

Vrije
Universiteit
Brussel

Faculteit Letteren en Wijsbegeerte

Vakgroep Toegepaste Taalkunde

Master Journalistiek (Geschreven en Online Media)

'Rode Duivel of voetballer zonder land?'

Een framinganalyse naar de wijze waarop de Vlaamse geschreven dagbladers in de hoedanigheid van *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* voetballers met een buitenlandse afkomst binnen de Belgische nationale ploeg representeerden in aanloop naar de wereldkampioenschappen voetbal tussen 2002 en 2014

Dries Mombert – Godfried Roelant

Promotor: dr. Jan Jagers

Masterproef voorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte
voor het behalen van de graad Master in de Journalistiek

Academiejaar 2015-2016

Vrije
Universiteit
Brussel

Faculty of Arts and Philosophy

Department of Applied Linguistics

Master Journalism (Written en Online Media)

'Red Devil or football player without a country?'

A framing analysis on how football players with a migration background were presented in the Belgian Dutch speaking written press, notably *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws*, in preparation for the World Cups football between 2002 and 2014.

Dries Mombert – Godfried Roelant

Promotor: dr. Jan Jagers

Master thesis presented to the Faculty of Arts and Philosophy to
achieve the degree of Master of Journalism

Academic year 2015-2016

Abstract

Between 2002 and 2014, the ethnic composition of the Belgian national football team that participated in the qualifiers and final rounds of the FIFA World Cup football has changed dramatically. In the 2002 campaign there were only three players with a migration background, a minority in comparison with the eleven players of foreign origin which were part of the squad for the 2014 FIFA World Cup in Brazil. In this master's thesis 'Rode Duivel of voetballer zonder land?' the reader will find the results of a framinganalysis on how these Belgian footballers with a migration background were presented in the Belgian Dutch speaking written press, notably *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws*.

Keywords/trefwoorden

- media research/mediaonderzoek
- framinganalysis/framinganalyse
- sports history/sportgeschiedenis
- migration/migratie
- the Belgian national football team/de Belgische nationale voetbalploeg
- 'Red Devils'/'Rode Duivels'

Persbericht

Lukaku is een Rode Duivel en geen Congolese Belg

De sportberichtgeving in Vlaanderen bestempelt Rode Duivels als Romelu Lukaku, Marouane Fellaini en Kevin Mirallas nauwelijks als voetballers van buitenlandse afkomst. Zo leert een onderzoek van twee masterstudenten journalistiek aan de VUB, Dries Mombert en Godfried Roelant. Bovendien speelt kapitein Vincent Kompany een belangrijke rol in de manier waarop kranten als *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* Rode Duivels met een migratieachtergrond beschrijven.

Straks kijken we tijdens het EK voetbal in Frankrijk terug uit naar de prestaties van de Rode Duivels. Dat onze nationale voetbalploeg bol staat van het talent, lijdt geen twijfel. Dat dit talent niet meer luistert naar Belgisch klinkende namen is sinds het WK 2002 ook een opvallende vaststelling.

U leest straks in de krant niet over het wedervaren van pakweg Nico Van Kerckhoven, maar veeleer verhalen over Yannick Ferreira-Carrasco, Marouane Fellaini en Divock Origi. Met het EK voor de deur motiveerde dit studenten journalistiek Dries Mombert en Godfried Roelant om na te gaan hoe Rode Duivels van buitenlandse afkomst worden gerepresenteerd in de Vlaamse kranten.

In hun framingonderzoek analyseerden de twee studenten 726 artikels uit *Het Laatste Nieuws* of *De Standaard* op overheersende beelden in de berichtgeving. Deze 'frames' stelden hen in staat op zoek te gaan naar de manier waarop de Vlaamse pers Rode Duivels van buitenlandse afkomst beschreef tussen 2002 en 2014. Het resultaat was dat zowel kwaliteitskrant *De Standaard* als populaire krant *Het Laatste Nieuws* dit op haast identieke wijze doen.

Zo is de afkomst van de Rode Duivels met een migratieachtergrond volgens het onderzoek van weinig belang in de berichtgeving. Romelu Lukaku wordt niet aanzien als een Congolese Belg, maar als een volwaardige Rode Duivel. Zelfs een 'enfant terrible' als Anthony Vanden Borre wordt weinig of niet afgerekend op zijn buitenlandse afkomst. Hiervoor zijn volgens de student-onderzoekers twee belangrijke redenen te vinden.

In de eerste plaats lijken de voetbalkwaliteiten van de spelers met een migratieachtergrond van doorslaggevend belang te zijn in de berichtgeving. Dat Lukaku een verschroeiend schot uit zijn sloffen kan schudden, heeft weinig te maken met zijn Congolese roots.

In tweede instantie zien we de opmerkelijke rol van spilfiguur Vincent Kompany. Zo hebben de menselijke en voetballende kwaliteiten van de kapitein van de Rode Duivels een enorm symbolisch overwicht in de sportverslaggeving tussen 2002 en 2014. Een voorbeeld hiervan is de WK-kwalificatiewedstrijd tegen Servië in juni 2013, waarin Kompany met een gebroken oogkas bleef voetballen tot het bittere eind. De manier waarop 'Vince the Prince' toen in de

pers verscheen, heeft heel wat andere spelers met een migratieachtergrond geholpen om niet op basis van hun afkomst te worden geframed in de Vlaamse pers, maar integendeel beschouwd te worden als volwaardige Belgen.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de auteurs:

Dries Mombert en Godfried Roelant

E-mail en GSM: dries.mombert@gmail.com – 0491/02.89.93
roelant.godfried@gmail.com – 0479/41.32.85

VUB, Vakgroep Toegepaste Taalkunde, Master Journalistiek

Authenticiteitsverklaring

Wij verklaren op ons woord van eer dat wij de masterproef, 'Rode Duivel of voetballer zonder land?' zelf hebben geschreven. Wij hebben voor de totstandkoming geen ongeoorloofd beroep gedaan op de hulp van derden en geen gebruik gemaakt van hulpmiddelen of bronnen die niet in de tekst worden vermeld. Alle woordelijke of inhoudelijke overnamen van bronnen werden als zodanig kenbaar gemaakt. Dit werk is noch in zijn geheel noch gedeeltelijk ingediend bij een andere beoordelingsinstantie dan de voor de masterproef bevoegde instantie.

Het is ons bekend dat de overname van teksten van derden - het internet inbegrepen - zonder opgave van bronnen als plagiaat wordt beschouwd.

Datum,

Namen en handtekeningen,

Dankwoord

Godfried Roelant

Hoewel een dankwoord geen verplicht onderdeel is van een masterscriptie, ben ik toch een aantal mensen een bedankje verschuldigd:

In de eerste plaats mijn *compagnon de route* Dries Mombert, om nooit te versagen en samen met mij dit episch werkstuk tot een goed einde te brengen. Nieuwpoort mag trots zijn op dit schrijftalent.

Mijn promotor dr. Jan Jagers om me bij het schrijven van deze scriptie met raad en daad bij te staan. Ik apprecieerde ten zeerste niet gebonden te zijn aan autistische deadlines, zoals die normaal gezien door de meeste thesisbegeleiders worden opgelegd. Ik hoop dan ook uit de grond van mijn hart dit vertrouwen, buiten het dankwoord, waard te zijn geweest.

Quizploeg 'Leuke Honden' (Alpha Male, Bacardi Dreezer, JJ, Switché en Ief De Greef) en de Parkinsonclub (Urameshi, Eliotsky, JJ, Sebaus, Basse en Jorbally) om mij in deze pijnlijke strijd toch even van afleiding te voorzien.

Greipel André voor zijn drie ritzeges in de Giro die mij een pak punten opleverden op Scorito.com.

Shout-out ook to Axl Vemba a.k.a. 'Axelence', om een rapsong uit te brengen over een Rode Duivel met een migratieachtergrond en zo het enthousiasme voor dit onderwerp bij het brede publiek te vergroten. Vemba verdient daarom ook zeker een deel van de opbrengst wanneer deze thesis uitgroeit tot een bestseller.

Christian Benteke om de naar hem vernoemde rapsong te delen.

Arnd a.k.a. 'The Real Wolf of Wall Street', om mij in dronken toestand enkele hilarische Snapchats door te sturen.

Tandarts Dupont, mijn moeder, voor het wederom nalezen van een thesis over voetbal. Harde kaas.

Familie Schotsmans - Van den Hende, en in het bijzonder Skiba Raman-Bontinck en Switché, om mij tijdens de laatste loodjes vier dagen lang van kost en inwonen te voorzien. Speciale dank gaat daarbij uit naar Carine, de notelaar in de tuin, die het hard te verduren kreeg tijdens de vele spelletjes 'boomke sjot'.

En tot slot Liesa Thibaut, voor de geweldige persoon die ze is.

Dries Mombert

Ze zeggen wel eens dat het bloed, zweet en tranen kost. Dat het soms pompen of verzuipen is. Of dat het een werk van lange adem is, zo'n thesis schrijven. Voor mij maakt het eigenlijk weinig uit. Ik heb het geluk gehad een thesis te mogen schrijven over de Rode Duivels en onderzoek te mogen voeren naar mijn oude jeugdhelden Emile Mpenza en Branko Strupar. *Basta*. Wat kan een student zich dan nog meer wensen? Misschien nog wat extra adem om enkele mensen in het bijzonder te bedanken:

In de eerste plaats uiteraard mijn confrater Godfried Roelant. Een *dikke merci* om deze uitdaging samen met mij te willen aangaan en om met veel zorg en kunde onze Facebookgroep 'Epic Thesis Master Journalistiek' te beheren. De foto van Divock Origi op een fluogroene jetski vergeet ik nooit. We mogen, denk ik, trots zijn op wat we samen van deze thesis gemaakt hebben.

Mijn welgemeende dank gaat ook uit naar promotor Jan Jagers. Zonder uw raad en daad was dit onderzoek nooit tot stand kunnen komen. Het was een verademing (*pun intended*) om niet volgens een strak schema vol deadlines te hoeven werken. Ik onthoud voor altijd de woorden '*wetenschappelijk werken is gewoon je eigen limieten goed indekken en beargumenteren*'.

Verder wil ik ook mijn beide ouders bedanken omdat ze mij alle kansen gaven om verder te studeren. Het is door jullie jarenlange harde werk dat ik deze thesis kan en mag schrijven. Trouwens, mama, dit 'pareltje' had je nog tegoed.

Bedankt ook ene Nick Lips, een kerel waarop ik huizen en zelfs hele appartementen kan bouwen. Gewoon omdat hij het al tien jaar lang klaarspeelt mijn beste maat te zijn en niet te verlegen is om mij af en toe eens flink op mijn plaats te zetten tijdens een potje kaarten.

En uiteraard Jolien. Merci om me elke dag te steunen in alles wat ik doe en om al mijn grilletjes de baas te kunnen.

En tot slot bedankt Vincent Kompany, Emile Mpenza, Anthony Vanden Borre, Romelu Lukaku, Divock Origi en alle anderen. Straks worden we Europees kampioen!

Inhoudstafel

<u>Inleiding</u>	12
<u>Hoofdstuk 1: Theoretisch kader</u>	19
<u>1. Framing</u>	19
1.1. Wat is framing?	19
1.2. Soorten frames	22
1.3. Verwante begrippen en theorieën	24
1.3.1. Footing	24
1.3.2. Framing versus perspectief	25
1.3.3. Framing versus agenda-setting	26
1.3.4. Framing versus bias	27
1.4. Frame packages	27
1.4.1. Multimodaliteit	27
1.4.2. Media packages en framing devices	29
1.5. De framinganalyse	31
1.5.1. Belang framingonderzoek	31
1.5.2. Framinganalyse: praktisch	32
<u>2. Het begrip van buitenlandse afkomst</u>	33
2.1. Typologie	33
2.1.1. Migranten: geschiedenis en problemen	34
2.1.2. Allochtonen	37
2.2. Nationaliteit in België	38
2.3. Voetbal en nationaliteit	40
2.3.1. Regelgeving FIFA	40
<u>3. De geschreven pers in België</u>	41
3.1. Digitalisering in het Belgische (sport)perslandschap	41
3.2. Verschillen tussen populaire en kwaliteitskranten	42
<u>Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethode</u>	45
<u>1. Methodologie</u>	45
1.1. De framinganalyse	45
1.1.1. Deductief: lijst met mogelijke frames	46
1.1.2. Inductief: de framematrix	48
<u>2. Het corpus</u>	51
2.1. Bespreking	51
2.2. Selectiecriteria	52
2.2.1. Periodisering	52
2.2.2. Wedstrijd- en spelersselectie	53

2.2.3. <i>Kranteselectie</i>	53
2.3. Herformuleren onderzoeksvraag	54
<u>Hoofdstuk 3: Context</u>	55
<u>1. WK 2002</u>	55
<u>2. WK 2006</u>	57
<u>3. WK 2010</u>	58
<u>4. WK 2014</u>	59
<u>Hoofdstuk 4: Onderzoeksresultaten</u>	62
<u>1. De intersubjectiviteitstoets (kwalificatie en WK 2002)</u>	62
<u>2. Resultaten (2006-2014)</u>	64
2.1. WK 2006	64
2.2. WK 2010	66
2.3. WK 2014	68
<u>Hoofdstuk 5: Besluit</u>	71
<u>Literatuurlijst</u>	77
<u>Bijlagen</u>	80

Inleiding

Van een opvallende breuk tot een algemene onderzoeksvraag

“Mpenza laat Advocaat juichen,” schrijft de krant *Het Laatste Nieuws* (HLN) in zijn sportkatern op 10 oktober 2009. België had in zijn voorlaatste kwalificatiewedstrijd voor het wereldkampioenschap voetbal in Zuid-Afrika (2010) net Turkije met 2-1 verslagen. Emile Mpenza was de speler die tweemaal had gescoord en in de Belgische pers alom werd gevierd als de ‘man van de match’. HLN prees Mpenza, een Belgische speler van Congolese afkomst, dan ook omwille van zijn *herboren neus voor doelpunten*.¹ Helaas voor Mpenza, bondscoach Dick Advocaat en voetbalminnend België kwalificeerden de Rode Duivels zich voor de vierde maal op rij niet voor één van de grote, internationale voetbaltoernooien.²

Het zou nog tot 2014 duren vooraleer België zich opnieuw mocht tonen op een voetbaltoernooi van mondiaal niveau. Toen was de Belgische nationale voetbalploeg na een twaalfjarige afwezigheid immers terug present op het wereldkampioenschap voetbal, deze keer in gastland Brazilië. Onder hooggespannen verwachtingen in binnen- en buitenland voetbalden de Rode Duivels toch een sterk toernooi. De ploeg van bondscoach Marc Wilmots strandde in een spannende kwartfinale tegen het Argentinië van Lionel Messi. Naast de successen op het veld, steeg in België ook de populariteit rond de nationale voetbalploeg tot ongekende hoogtes. Spelers als Kevin De Bruyne, Vincent Kompany en Marouane Fellaini kregen vanuit alle hoeken van het land lofbetuigingen voor hun prestaties op de *mundiale*.³

Opvallend is dat twee van de drie spelers uit bovenstaand voorbeeld van vreemde origine zijn. Vincent Kompany en Marouane Fellaini bezitten dan wel de Belgische nationaliteit, beide spelers gaan ook prat op hun respectievelijk Congolese en Marokkaanse afkomst. Ook de eerder genoemde Emile Mpenza is een Belg met Afrikaanse *roots*. De buitenlandse connectie binnen de Rode Duivels is dus overduidelijk aanwezig. Kompany, Fellaini en Mpenza zijn lichtende voorbeelden die dit doorheen de afgelopen jaren bewijzen.⁴ Daar

¹ ‘Mpenza laat Advocaat juichen’, *Het Laatste Nieuws*, via GoPress, laatst geraadpleegd op 27/02/2016.

² Onder grote voetbaltoernooien verstaan we Europese kampioenschappen en Wereldkampioenschappen. De Rode Duivels waren in 2008 wel aanwezig op de Olympische Spelen in Peking, maar dit toernooi wordt in voetbalmiddens niet echt beschouwd als een prestigieus internationaal toernooi.

³ ‘23 Duivels onder de loep’, *Gazet van Antwerpen*, via GoPress, Laatst geraadpleegd op 28/02/2016.

⁴ Het nationaliteitsbegrip wordt uitvoerig uitgelegd in het eerste hoofdstuk van deze thesis: ‘Theoretisch kader’.

waar Branko Strupar en Mbo Mpenza in 2002 nog de witte raven binnen de WK-selectie waren, maken spelers als Kompany en Fellaini vandaag steeds meer de dienst uit bij de Belgische nationale voetbalploeg. Dit gegeven is een opmerkelijke breuk met het verleden en voltrok zich volgens Karel Michiels in die bewuste twaalfjarige periode tussen de wereldkampioenschappen van 2002 en 2014.⁵

Dat de toename van het aantal Rode Duivels van buitenlandse afkomst geen sluitende verklaring is voor het recente succes van de Belgische nationale voetbalploeg, is aannemelijk. Ook andere factoren, zoals een professionelere omkadering rond de nationale ploeg, kunnen een bijdrage zijn aan het huidige succes van de Rode Duivels. Een combinatie van deze en nog andere elementen heeft ertoe geleid dat de België in het najaar van 2015 voor het eerst in de geschiedenis het beste voetballand ter wereld werd.⁶

Een onderzoek naar de Rode Duivels is gezien de huidige FIFA-ranking brandend actueel. De toename van het aantal spelers met vreemde roots in de Belgische nationale voetbalploeg, intrigeert sterk. Elke Belg groeide als kind op met de ervaringen van een nationaal elftal dat bestond uit 'Belgisch' klinkende namen als Coppens, Van Himst, Ceulemans of Preud'homme. In de afgelopen jaren is het evenwel steeds normaler geworden om in Belgische kranten over het Duivels wedervaren van Kompany, Lukaku, Mpenza en Origi te lezen. Namen die een buitenlandse afkomst en een multiculturele nationale ploeg verraden.

Ook vanuit journalistiek oogpunt is het relevant om aan dit fenomeen een onderzoek te wijden. Een analyse van de representatie van Belgische voetballers met een migratieachtergrond in Belgische Nederlandstalige kranten kan opvallende resultaten opleveren. De aangewezen periode voor dit onderzoek wordt al snel duidelijk. Het gaat om de tijdsspanne (2002-2014) die Karel Michiels aanhaalt als het moment waarop spelers van buitenlandse afkomst zich steeds meer manifesteerden in de Belgische nationale voetbalploeg.

In de selectie voor het wereldkampioenschap 2002 in Zuid-Korea en Japan had bondscoach Robert Waseige immers plaats voor twee Rode Duivels van vreemde origine. Voor het eerstvolgende WK waarvoor België zich opnieuw kon kwalificeren (2014), koos selectieheer

⁵ MICHIELS, K., *Wereldbekerdromen*, Antwerpen, 2014, 12.

⁶ 'FIFA/Coca-Cola World Ranking', *Fifa*, (<http://www.fifa.com/fifa-world-ranking/ranking-table/men/rank=258/index.html>), laatst geraadpleegd op 23/2/2016.

Marc Wilmots negen spelers van buitenlandse afkomst.⁷ De vraag die we ons kunnen stellen, is hoe Belgische Nederlandstalige kranten hiermee omgingen. Werd de buitenlandse afkomst van geselecteerde spelers tijdens deze toernooien onder de aandacht gebracht in kranten, en indien dit het geval was, met welke beelden gebeurde dit?

Ook voor de twaalfjarige periode tussen de twee wereldkampioenschappen (2002-2014) lijkt deze vraag relevant. Aangezien de Rode Duivels zich lange tijd niet voor een groot voetbaltoernooi konden plaatsen, hadden kranten het vaak over hun teleurstellende prestaties.⁸ Op welke wijze kwam de groeiende instroom aan spelers van buitenlandse afkomst in deze berichtgeving aan bod? Werden zij enkel bekritiseerd omwille van hun prestaties? Of was hun afkomst in bepaalde gevallen een issue?

Al deze deelvragen laten zich samenballen in één overkoepelende onderzoeksvraag die in deze thesis centraal staat:

Hoe representeerden Belgische Nederlandstalige kranten Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014?

Methodie

Zoals uit deze centrale onderzoeksvraag blijkt, wordt in deze thesis vooral gepeild naar de berichtgeving over de Rode Duivels. Daarin ligt de nadruk niet zozeer op kwantitatieve, maar veeleer op kwalitatieve vragen over die berichtgeving. Er bestaan verschillende manieren om op deze onderzoeksvraag een antwoord te vinden.

Etnografisch onderzoek zou in de context van deze thesis kunnen aantonen hoe de berichtgeving over Rode Duivels met buitenlandse achtergronden zich onderling verhoudt. Kwalitatieve diepte-interviews met bepaalde sportjournalisten of Rode Duivels van buitenlandse afkomst zouden dan weer meer specifieke antwoorden kunnen opleveren. Toch kiezen we in deze studie voor een andere aanpak. Het doel is om de centrale onderzoeksvraag van deze thesis te onderwerpen aan een methode die vertrekt vanuit het frameperspectief. Deze methode dwingt tot diepgaand onderzoek door het gebruik van zogenaamde beelden of *frames* in de berichtgeving. De *frames* die worden onderzocht

⁷ Concreet ging het in 2002 om Mbo Mpenza en Branko Strupar. In 2014 spreken we over de volgende spelers: Vincent Kompany, Axel Witsel, Marouane Fellaini, Romelu Lukaku, Divock Origi, Moussa Dembélé, Adnan Januzaj, Anthony Vanden Borre en Nacer Chadli.

⁸ Bijvoorbeeld: RONSSE, A., 'Antheunis treft geen schuld', *Het Laatste Nieuws*, via GoPress, laatst geraadpleegd op 23/02/2016.

bieden voor onderzoekers een houvast, een kapstok om de structuur van deze thesis aan op te hangen.

Framing wordt vrij frequent toegepast in journalistiek onderzoek.⁹ De methode vertrekt vanuit verschillende visies op de werkelijkheid. De berichtgeving over een bepaald onderwerp hangt dus sterk af van de perceptie over die werkelijkheid. Via zogenaamde *frames* of beelden die de berichtgeving kleuren, wordt dan nagegaan hoe die werkelijkheid wordt ingevuld.¹⁰ Concreet zou één van de *frames* in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst ‘*enfant terrible*’-frame kunnen zijn. Het is aannemelijk dat een speler als Anthony Vanden Borre omwille van zijn vele fratsen op een dergelijke manier wordt beschreven door journalisten van Belgische Nederlandstalige kranten.

Sinds het ontstaan van het moderne voetbal in Engeland, halverwege de 19de eeuw, hebben de media enorm bijgedragen aan de popularisering van de sport. Bijgevolg is *koning voetbal* vandaag de grote slokop in de sportjournalistiek. Aangezien de emoties bij sportwedstrijden, en voetbalmatchen in het bijzonder, vaak hoog oplopen, durft de neutrale houding in de berichtgeving al eens plaats ruimen voor een meer subjectieve vorm van verslaggeving. Dat is zeker het geval wanneer we extrapoleren naar wedstrijden van de nationale voetbalploegen. *Frames* spelen ontegensprekelijk een belangrijke rol in de sportverslaggeving.¹¹

Recentelijk onderzocht Lamontagne hoe de geschreven pers (patriottische) *frames* gebruikte in hun berichtgeving over de Rode Duivels. Hij deed dit via een framinganalyse voor de verslaggeving in de Belgische dagbladpers tijdens de kwalificatiecampagne voor het wereldkampioenschap van 2014 in Brazilië. Lamontagne stelde vast dat de gebruikte *frames* in de artikels over de nationale voetbalploeg niet alleen de goede prestaties moesten benadrukken, maar dat ze ook een versterking van het samenhangingsgevoel onder de Belgische bevolking moesten bewerkstelligen. Lamontagnes *framinganalyse* toonde met

⁹ Bijvoorbeeld: VAN GORP, B., ‘Van Frankenstein tot de goede moeder: de inzet van frames in de strategische communicatie over duurzaamheid’, *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 39 (2009), 303-316.

¹⁰ Voor verdere theorie rond framing, zie hoofdstuk ‘theoretisch kader’.

¹¹ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels: Hoe wordt de nationale voetbalploeg in de Belgische media gepercipieerd?*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling KU Leuven, promotor Sara Verbrugge, 2014, 4.

andere woorden aan hoe de Nederlandstalige en Franstalige pers de Rode Duivels gebruikte als een instrument om de eendracht onder de Belgen te vergroten.¹²

Of voetballers met een migratieachtergrond daar deel van uitmaken, is evenwel niet onderzocht. Nochtans heeft sport en de daaraan gekoppelde berichtgeving wel degelijk een invloed op de identiteitsconstructie van een land. Zo verwijst het onderzoek van Steenveld en Strelitz naar de verslaggeving over de Zuid-Afrikaanse rugbyploeg tijdens het WK van 1995. In die periode prezen de Zuid-Afrikaanse sportjournalisten de uitstekende resultaten van het team niet alleen omwille van de prestaties op zich, maar ook om de bevolking te verenigen tegen het toenmalig apartheidsregime. Toch was dit van korte duur, want na de gewonnen finale braken opnieuw rellen uit tussen blanke en zwarte supporters. Het eenheidsgevoel was in dit unieke geval dan misschien tijdelijk, toch hebben de goede prestaties van de Zuid-Afrikaanse rugbyploeg en een geframede sportjournalistiek een duidelijke impact gehad op de nationale identiteitsconstructie, aldus Steenveld en Strelitz.¹³

In navolging van deze studies lijkt het ons relevant om na te gaan in hoeverre deze framevormen ook in de Belgische voetbaljournalistiek van toepassing zijn. Daarbij zal dus hoofdzakelijk gekeken worden naar Rode Duivels met een migratieachtergrond en de mate waarin de geschreven pers hen heeft geframed als 'Belgen van buitenlandse afkomst'. De ambitie van deze thesis is dan ook om op zoek te gaan naar de verschillende frames die de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014 domineerden in de Belgische Nederlandstalige geschreven pers.

Opbouw en structuur

In het eerste hoofdstuk 'Theoretisch kader' verkennen we aan de hand van wetenschappelijke literatuur de centrale begrippen in deze thesis. Uiteraard vormt de theorie rond *framing* hierin het hoofdbestanddeel. De definities, *do's and don'ts* van de framemethode worden onderzocht en aanvullend worden ook andere kernbegrippen uit de thesis met literatuur gestaafd. Zo nemen de termen 'van buitenlandse afkomst', 'nationaliteit' en 'journalistiek' een belangrijke plaats in binnen dit onderzoek. Het is dan ook

¹² LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 4; 36.

¹³ STEENVELD, L. en STRELITZ, L., 'The 1995 Rugby World Cup and the politics of nation building in South Africa', *Media, Culture & Society*, 20 (1998), 609-612.

gepast na te gaan hoe we deze noties moeten definiëren en wat de heersende discussies hierover zijn in de wetenschappelijke literatuur.

Wat zijn verder de gevolgen van lexicale keuzes als ‘migranten’ en ‘allochtonen’? Wat zijn de regels omtrent nationaliteit en in het bijzonder inzake nationaliteit en voetbal? Is elke Rode Duivel per definitie een Belg? Wat zijn de verschillen tussen populaire kranten en kwaliteitskranten? Heeft de digitalisering hierin een belangrijke rol? Het zijn allemaal vragen die bij aanvang van dit onderzoek een antwoord verdienen.

Vervolgens staan we in het tweede hoofdstuk stil bij de gebruikte methodologie. Hier wordt duidelijk waarom we kiezen voor een combinatie van de deductieve en inductieve benadering en wordt ook de werking van de framematrix en het nut van een intersubjectiviteitstoets uitgelegd. Daarnaast is er in het tweede hoofdstuk ook aandacht voor het corpus, ofwel alle 727 krantenartikels die aan een analyse werden onderworpen. We verduidelijken daarbij de criteria waarop de artikels werden geselecteerd en scherpen in functie van het corpus onze onderzoeksvraag nog wat verder aan.

Eenmaal de methode is verduidelijkt, staan we in hoofdstuk drie nog even kort stil bij de context van het corpus. Daarin volgt een bespreking van alle kwalificatiecampagnes en WK’s tussen 2002 en 2014 waaraan de Belgische nationale voetbalploeg deelnam. Concreet wordt op basis van de 727 artikels uit het corpus aandacht besteed aan de prestaties van de spelers (van buitenlandse afkomst) en de verslaggeving daaromtrent.

Het vierde hoofdstuk toont de bevindingen uit de eigenlijke framinganalyse. De resultaten vallen uiteen in vier grote blokken. In de eerste plaats volgt met een analyse van de kwalificatiecampagne en de eindronde van het WK 2002 een intersubjectiviteitstoets. In de volgende blokken wordt dan respectievelijk de berichtgeving over de kwalificatiecampagne voor het WK 2006, 2010 en 2014 (inclusief eindronde) besproken. Belangrijk hierbij zijn de bijhorende framematrices en frequentietabellen in de bijlage die onze conclusies moeten staven. De framematrices zijn opgesteld op basis van enkele frappante voorbeelden in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst. De frequentietabellen geven dan weer aan welke frames dominant zijn.

Tot slot staan we in het besluit (hoofdstuk vijf) nog eens stil bij de antwoorden die de framinganalyse biedt op onze onderzoeksvraag. Daarin is ruimte voor reflectie en worden de

resultaten in perspectief geplaatst. Bovendien rijken we op basis van onze bevindingen ook pistes aan voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

1. Framing

1.1. Wat is framing?

Begin jaren '90 introduceerde mediacriticus en linguïst Noam Chomsky het begrip framing voor het eerst aan het grote publiek tijdens een interview met de *New York Times*. Chomsky verwees daarvoor naar de berichtgeving van de krant over de Eerste Golfoorlog. Een voorstel van Irak om zich uit Koeweit terug te trekken werd door de *Times* duidelijk gebagatelliseerd. Voor de linguïst was het overduidelijk: de gebruikte framing werkte een anti-Irak houding bij de lezer in de hand.

Niet alleen Chomsky, maar ook politici wisten al langer dat de manier waarop een vraag of stelling geformuleerd wordt een grote impact heeft op de reactie van de lezer. De republikein Lee Hamilton, voorzitter van het Amerikaanse Huis van Buitenlandse Zaken, zei aan het begin van diezelfde crisis in Koeweit dat de confrontatie geframed moest worden als een conflict tussen enerzijds de internationale gemeenschap en anderzijds Irak. De rest van de wereld werd op die manier verplicht de kant van de Verenigde Staten te kiezen en het land te steunen in de strijd tegen de 'kwaadaardige' Saddam Hoessein.¹⁴

Gelijkaardig aan politici en hun taalgebruik, doen ook journalisten in hun verslaggeving een beroep op zogenaamde frames om informatie voor hun doelpubliek te vereenvoudigen. Een frame kunnen we dus zien als een structuur waaraan de inhoud van een nieuwsbericht zijn inhoud, samenhang en betekenis ontleent.¹⁵

In de wetenschappelijke literatuur worden twee metaforen gebruikt om aan te tonen wat framing precies doet om de werkelijkheid te vereenvoudigen. In de eerste plaats kunnen we frames beschouwen als het grote kader, de omlijsting van een schilderij. Net zoals schilderijen binnen een bepaald kader passen, zo wordt ook de berichtgeving binnen een bepaalde omlijsting getoond. Bepaalde aspecten van de werkelijkheid kunnen binnen of buiten het kader vallen, kunnen uitvergroet of verkleind worden. In die omkadering kan

¹⁴ TANKARD, J.W., 'The Empirical Approach to the Study of Media Framing', *Framing Public Life*, 2001, 100-101.

¹⁵ VAN GORP, B., *Framing en het interpreteren van nieuws – een experimenteel onderzoek naar de effecten van frames*, Antwerpen, 2004, 16.

iemand dan zijn perceptie van de werkelijkheid weergeven of herkenbaar maken. Entman zei hierover het volgende:

'The essence of framing is sizing – magnifying or shrinking elements of the depicted reality to make them more or less salient.' (Entman, 1991)¹⁶

Aan de andere kant stelt Stibbe dat framing eigenlijk moet gezien worden als een dragende constructie. Door framing kunnen we verschillende aspecten van de realiteit verbinden en structureren tot een groter geheel. Frames kunnen we hier dus interpreteren als een algemeen gekend verhaal dat gebruikt wordt om een gebeurtenis of situatie te structureren en te verhelderen.

'If a building was structured using a different frame it would be an entirely different building.' (Stibbe, 2015)¹⁷

Hoewel de twee vermelde metaforen van Entman en Stibbe passend zijn, dekken ze niet de volledige lading. Framing is conceptueel afkomstig uit de psychologie en wordt sinds een aantal jaren ook meer toegepast in andere wetenschappelijke en maatschappelijke onderzoeksdomeinen als massacommunicatie, politiek, economie en sociale wetenschappen.¹⁸ Door de verschillende vakken waarbinnen het concept gehanteerd wordt, is het moeilijk om de eigenschappen van framing in een éénduidige definitie te omschrijven. Toch komen in de veelheid aan definities vaak dezelfde elementen terug die we aan frames kunnen toeschrijven. De meest geciteerde namen binnen dit onderzoek zijn Entman, Gamson, Modigliani, Gans, Gitlin, Pan, Kosicki, Reese en Van Gorp.¹⁹

De meest invloedrijke en gebruikte definitie omtrent framing kwam van Robert Entman in 1993. Daarvoor baseerde hij zich op eerder framingonderzoek van o.a. Tankard, Hendrickson, Silberman, Bliss en Ghanem. Entman ziet framing vooral als het opvallend of *salient* maken van bepaalde aspecten van een topic binnen een waargenomen realiteit:

'To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal

¹⁶ ENTMAN, R., 'Framing US coverage of international news: Contrasts in the narratives of the KAL and Iran air incidents', *Journal of Communication*, 41 (1991), 6-12.

¹⁷ STIBBE, A., *Ecolinguistics. Language, ecology and the stories we live by*, 2015, 54.

¹⁸ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 8.

¹⁹ DURHAM, F.D., 'Breaching Powerful Boundaries: A Postmodern Critique of Framing', REESE, S.D., GANDY, O.H. & GRANT A. E., (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*, Lawrence Erlbaum Associates, London, 2001, 123.

interpretation, moral evaluation and/or treatment recommendation for the item described.' (Entman, 1993)²⁰

Framing wordt in deze definitie gepercipieerd als een noodzakelijk middel om een anders gefragmenteerde werkelijkheid te kunnen systematiseren en organiseren. In de eerste plaats valt op dat Entman dit gegeven net als Tankard beschrijft aan de hand van *selection* en *saliency*. Er wordt (bewust of onbewust) gekozen welke aspecten van een situatie worden belicht en welke worden onderdrukt (*selection*). Via herkenning (*saliency*) van deze aspecten worden dan frames gevormd om de werkelijkheid te begrijpen.

Ook Reese kwam na enig onderzoek met een werkdefinitie over frames. Daarin stelt hij dat frames organiserende principes zijn die sociaal gedeeld worden. Bovendien blijven ze coherent over een lange tijdsduur en structureren ze de sociale wereld op een symbolische manier.

'Frames are organizing principles that are socially shared and persistent over time, that work symbolically to meaningfully structure the social world.' (Reese, 2001)²¹

Hierop verdergaand stelde Baldwin Van Gorp dat frames vrij standvastig blijken te zijn. Doorheen de jaren veranderen bestaande frames nauwelijks en blijken ze bovendien breed toepasbaar op heel uiteenlopende onderwerpen. In dat opzicht lijken ze verankerd in onze cultuur omdat ze zich beroepen op motieven en narratieve elementen die iedereen enigszins kent.²²

Algemeen beschouwd heeft framing dus als doel de perceptie van de bevolking over een welbepaald onderwerp te sturen en te beïnvloeden. Om te voorzien in een context die de publieke opinie moet sturen, doen frames beroep op vaste mentale structuren die ingebed zijn in het geheugen van de mens. Wanneer een persoon geconfronteerd wordt met een situatie gaat die zonder het zelf te beseffen een frame oproepen dat hem of haar in staat stelt hier op een gepaste manier op te reageren. Zo zal iemand die een uitnodiging voor een verjaardagsfeestje in de bus krijgt normaal gezien altijd het verband leggen met het kopen

²⁰ MCCOMBS, M. & GHANEM, S.I., 'The Convergence of Agenda Setting and Framing', *Framing Public Life*, 2001, 70.

²¹ REESE, S.D., GANDY, O.H. & GRANT A. E., (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*, Lawrence Erlbaum Associates, London, 2001, 7-11.

²² VAN GORP, B., *Framing en het interpreteren van nieuws*, 16.

van een geschenk voor de jarige, wat een gevolg is van het oproepen door het brein van het frame dat gepaard gaat met een verjaardagsfeestje. In dit geval kunnen we verwijzen naar een al iets oudere definitie van Bednarek en Minsky uit respectievelijk 2005 en 1977:

'When one encounters a new situation (...) one selects from memory a structure called a frame. This is a remembered framework to be adapted to fit reality by changing details as necessary. A frame is a data-structure for representing a stereotyped situation like being in a certain kind of living room or going to a child's birthday.' (Bednarek, 2005 and Minsky, 1977)
23

Frames kunnen dus vergeleken worden met gestructureerde databanken waarvan de inhoud bestaat uit zowel gemeenschappelijke als persoonlijke ervaringen die een individu tijdens zijn leven opdoet. Gemeenschappelijke ervaringen zijn eigen aan de cultuur of gemeenschap waar hij of zij toe behoort. Opvallend is dat deze culturele frames, nog meer dan 'persoonlijke frames', latent zijn. Ze zijn zo diep geworteld in het collectieve geheugen van een bevolking dat ze onbewust worden geactiveerd.²⁴

Verder roept een tekst of artikel niet bij iedereen automatisch dezelfde frames op. Identieke woordconstructies kunnen bij verschillende individuen uiteenlopende semantische frames activeren aangezien de levenservaringen die ze prikkelen persoonsgebonden zijn. Toch bestaan volgens Ensink en Sauer twee grote categorieën waarbinnen frames moeten worden ondergebracht.²⁵

1.2. Soorten frames

Ensink en Sauer maken in de eerste plaats een onderscheid tussen kennisframes en interactieframes. Tot de eerste categorie behoren frames die bewijzen hoe onze kennis georganiseerd is en hoe we die kennis gebruiken om dingen te begrijpen. Het gaat om cognitief beschikbare patronen en kenmerken die we aanwenden om waargenomen materiaal zin te geven. Hierbij wordt geredeneerd vanuit 'het gezond verstand', of anders

²³ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 8-9.

²⁴ Ibidem, 9.

²⁵ ENSINK, T. & SAUER, C., 'Social-functional and cognitive approaches to discourse interpretation: the role of frame and perspective', *Framing and Perspectivising in Discourse*, 2003, 1.; LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 9.

gezegd vanuit een algemeen aanvaarde kennis over een grote veelzijdigheid aan objecten en evenementen.²⁶

Het reeds besproken verjaardagsframe is in deze optiek een goed voorbeeld en toont aan dat niet alle relevante informatie moet worden vrijgegeven om een frame volledig te kunnen begrijpen.²⁷ De link tussen het ontvangen van een uitnodiging voor een verjaardagsfeestje en het kopen van een cadeau wordt zonder nadenken gelegd. Het is een onbewust redeneerproces dat mensen ook toepassen bij het lezen van krantenartikels over nieuwsevenementen. De media spelen hier maar al te graag op in en sturen hun lezers in een zekere denkrichting, dit door met gerichte bewoordingen de oproep van een bepaald frame te stimuleren.²⁸

Naast kennisframes bestaan er volgens Ensink en Sauer ook interactieframes. Deze laten taalgebruikers toe de context van een gesprek te identificeren en coherente series van taalactiviteit te produceren en te herkennen. Wanneer mensen met elkaar communiceren verwachten ze dat dit gebeurt op een begrijpbare manier die bovendien tot op een gegeven hoogte voorspelbaar is. Die voorspelbaarheid van specifieke conversatiewisselingen spruit voort uit een socio-culturele gebondenheid tussen de gesprekspartners. Het veronderstelt een organisatie van kennis die in ons geheugen geclusterd is en standaardwaarden bevat, wat het interactieframe nauw laat aansluiten bij het concept van kennisframes. Zo nauw dat het eerder gezien kan worden als een onderdeel ervan dan als een aparte categorie.²⁹

Interactieframes worden voornamelijk gebruikt binnen de sociolinguïstiek, daar waar kennisframes een exponent zijn van de cognitieve psychologie en semantische linguïstiek. Het grote verschil is dat de sociolinguïstiek en interactieframes focussen op de interpretatie van uitlatingen, terwijl cognitivisten vooral kijken naar de conceptuele structuren die woorden oproepen. Gemeenschappelijk is dan weer dat ze beiden verwachtingen creëren die helpen bij het interpretatieproces en zowel cognitieve als sociale effecten hebben.³⁰

²⁶ ENSINK, T., 'Transformational frames: interpretative consequences of frame shifts and frame embeddings', *Framing and Perspectivising in Discourse*, 2003, 63.; DEBUSSCHE, S., *Voetbalverslaggeving: een onderzoek naar taalgebruik in functie van het type verslag of medium*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling KU Leuven, promotor An Van Linden, 2014, 3.

²⁷ *Supra*: 1. *Wat is framing?*

²⁸ ENSINK, T. & SAUER, C., 'Social-functional and cognitive approaches', 4-6.

²⁹ *IBIDEM*, 63.

³⁰ ENSINK, T., 'Transformational frames', 65.

Aanvullend op het werk van Ensink en Sauer is in de wetenschappelijke literatuur ook nog sprake van twee andere soorten frames. In eerste instantie zijn dit de issue-frames. Deze frames manifesteren zich uitsluitend op een specifiek onderwerp. Concreet zien we dan bijvoorbeeld bij het ‘verjaardagsconcept’ het uitnodigingsframe opduiken. De tweede soort frames waarvan sprake is, zijn de generieke frames. Deze frames werden door Semetko en Valkenbrug geïdentificeerd als veelgebruikte frames die specifieke onderwerpen overstijgen. Ze komen dus terug in nieuwsberichten met veel verschillende en uitlopende thema’s. Semetko en Valkenbrug benoemen in dat opzicht het *human interest-*, het *responsibility-*, en het conflictframe tot de voornaamste.³¹ Naast een oplistijng van de verschillende soorten frames kunnen ook aanverwante theorieën ons begrip van frames aanscherpen.

1.3. Verwante begrippen en theorieën

1.3.1. Footing

Framing is onlosmakelijk verbonden met footing. Het door Erving Goffman geïntroduceerde concept is een andere manier om te wijzen op de overschakeling van het ene frame naar het andere, of zoals Goffman het zelf omschrijft:

‘A change of footing implies a change in the alignment we take up to ourselves and the others present as expressed in the way we manage the production or reception of an utterance. A change of footing is another way of talking about a change in our frame for events.’ (Goffman, 1981)³²

De begrippen footing en framing verschillen van elkaar in de focus die ze hanteren. Footing verwijst ruwweg naar de manier waarop de communicatieve deelnemer betrokken is bij een situatie en geeft achtergrond over waarom dat zo is. Framing kijkt daartegenover eerder naar het algemene plaatje en vraagt zich af hoe een gebeurtenis of onderwerp door een auteur in kaart is gebracht. Het één vloeit wel vaak over in het ander, framing en footing staan dus in correlatie met elkaar.³³

Met *change of footing* doelt Goffman op de inwisselbaarheid van frames. De mogelijkheid dat een frame in de plaats kan komen van een ander frame. Zo een verandering kan zowel expliciet als impliciet gebeuren. Ensink en Sauer verwijzen hierbij naar het vogel-vliegtuig

³¹ PERTZ, E., *Framing van de berichtgeving over de Minister van Cultuur*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Erasmushogeschool Brussel, promotor Martina Temmerman, 2011, 11.

³² ENSINK, T., ‘Transformational frames’, 63.

³³ ENSINK, T. & SAUER, C., ‘Social-functional and cognitive approaches’, 8.

voorbeeld. Een persoon kan bij het zien van een vliegend object in de lucht in de eerste plaats denken aan een vogel, maar door aandachtiger te kijken ontdekken dat het om een vliegtuig gaat. Door de hersenen wordt dan automatisch van kennisframe veranderd, terwijl de oorspronkelijke stimuli eigenlijk dezelfde bleven. Identieke impulsen kunnen dus leiden tot het oproepen van diverse frames.³⁴

Naast de expliciete uitwisselbaarheid van frames bestaat *change of footing* met *embedding* ook in een subtielere, meer impliciete variant. Zo kan de auteur van een artikel ervoor kiezen om door middel van quotes de gedachten van andere sprekers aan de tekst toe te voegen, met als gevolg dat de frames van die personen onderdeel worden van het stuk. Op deze manier worden twee productieformaten bij elkaar gebracht en vindt *embedding* plaats.³⁵

1.3.2. Framing versus perspectief

Framing en perspectief, of *perspectivising* zoals Ensink en Sauer het omschrijven, zijn eveneens twee concepten die nauw samenhangen. Framing behandelt de structuur waarbinnen een waarneming wordt overgebracht, terwijl perspectief zich eerder focust op het standpunt van de spreker of auteur die de perceptie stuurt. Een frameverandering gaat meestal gepaard met een wijziging van het perspectief en dus is het logisch om bij het achterhalen van een wijziging in de structuur ook te kijken naar de invloed daarvan op het standpunt van waaruit de tekst is opgemaakt.³⁶

Binnen de linguïstiek wordt perspectief gezien als het begrip dat verwijst naar de manier waarop mensen, of in dit geval auteurs van teksten, naar dingen kijken en hoe ze dat in hun communicatie verwerken. Het identificeren van het standpunt van een schrijver en de gevolgen daarvan op het representeren van een onderwerp is het belangrijkste aspect binnen het beschrijven en analyseren van een perspectief in een discours.

Normaliter spreekt of schrijft iemand vanuit zijn eigen perspectief, al kunnen schrijvers ook een standpunt van iemand anders overnemen door in de tekst zelf te verwijzen naar de gedachten van andere sprekers, ook wel *embedding* genoemd.³⁷ Dit kan zowel expliciet als impliciet en is het resultaat van een keuze van de auteur. Daarnaast is het bijvoorbeeld ook

³⁴ ENSINK, T. & SAUER, C., 'Social-functional and cognitive approaches', 63.

³⁵ IBIDEM, 7-8.

³⁶ IBIDEM, 15.

³⁷ Supra: 1.2. Soorten frames.

mogelijk om aan metacommunicatie te doen en te verhalen over een perspectief. Zo kunnen bepaalde tekstuele aspecten als actief of passief taalgebruik, lexicale keuzes of manier van quoteren, het gehanteerde of besproken standpunt meer of minder in de verf zetten.³⁸

1.3.3. Framing versus agenda-setting

Naast *footing* en *perspectivising* is *agenda-setting* een derde begrip dat vaak in één adem genoemd wordt met *framing*. *Agenda-setting*-theorieën bestuderen enerzijds de onderwerpen en bijhorende beelden die via de media naar het grote publiek worden getransfereerd en anderzijds het belang dat mensen diezelfde onderwerpen toedichten. Walter Lippmann stelde vast dat hoe meer nadruk de media op een onderwerp leggen, hoe meer aandacht dat topic krijgt van het grote publiek. Voor Lippmann is het gedrag van een bevolking een antwoord op de pseudo-omgeving die gecreëerd wordt door de media en door zijn lezers of luisteraars beschouwd wordt als een echte omgeving. Dit sluit aan bij de visie van Bernard Cohen die in 1963 al onderzoek deed naar de effecten van de media op de publieke opinie en daarbij tot volgende conclusie kwam:

'While the media may not tell us what to think, the media are stunningly successful in telling us what to think about.' (Cohen, 1963)³⁹

Voor McCombs en Ghanem is deze stelling nog steeds van toepassing op het huidige medialandschap, al voegen ze eraan toe dat de media vandaag niet alleen bepalen over welke onderwerpen we moeten nadenken, maar ook nog eens zeggen hoe we dat moeten doen. Het is op deze plaats dat *framing* en *agenda-setting* elkaar kruisen. Niet alleen de selectie van onderwerpen die de media aanbrenge, maar ook het toekennen van 'attributen' aan diezelfde onderwerpen zien zij als een vorm van *framing*. In beide gevallen is het de bedoeling om met een beperkt aantal thematisch gerelateerde 'attributen' een agenda te construeren die een coherent beeld schetst over een welbepaald onderwerp.⁴⁰

Onder 'attributen' verstaan McCombs en Ghanem tekstuele elementen die een onderwerp verder verduidelijken en de lezer of luisteraar in een bepaalde denkrichting sturen. Daarbij halen ze net als James W. Tankard het voorbeeld aan van de Golfcrisis. De Amerikaanse

³⁸ ENSINK, T. & SAUER, C., 'Social-functional and cognitive approaches', 10.

³⁹ MCCOMBS, M. & GHANEM, S.I., 'The Convergence of Agenda Setting and Framing', 67-69.

⁴⁰ IBIDEM, 68-70.

media berichtten hierover als *'the most important problem facing the nation'*.⁴¹ Dit is een beschrijving op 'objectniveau', maar door daar de 'attributen' diplomatiek of militair aan toe te voegen, suggereren de media ook hoe we dit onderwerp het best benaderen. In een framinganalyse kunnen de 'attributen' handige hulpmiddelen zijn om in een tekst frames te identificeren.⁴²

1.3.4. Framing versus bias

In zijn betoog voor het belang van frame studies verwijst James W. Tankard naar R. A. Hackett die in 1984 al zei dat het paradigma van objectiviteit binnen het mediaonderzoek beter zou worden verlaten. De focus binnen het mediaonderzoek kwam volgens hem beter te liggen op het bestuderen van de ideologie in het nieuws en hoe die tot uiting komt. Hackett zag in frames toen al nuttige onderzoeksinstrumenten omdat ze de mogelijkheid bieden om onder het nieuwsoppervlak te graven en verborgen veronderstellingen naar boven te halen. Daarbij maakt hij een duidelijk onderscheid tussen framing en *bias*, of vooroordelen.⁴³

Framing verschilt van bias in die zin dat het een uitgebreider concept is. Het gaat verder dan het kijken naar het gebruik van woorden die gecategoriseerd kunnen worden onder de begrippen pro en contra. Het omvat een cognitieve dimensie die gedachten en overtuigingen oproept en waar ook meer complexe emoties in worden opgenomen. Daarnaast erkent het de mogelijkheid van een tekst, om door middel van subtiel verwijzingen, de lezer in een nadrukkelijke richting te sturen, iets waar binnen het ruwe pro-contra-paradigma geen plaats voor is.⁴⁴

1.4. Frame packages

1.4.1. Multimodaliteit

Niet alleen voor de audiovisuele media, maar ook voor de geschreven pers is framing vandaag een multimodaal concept geworden. Framinganalyses van krantenartikels bestaan voor linguïst en communicatiespecialist Theo Van Leeuwen niet alleen uit het bestuderen van een broodtekst. Ook het totaalbeeld moet bekeken worden en aansluitend hoe de

⁴¹ Supra: 1.1. *Wat is framing?*

⁴² MCCOMBS, M. & GHANEM, S.I., 'The Convergence of Agenda Setting and Framing', 79.

⁴³ TANKARD, J.W., 'The Empirical Approach to the Study of Media Framing', 93.

⁴⁴ IBIDEM, 96-97.

verschillende onderdelen van een tekst met elkaar interageren. Vroeger was alles monomodaal, waarbij een tekst los stond van het beeld dat eraan werd toegevoegd. Nu wordt meer en meer op zoek gegaan naar overeenkomsten tussen verschillende disciplines om een duidelijker, meer coherent beeld te verkrijgen van de gebruikte frames.⁴⁵

Van Leeuwen behandelt in zijn werk de opkomst van het multimodale perspectief binnen het onderzoek naar composities van een tekst. Hierin omschrijft de linguïst compositie als een semiotisch systeem, dat behoort aan alle ruimtelijke gedeelde semiotiek binnen één welbepaald socio-cultureel domein. In dit geval betekent dit de westerse cultuur zelf of, zoals hij het zelf zegt, de ‘standaard gemiddelde Europese cultuur’. Binnen een compositie onderscheidt hij drie belangrijke onafhankelijke variabelen: informatiewaarde, opvallendheid en framing, met inbegrip van *framing devices*.⁴⁶

Met informatiewaarde verwijst Van Leeuwen naar de rangschikking van informatie binnen een artikel of tekst. De waarde van elementen in een geschreven stuk wordt volgens hem bepaald op basis van de plaats die ze innemen. De belangrijkste plekken zijn voorbehouden voor wat Van Leeuwen ‘informatiemedia’ noemt, datgene wat voorziet in dingen om te lezen, te kijken en te luisteren. Minder prominente leesruimte zal eerder naar reclame of advertenties gaan. Bovendien staan informatieve zaken meestal bovenaan een verticale pagina-indeling, terwijl commerciële aankondigingen vaak onderaan een pagina terug te vinden zijn. Dat zegt ons niet alleen iets over de compositie, maar ook over hoe informatieve en commerciële mededelingen zich tot elkaar verhouden. Kennis en informatie wordt letterlijk boven amusement geplaatst.⁴⁷

Een tweede graadmeter die Van Leeuwen hanteert is de opvallendheid van een compositie, of de hoeveelheid aandacht die een tekst bij een leespubliek weet te genereren. Door een aantal elementen in een tekst te *highlighten*, of op een creatieve manier met contrasten en kleurverschillen om te gaan, wordt een tekst vanzelf een stuk aantrekkelijker. Van Leeuwen

⁴⁵ ENSINK, T. & SAUER, C., ‘Social-functional and cognitive approaches’, 15.; VAN LEEUWEN, T., ‘A multimodal perspective on composition’, in ENSINK, T. & SAUER, C. (red), *Framing and Perspectivising in discourse*, Amsterdam, 2003, 23-24.

⁴⁶ VAN LEEUWEN, T., ‘A multimodal perspective on composition’, in ENSINK, T. & SAUER, C. (red), *Framing and Perspectivising in discourse*, Amsterdam, 2003, 23-24.

⁴⁷ IBIDEM, 25-26.

onderscheidt met framing en de daarbij horende *framing devices* nog een derde onafhankelijke parameter binnen de compositie van een tekst.⁴⁸

In de literatuur zijn verschillende soorten multimodale *framing devices* te vinden. Deze *devices* spelen een belangrijke rol bij het oproepen van een welbepaald frame en bestaan onder meer uit *disconnecting* en *connecting devices*, ofwel hulpmiddelen die elementen in een tekst respectievelijk van elkaar scheiden of laten samensmelten. Soms vormt een cover of tekst evenwel al een geheel op zich zonder dat *framing devices* hieraan te pas komen. Het zijn bovendien graduele factoren, wat wil zeggen dat framing sterker of zwakker kan zijn. Hoe sterker de framing, hoe meer een gevoel van continuïteit en cohesie ontstaat, maar hoe zwakker, hoe meer de samenhang binnen een tekst ontbreekt.⁴⁹

1.4.2. Media package en framing devices

In aanvulling op deze theorie stellen Gamson en Modigliani dan weer dat frames en hun *devices* zich laten samenvatten in zogenaamde *media packages*. Wanneer alle *framing devices* in een nieuwsbericht worden samengelegd kan een centraal idee, het frame, onderscheiden worden. Ook Van Gorp sluit zich bij deze visie aan en vertaalt *media packages* naar het Nederlandstalige begrip 'framebundels'. Een frameonderzoek is volgens hem niets anders dan het systematisch reconstrueren van framebundels aan de hand van *framing devices* in nieuwsteksten. Er bestaat een breed gamma aan *framing devices* die in een framebundel zowel expliciet als impliciet gebruikt kunnen worden.⁵⁰ Deze *devices* worden in de volgende alinea's omschreven aan de hand van enkele niveau's die de wetenschappelijke literatuur vooropstelt.

Op het eerste niveau binnen de framebundel onderscheidt Entman in zijn eerder vermelde definitie (1993) vier verschillende *reasoning devices*. Het zijn de voornaamste argumentatiestructuren die verband houden met de vier belangrijkste functies die een frame vervult. Het eerste *reasoning device* is de definiëring van een probleem in de nieuwstekst. Het tweede stelt een oorzaak voor dit probleem vast in het bericht. Daarna

⁴⁸ VAN LEEUWEN, T., 'A multimodal perspective on composition', 26.

⁴⁹ IBIDEM, 56-57.; DEBUSSCHE, S., *Voetbalverslaggeving*, 4.

⁵⁰ VAN GORP, B., *Framing Asiel. Indringers en slachtoffers in de pers*, Leuven, 2006, 53.

wordt in een derde *reasoning device* een moreel oordeel geveld. In de laatste categorie van *reasoning devices* worden dan in een tekst concrete oplossingen gesuggereerd.⁵¹

Naast de *reasoning devices* is in een framebundel ook nog sprake van verbale en visuele *framing devices*. Die verschillende *framing devices* verdeelden Pan en Kosicki (1993) nog eens in vijf niveau's op basis van het mediadiscours. Op het eerste niveau vinden we de zogenaamde syntactische structuren in een nieuwsbericht. Hierbij zorgen bijvoorbeeld gebruikte beelden, koppen, tussentitels en quotes voor *salience* en herkenning bij de lezer. Ook de manier waarop de participanten in het bericht aan bod komen maakt hier onderdeel van uit. Naar gelang de framebundel wordt bijvoorbeeld geïndividualiseerd of gecollectiviseerd, eigenschappen toegedicht (geïdentificeerd) of daden uitbesteed (functionalisering).⁵²

Op een tweede niveau manifesteren zich volgens Pan en Kosicki de verhaalstructuren. Ook de manier waarop personages in het 'plot' aan bod komen en het vertelstandpunt van de auteur, zijn dus van belang voor de framebundel. Tekstueel komen deze structuren tot uiting in het gebruik van actieven of passieven. Visueel kan iemand op een afbeelding bijvoorbeeld het publiek aankijken of juist niet. Op die manier kan in de framebundel een directe *demand* sluipen, waardoor het publiek zich nog sterker gaat identificeren met een bepaald frame.⁵³

In het derde niveau van de framebundel wijzen Pan en Kosicki op de retorische structuren in een nieuwsbericht. Binnen een framebundel wordt veelvuldig gebruik gemaakt van stijlfiguren om kennis en opvattingen te stipuleren. De retorische structuren geven een concreet inzicht in abstracte fenomenen en slagen erin de complexiteit van de wereld voor de lezer beter verstaanbaar te maken. In deze categorie zien we o.a. vergelijkingen, contrasten, eufemismen, clichés, zegswijzen, cijfers en stijlfiguren als metaforen terugkomen. Deze metaforen zijn meer dan alleen retorische versieringen, het zijn krachtige taalkundige fenomenen die een aanzienlijke rol spelen in de manier waarop mensen de wereld percipiëren. Ze helpen verwarrende gebeurtenissen te concretiseren, zodat ze gelinkt

⁵¹ ENTMAN, R., 'Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm', *Journal of Communication*, 43 (1993), 53.

⁵² VAN GORP, B., *Framing Asiel*, 83.

⁵³ IBIDEM, 84.

kunnen worden aan ervaringen die individuen ooit in hun leven hebben opgedaan.⁵⁴ Metaforen kunnen opgedeeld worden in conventionele en onconventionele metaforen. De conventionele metaforen leggen verbanden tussen twee domeinen die het cognitief systeem gemakkelijk kan herkennen. Ze zijn bovendien zo diep in het collectieve geheugen verankerd dat taalgebruikers hen vrij onbewust oproepen. Dit staat in contrast met de onconventionele metaforen, die een band scheppen tussen zaken die normaal gezien nooit met elkaar in verband worden gebracht. Ze gebruiken vergelijkingen die dat niet zijn en door lezers als vreemd en opvallend beschouwd worden. Het zijn normaliter dan ook onconventionele metaforen die door onderzoekers tijdens een framinganalyse als eerste in een tekst worden ontdekt.⁵⁵

Op het volgende niveau binnen de framebundel situeren zich volgens Pan en Kosicki de thematische structuren. Dit zijn concrete verwijzingen naar het overheersende thema in het frame. De invalshoek en het thema van het nieuwsbericht worden hier bepaald en alle *framing devices* zijn in deze structuur gebundeld. Concreet kunnen we stellen dat de thematische structuren qua benoeming zo goed als overeenkomen met de benoeming van de eigenlijke framebundel.⁵⁶

Ten slotte wijzen Pan en Kosicki ook op de intertekstuele elementen in een nieuwsbericht. Hier wordt binnen de framebundel verwezen naar andere teksten of gebeurtenissen die buiten het nieuwsbericht vallen. Zo kan bijvoorbeeld ingespeeld worden op belangrijke episodes uit het collectieve geheugen om een framebundel beter naar voren te laten komen.⁵⁷

1.5. De framinganalyse

1.5.1. Belang framingonderzoek

Onderzoek naar mediaframing is van groot belang omdat het een krachtig effect heeft op de gedachtegang en het gedrag van een bevolking. Soms is de invloed zelfs dermate groot dat dit kan leiden tot ontslagen. Zo moest Richard Nixon in de jaren '70 van voorgaande eeuw

⁵⁴LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 10.; VAN LEEUWEN, T., 'A multimodal perspective on composition', 28; 56.

⁵⁵LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 10.

⁵⁶VAN GORP, B., *Framing Asiel*, 86.

⁵⁷IBIDEM.

aftreden als president van de Verenigde Staten nadat hij in opspraak was gekomen door het Watergate-schandaal. Frappant is dat de steun van de publieke opinie voor Nixon pas verdween nadat de media de zaak begonnen te omschrijven als een 'schandaal'.⁵⁸

Daarnaast laten frames de media toe om stemmen binnen het publieke debat te elimineren en ervoor te zorgen dat argumenten van een aantal protagonisten worden genegeerd. Van objectiviteit binnen het medialandschap is dan ook absoluut geen sprake meer. Vandaag zijn onder wetenschappers nog maar weinig aanhangers van de traditionele theorieën die stellen dat communicatie louter bestaat uit een proces waarbij een zender een boodschap verstuurt naar een ontvanger. Communicatie is een actief proces geworden waarbij de lezer of luisteraar deelneemt aan het proces. Hoe neutraal en objectief een tekst ook mag lijken, een vorm van subjectiviteit zal in de berichtgeving altijd terug te vinden zijn. Het is aan onderzoekers om hierbij stil te staan en de beïnvloeding van de lezer door frames en de manier waarop zij dat doen in kaart te brengen.⁵⁹

1.5.2. Framinganalyse: praktisch

Volgens Van Gorp bestudeert een framinganalyse drie mogelijke componenten van het nieuwsbericht: de nieuwsproductie, het nieuws zelf en de perceptie van het nieuws. De overgrote meerderheid van de framinganalyses bestudeert vooral het nieuws zelf en de manier waarop framebundels zich via verschillende *devices* in nieuwsberichten manifesteren.⁶⁰

Semetko en Valkenburg onderscheiden twee manieren om framebundels in de inhoud van nieuwsberichten te analyseren. De eerste manier is de inductieve benadering, uitgaand van een open visie om de mogelijke framebundels binnen nieuwsberichten te ontdekken. Hierbij worden initieel dus geen hypothetische framebundels vooropgesteld, maar aan de hand van een reconstructie van de verschillende *reasoning* en *framing devices* nieuwe framebundels gedefinieerd. Nadelig voor deze methode is de grote vrijheid die frameonderzoekers ondervinden. Hierdoor wordt het moeilijk om in onafhankelijk onderzoek systematisch dezelfde frames op te sporen.

⁵⁸ ENSINK, T. & SAUER, C., 'Social-functional and cognitive approaches', 1.

⁵⁹ IBIDEM.

⁶⁰ VAN GORP, B., *Framing Asiel*, 69.

De tweede manier om de inhoud van een nieuwsbericht op mogelijke framebundels te analyseren is de deductieve methode. Hier is het vertrekpunt welbepaald vanuit vooraf opgelijste framebundels. Deze worden dan gebruikt als leidraden om af te toetsen hoe vaak sommige *reasoning* en *framing devices* die welbepaalde framebundels in nieuwsberichten laten voorkomen. Het nadeel van deze deductieve methode voor de onderzoeker schuilt in een te nauwe hantering en bijhorende tunnelvisie. Op die manier kunnen dezelfde framebundels te vaak voorkomen en worden onderliggende bundels sneller over het hoofd gezien.⁶¹

Door de grote vrijheid die met een inductieve methode gepaard gaat, is Tankard een grote tegenstander van systematisch frameonderzoek door één enkele onderzoeker. Hij opteert daarom voor een framinganalyse die door meerdere onderzoekers tegelijkertijd wordt uitgevoerd. Op die manier wordt de representativiteit en de objectiviteit van het onderzoek gewaarborgd. Concreet is het voor deze thesis dus voordelig om over twee studenten te beschikken die onafhankelijk van elkaar dezelfde analyse doorvoeren.⁶²

2. Het begrip 'van buitenlandse afkomst'

2.1. Typologie

Rode Duivels van buitenlandse afkomst, het begrip is aan het begin van deze thesis al meermaals aan bod gekomen. Maar wat zijn Rode Duivels van buitenlandse afkomst nu precies? Vallen zij onder de noemer migranten, allochtonen of pakweg vreemdelingen? Deze benamingen worden in de publieke opinie, de media en zelfs de wetenschappelijke literatuur sterk door elkaar gehaspeld. Enkele verklaringen hiervoor zijn de maatschappelijk-religieuze of economische bijklanken die met de begrippen gepaard gaan. Sommige benamingen voor Rode Duivels van buitenlandse afkomst zijn containerbegrippen of op zijn zachtst gezegd tendentius te noemen. Hoewel strikte definities dus niet bestaan, is een ontleding van de twee voornaamste benamingen voor Rode Duivels van buitenlandse

⁶¹ SEMETKO, H. & VALKENBURG, P., 'Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News,' *Journal of Communication* 50 (2000) 93-109.

⁶² TANKARD, J.W., 'The Empirical Approach to the Study of Media Framing', 98, 101.

afkomst ('migranten' en 'allochtonen') in het licht van dit onderzoek toch sterk aangewezen. Zo kunnen we immers exact bepalen hoe we deze voetballers nu juist moeten definiëren.⁶³

2.1.1. Migranten: geschiedenis en benaming

De opkomst van Rode Duivels van vreemde origine is uiteraard sterk verbonden met de migratie van buitenlanders naar België. De Rode Duivels van buitenlandse afkomst zijn immers allemaal voetballers, die ofwel zelf naar België zijn gemigreerd, ofwel afkomstig zijn van dergelijke migranten. Het Van Dalewoordenboek omschrijft een 'migrant' als 'iemand die naar een andere streek of een ander land verhuist (meestal om economische, politieke of religieuze redenen).' Daarin maakt het woordenboek nog een onderscheid tussen 'immigranten' en 'emigranten'. De 'immigranten' zijn te omschrijven als de inwijkelingen en de 'emigranten' als de uitwijkelingen.⁶⁴

Volgens een onderzoek van de onafhankelijke denktank Itinera (2012) is België vooral in de tweede helft van de 20ste eeuw een immigratienatie geworden.⁶⁵ Als we de Belgische immigratiegeschiedenis even van naderbij bekijken, is deze stelling zeker terecht. In de loop van de 20ste eeuw hebben zich enkele belangrijke migratiestromingen naar België voltrokken. Het is uit het merendeel van deze immigrantengroepen dat de Rode Duivels van buitenlandse afkomst in deze thesis voortkomen. Een kort historisch overzicht vanaf de Tweede Wereldoorlog is in de volgende alinea's dus zeker op zijn plaats.

De grote migratiestromingen naar België in de 20ste eeuw begonnen aanvankelijk door een nijpend tekort aan arbeidskrachten in de heropbouw kort na de Tweede Wereldoorlog. België sloot in die periode een bilaterale overeenkomst met Italië om zoveel mogelijk Italiaanse gastarbeiders naar de Belgische mijnsector over te hevelen. Dit was een succes, want tussen 1946 en 1949 alleen al waagden 77 000 Italianen de oversteek naar (met uitzondering van Limburg) voornamelijk Waalse mijnstreken. Na de mijnramp in Marcinelle in 1956 kwam een abrupt einde aan deze Italo-Belgische uitwisseling van arbeidskrachten.⁶⁶

⁶³ EGGERINCKX, T., KESTELOOT, C., et al., 'De allochtone bevolking in België', *Algemene volks- en woningtelling in België*, Leuven, 1991, 10.

⁶⁴ WOORDENBOEK Van Dale Online

⁶⁵ HANSEEUW, L., *Belgie, immigratienatie: statistieken en evoluties*, Brussel, 2012, 1.

⁶⁶ ROELANT, G., *Belg in buitenspel. De opkomst van genaturaliseerde voetbalspelers in de Belgische nationale voetbalploeg en de beeldvorming daaromtrent in de media (1994-2002)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Universiteit Gent, 2015, 15.

Om de mijneconomie enigszins draaiende te houden, richtte België zijn pijlen op arbeidsmigranten uit Spanje, Griekenland en Hongarije. Vanaf de jaren '60 kwamen ook steeds meer Marokkaanse en, in mindere mate, ook Turkse arbeiders naar België om het blijvend te kort aan arbeidskrachten in verschillende sectoren op te lossen. Deze populaties zouden zich hoofdzakelijk vestigen in grootsteden als Brussel, Luik en Antwerpen.⁶⁷

De migratiestop (1974) naar aanleiding van de economische crisis in de jaren '70 moest paal en perk stellen aan de vele economische inwijkelingen. Dit betekende opvallend genoeg niet het einde van de instroom aan buitenlandse arbeidskrachten. Tot 1984 werden nog zeker 100 000 werkvergunningen uitgereikt, wat zowel te verklaren is door het vrij verkeer van werknemers binnen de EEG-zone sinds de late jaren '50, als door het verlenen van werkvergunningen voor heel wat knelpuntberoepen.⁶⁸

Bovendien kwamen 75 tot 80% van de legale inwijkelingen tussen 1965 en 1990 voor andere, niet-economische redenen naar ons land. Gezinshereniging en asiel zijn hiervan de voornaamste. Vooral het recht op gezinshereniging is één van de hoofdredenen waarom bijvoorbeeld Italianen vandaag nog steeds één van de grootste groepen migranten binnen de Belgische bevolking vormen.⁶⁹ Het was sindsdien immers gebruikelijk geworden dat buitenlandse families zich in navolging van een geïmmigreerde kostwinner blijvend in België vestigden. Heel wat Italiaanse gezinnen kwamen op die manier hun mannelijke arbeiders achterna tijdens de jaren '60 en '70.

Vanaf de jaren '80 en '90 trokken vooral politieke en religieuze vluchtelingen naar België. In die context vormde zich vooral vanaf de jaren '90 een groeiende groep inwijkelingen uit de Balkanlanden. Hiervoor zijn de val van het Sovjetregime en de Joegoslavische burgeroorlog enorm bepalend geweest. Daarnaast ontstond haast gelijktijdig een tweede grote groep migranten die naar België trokken om politieke redenen. Hierin vinden we vooral de immigranten uit Centraal-Afrika: Congolezen, Rwandezes en Burundezes. Deze Afrikaanse landen waren nog kolonies of mandaatgebieden van België geweest en raakten in de vroege jaren '90 na de val van het dictatoriaal bewind van president Mobutu in een etnische burgeroorlog verwickeld. Hoewel al een deel van de Congolese migrantenpopulatie naar

⁶⁷ ROELANT, G., *Belg in buitenspel*, 16-17.

⁶⁸ IBIDEM, 18.

⁶⁹ IBIDEM, 17.

België kwam na de Congolese onafhankelijkheid in 1960, breidde het aantal Congolezen zich in de jaren '90 dus nog eens gevoelig uit.⁷⁰

Sinds 2000 heeft België dan vooral te maken gehad met een groeiende instroom aan arbeidskrachten uit een heel diverse waaier aan landen. Denk daarbij aan de grote groepen Poolse, Albanese of zelfs Braziliaanse bouwvakkers. Bovendien kunnen we politiek en religieus gezien vandaag uiteraard niet om de massale stroom oorlogsvluchtelingen uit het Midden Oosten heen.⁷¹

De migratiegeschiedenis spreekt voor zich en Itinera heeft gelijk wanneer het zegt dat België doorheen de laatste zeventig jaar een multicultureel immigratieland is geworden. Sommige Rode Duivels zijn een duidelijk product van de bovengenoemde migratiestromen naar België. Spelers als Walter Baseggio of Roberto Bisconti hebben een Italiaanse migratieachtergrond, de Mpenza's en Lukaku's zijn kinderen van Afrikaanse immigranten en voetballers als Nacer Chadli en Marouane Fellaini hebben Marokkaanse *roots*. Toch is het moeilijk om deze Rode Duivels van buitenlandse afkomst correct te benoemen met de term 'migranten', want veelal zijn deze voetballers tweede of zelfs derde generatienakomelingen. Strikt genomen hebben deze spelers in kwestie dus geen persoonlijk migratieverleden. De meeste Rode Duivels van vreemde origine zijn in België geboren of dragen de Belgische nationaliteit al van kindsbeen af.⁷² Methodologisch zorgt dit voor problemen die in het volgende hoofdstuk moeten worden opgelost, want hoeveel generaties moeten we teruggaan om Rode Duivels van buitenlandse afkomst als 'migranten' te benoemen?

- Immigranten van de eerste generatie: zijn niet in België geboren, maar kunnen onder bepaalde voorwaarden de Belgische nationaliteit verwerven.
- Immigranten van de tweede generatie: zijn in België geboren, maar hun ouders niet, en hebben de Belgische nationaliteit door geboorte, maar kunnen ook de nationaliteit van de ouders aannemen.
- Immigranten van de derde generatie: hun grootouder(s) zijn niet in België geboren maar wel (minstens één van) hun ouders.

⁷⁰ VAN REYBROUCK, D., *Congo: een geschiedenis*, Amsterdam, 2010, 536.

⁷¹ LESSER, J., *Immigration, ethnicity and national identity in Brazil, 1808 to the present*, Cambridge, 2013, 190-194.

⁷² EGGERINCKX, T., KESTELOOT, C., et al., 'De allochtone bevolking in België', *Algemene volks- en woningtelling in België*, Leuven, 1991, 10. (Studie Ministerie van Economische zaken en Nationaal Instituut voor Statistiek)

2.1.2. Allochtonen

Uit de literatuur mag besloten worden dat we de Rode Duivels van buitenlandse afkomst allerminst mogen benoemen als louter migranten. Bovendien had het woord ‘migranten’ in de vroege jaren ‘80 naar aanleiding van de vreemdelingenwet (1980) al een negatieve connotatie gekregen. Om deze reden werd in de daaropvolgende jaren het woord ‘allochtoon’ geïntroduceerd. Het begrip was overgewaaid vanuit Nederland en werd steeds populairder in België om personen van vreemde afkomst mee te benoemen. In 1999 definieerde het Centraal Bureau voor Statistiek van Nederland ‘allochtoon’ als volgt:

*Een allochtoon is iemand die in een ander land geboren is, met 1 of 2 ouders die in het buitenland zijn geboren; of iemand die in Nederland is geboren maar met 1 of 2 ouders die in het buitenland zijn geboren.*⁷³

Zoals uit deze definitie blijkt, gaat het begrip ‘allochtoon’ inderdaad verder dan ‘migrant’. Daar waar een migrant eerder een persoonlijke term is voor iemand die naar een ander land verhuist, lijkt de term ‘allochtoon’ generatiegrenzen te overstijgen. Ook nakomelingen van migrantenfamilies worden met het begrip ‘allochtoon’ correct benoemd. In dat opzicht zouden we Rode Duivels van buitenlandse afkomst kunnen beschouwen als ‘allochtone Rode Duivels’.

Helaas zorgt ook de term ‘allochtone Rode Duivels’ voor een aantal problemen. Volgens Verhaeghe (2010) ging de verwijzing naar migranten en hun tweede generatiekinderen binnen het begrip ‘allochtoon’ al snel verloren.⁷⁴ Blommaert en Verschueren beargumenteren in hun onderzoek (1998) dat het begrip ‘allochtoon’ in de eerste plaats als eufemisme werd gebruikt om de negatieve bijklank van het inmiddels ingeburgerde ‘migrant’ te verdoezelen. Maar, zo stellen beide onderzoekers, ook eufemismen nemen al snel de betekenis en connotaties van hun oudere voorgangers over. Het is dus weinig verwonderlijk dat de term ‘allochtoon’ in navolging van het begrip ‘migrant’ vanaf de jaren ‘90 een negatieve bijklank kreeg.⁷⁵ Het is ook de reden waarom de krant *De Morgen* ‘allochtoon’ in 2012 even uit haar taalregister schrapte.

⁷³ MIKKI, N., *De Morgen stops using the word ‘allochtoon’: a study of the opinions of ‘allochtone’ youngsters*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling HO Gent, promotor Ellen Van Praet, 2013, 12-16.

⁷⁴ VERHAEGHE, P., *De discursieve kracht van het begrip allochtoon*, s.l., 2010. 3.

⁷⁵ BLOMMAERT, J. & VERSCHUEREN, J., *Debating Diversity*, London, 1998, 48.

Het onderzoek van Blommaert en Verschueren (1998) heeft bovendien aangetoond dat de reikwijdte van begrip 'allochtoon' in de praktijk veel te beperkt is. Dit is vooral te wijten aan de voortdurende tegenstelling met het woord 'autochtoon'.⁷⁶ Belgen van buitenlandse afkomst worden veelal tegenover de Belgische 'binnenlanders' geplaatst en dit heeft volgens Sterk (2000) belangrijke gevolgen. In de eerste plaats verwijst 'allochtoon' in populair taalgebruik naar personen van niet-Europese afkomst omwille van hun uiterlijk. Daarnaast refereert het woord ook naar Belgen van buitenlandse afkomst die de landstalen niet spreken of nood hebben aan sociale integratie.⁷⁷ In de praktijk beschrijft de term 'allochtoon' echter niet het geheel aan personen van vreemde origine tegenover binnenlanders, maar vooral Belgen van Turkse of Marokkaanse afkomst.⁷⁸ Ook Nissara Miki (2013) volgt deze these en stelt dat Belgen van Italiaanse, Spaanse of pakweg Chinese afkomst ontsnappen aan de noemer 'allochtoon'.⁷⁹ Daarom is ook het gebruik van de term 'migrant' geen valabel alternatief om te verwijzen naar Rode Duivels met een migratieachtergrond.

Een verder gebruik van 'Rode Duivels van buitenlandse afkomst' of 'Rode Duivels met een migratieachtergrond' in plaats van 'allochtone Rode Duivels' of 'migranten-Rode Duivels' is voor dit onderzoek dan ook de beste optie. Bovendien is het een ideaal vetrekpunt om het belang aan te tonen van het nationaliteitsbegrip voor 'Rode Duivels van buitenlandse afkomst'.

2.2. Nationaliteit in België

Om voor de Rode Duivels te kunnen spelen moet een voetballer van buitenlandse afkomst drager zijn van de Belgische nationaliteit. Om na te gaan wat 'nationaliteit' precies inhoudt, baseren we ons in deze scriptie op stellingen uit de jongste codificatie van de regels omtrent nationaliteit, de Europese Conventie voor Nationaliteit (ECN). In artikel twee van dit document stelde de Europese Raad dat '*Nationality*' means the legal bond between a person and a State and does not indicate the person's ethnic origine.⁸⁰ In ons geval gaat het dan

⁷⁶ IBIDEM, 48.

⁷⁷ STERK, G., *Media en allochtonen. Journalistiek in de multiculturele samenleving*, Den Haag, 2000, 108.

⁷⁸ BLOMMAERT, J. & VERSCHUEREN, J., *Debating Diversity*, 52.

⁷⁹ IBIDEM, 130.

⁸⁰ KRUMA, K., *EU Citizenship, Nationality and Migrant Status: An ongoing Challenge*, Leiden, 2014, 26.

concreet om de legale band die een voetballer van buitenlandse afkomst met België zou hebben.

Het nationaliteitsbegrip steunt internationaal gezien op twee belangrijke principes: het *ius sanguinis* en het *ius soli*. Volgens de ECN verwijst het eerste principe naar het afstammingsbeginsel, waarbij kinderen via 'het bloed' de nationaliteit van een van hun ouders overnemen. Het *ius soli* gaat uit van het territorialiteitsbeginsel. Hierbij zijn geboorte en verblijf op grondgebied van doorslaggevend belang.⁸¹ Het laat elke staat toe om op basis van deze twee principes een eigen regelgeving rond nationaliteit te formuleren.

De Belgische nationaliteitsvoorwaarden waren in de jaren '90 van de 20ste eeuw een mengeling van het *ius sanguinis* en het *ius soli*. Vandaag verkrijgt een persoon de Belgische nationaliteit in eerste instantie tijdens de minderjarigheid. Dit wordt ook nationaliteitstoekenning genoemd, omdat dit een automatische verwerving van de nationaliteit inhoudt. Heeft een baby twee Belgische ouders, dan krijgt het kind bij de geboorteaangifte automatisch de Belgische nationaliteit. Komt het kind daarentegen voort uit een gemengde relatie, dan ontvangt het de dubbele nationaliteit. Dan draagt het kind naast een buitenlandse nationaliteit, automatisch ook de Belgische.⁸² Een uitzonderlijk geval zijn migrantenkinderen die niet in België zijn geboren en geen Belgische ouders hebben. Zij kunnen samen met één van hun ouders Belg worden, wanneer die een procedure starten om de Belgische nationaliteit te verwerven.⁸³

De Belgische nationaliteit kan in tweede instantie ook bij meerderjarigheid verkregen worden. Binnen de nationaliteitswetgeving onderscheiden we immers nog twee manieren van toegang tot de nationaliteit: de nationaliteitsverklaring en de naturalisatie. Bij deze twee gevallen worden, in tegenstelling tot de nationaliteitstoekenning tijdens de minderjarigheid, een aantal voorwaarden opgesomd waaraan de kandidaat-Belg moet voldoen. Het verschil tussen beide mogelijkheden is dat de nationaliteitsverklaring, in tegenstelling tot de naturalisatie, gezien moet worden als het duidelijk beantwoorden aan een aantal

⁸¹CAESTECKER, F. & REA, A., 'De Belgische nationaliteitswetgeving gedurende de 20ste eeuw. Een terugkeer naar de zelfbewuste natie of het koesteren van het wantrouwen?', FOLETS, M. C., FOCQUET, R. & VERWILGHEN, M., (Red.) *Naar de Belgische nationaliteit/Devenir Belge*. Brussel, 2002, 2.

⁸² Tenzij het andere land van herkomst hier een andere wetgeving op nahoudt.

⁸³ 'Nationaliteit', *Federale overheidsdienst justitie*, (http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/nationaliteit/). Laatst geraadpleegd op 1/3/2016.

vooropgestelde criteria,⁸⁴ waarna deze persoon de Belgische nationaliteit verkrijgt. Bij een eventuele afwijzing kan er bovendien in beroep worden gegaan, om zo alsnog te bewijzen dat er aan de verwachte normen wordt voldaan.⁸⁵

Een goedgekeurd verzoek tot naturalisatie is daarentegen een autonome beslissing van de Staat die de kandidaat-Belg in kwestie een gunst verleent. Dit gebeurt veelal omdat de persoon in kwestie onmogelijk aan de voorwaarden van de nationaliteitsverklaring kan voldoen. Anderzijds kan naturalisatie ook een soort beloning zijn van de Belgische Staat voor een uitzonderlijke (toekomstige) verdienste op maatschappelijk, economisch of sportief vlak. In dat opzicht kan het verkrijgen van een nieuwe nationaliteit voor voetballers van buitenlandse afkomst gemakkelijker zijn dan voor 'gewone' immigranten.⁸⁶

2.3. Voetbal en nationaliteit

2.3.1. Regelgeving FIFA

Welke nationaliteitsregels gelden er voor voetballers van buitenlandse afkomst om in aanmerking te komen voor de Belgische nationale voetbalploeg? Van groot belang hierbij is artikel 1457 uit het reglement van de Koninklijke Belgische Voetbalbond (KBVB).

*'De spelers die volgens de vigerende Belgische wetgeving Belg zijn en bij de KBVB of bij een andere tot de FIFA behorende nationale voetbalbond aangesloten zijn, kunnen opgeroepen worden om de bond te vertegenwoordigen in interlandwedstrijden onder de naam 'België', of om deel te nemen aan een nationale of provinciale selectie. Ze zijn ambtshalve verplicht hieraan deel te nemen als daarvoor op hen beroep gedaan wordt.'*⁸⁷

Vanuit deze regelgeving van de Belgische voetbalbond vinden we verwijzingen naar enerzijds de eerder besproken Belgische nationaliteitswetgeving voor burgers en anderzijds de reglementen van de wereldvoetbalbond FIFA (artikel 8). Voor de FIFA komt elke persoon die over een permanente nationaliteit van een land beschikt, die niet afhankelijk is van het verblijf in een welbepaald land, in aanmerking om te spelen voor het vertegenwoordigende, nationale team van dat land. Voetballers die een nieuwe nationaliteit wensen te verkrijgen

⁸⁴ Deze criteria zijn: minimum 5-jarig verblijf in België, sociale integratie-voorwaarden en kennis hebben van een van de drie landstalen.

⁸⁵ ROELANT, G., *Belg in buitenspel*, 35.

⁸⁶ 'Naturalisatie', *Federale overheidsdienst justitie*, (http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/personen_en_gezinnen/nationaliteit/belg_worden/naturalisatie). Laatst geraadpleegd op 1/03/2016.

⁸⁷ 'Bondsreglement Artikel 1457', *Koninklijke Belgische Voetbalbond*, (<http://www.belgianfootball.be/nl/bondsreglement>). Laatst geraadpleegd op 3/03/2016.

om uit te komen voor een andere nationale voetbalploeg, worden vanuit de FIFA verwacht te voldoen aan één van volgende voorwaarden:

- Geboren zijn op het territorium van de Associatie in kwestie.
- Een biologische vader of moeder hebben die geboren is op het territorium van de Associatie in kwestie.
- Een grootmoeder of –vader hebben die geboren is op het territorium van de Associatie in kwestie.
- Vanaf 18-jarige leeftijd minstens 5 jaar onafgebroken leven op het territorium van de Associatie in kwestie.⁸⁸

De invoering van deze bepalingen uit artikel 8 heeft de FIFA vooral in staat gesteld spelers te beperken in het aantal keer dat ze van nationale ploeg kunnen veranderen. Daarnaast zorgt artikel 8 dat jonge spelers die hun opleiding in het buitenland genoten nog steeds in aanmerking komen voor een wedstrijd van de nationale ploeg van hun land van herkomst. Deze bepaling houdt tenslotte ook in dat een voetballer slechts één keer in zijn carrière speelgerechtigd kan geraken voor een nieuwe nationale voetbalploeg. De sluitende voorwaarde is dat de speler in kwestie nog geen officiële (gedeeltelijke of volledige) wedstrijd(en) heeft afgewerkt voor de nationale ploeg van zijn land van herkomst.⁸⁹

3. De geschreven pers in België

3.1. Digitalisering in het Belgische (sport)perslandschap

Aangezien we in deze thesis de beeldvorming rond de Rode Duivels van buitenlandse afkomst in Belgische Nederlandstalige kranten willen analyseren, is het ook noodzakelijk om stil te staan bij de evoluties van het geschreven perslandschap. Volgens mediacritici Fowler en Watt (2013) staat de journalistieke wereld in de 21ste eeuw voor enorme uitdagingen. De digitalisering zorgt ervoor dat de geschreven media steeds sneller, beter en goedkoper moeten werken. Kranten hebben het in deze context moeilijk om te overleven en proberen zich bijgevolg aan te passen door zelf *content* aan te reiken op een eigen website. Denk maar aan de groeiende onlineredacties van kranten als *Het Nieuwsblad* en *Het Laatste Nieuws*.⁹⁰

Matthews en Anwar argumenteren dat ook de sportjournalistiek als gevolg van de digitalisering krijgt af te rekenen met felle concurrentie. Die rivaliteit komt opvallend genoeg

⁸⁸'FIFA-Statutes 2014 01/08/2014', FIFA, (<http://www.fifa.com/>). Laatst geraadpleegd op 4/03/2016.

⁸⁹ ROELANT, G., *Belg in buitenspel*, 52.

⁹⁰ JUKES, S., 'A perfect storm', FOWLER-WATT, K. & ALLEN, S., (Red.), *Journalism: New Challenges*, Bournemouth, 2013, 1-19.

niet alleen van collega-sportjournalisten, maar ook van de sporters zelf. Zij gebruiken tegenwoordig massaal sociale media als Facebook, Instagram en Twitter om hun wedstrijden, belevingen en trainingsarbeid aan de supporters te tonen. Hierdoor stellen Matthews en Anwar provocerend dat de tussenkomst van een sportjournalist haast overbodig wordt.⁹¹

Toch leren de concrete cijfers in België ons dat de sportverslaggeving nog een toekomst heeft. De Belgische dagbladen zijn vandaag niet toevallig de Europese koplopers in het aantal sportpagina's per editie. Wanneer we een krant met een uitgebreide sportkatern als *Het Laatste Nieuws* openslaan, zien we al snel dat ongeveer een derde van de beschikbare bladzijden aan sport wordt gependend. Van die bladzijden bestaat ruim de helft uit voetbalverslaggeving. Dit betekent dat, ondanks de gevolgen van een toenemende digitalisering aan het begin van deze 21ste eeuw, Belgische kranten nog steeds heel wat aandacht besteden aan sport in het algemeen en voetbal in het bijzonder.⁹²

3.2. Verschillen tussen populaire en kwaliteitskranten

Het is geen verrassing dat er verschillen bestaan in de manier waarop de Belgische geschreven pers sport- en voetbalnieuws onder de aandacht brengt. Ruwweg valt een sterke splitsing op tussen populaire kranten en kwaliteitskranten.⁹³ Langs populaire zijde vinden we vooral kranten als *Het Laatste Nieuws*, *Het Nieuwsblad*, *Gazet van Antwerpen* en *Het Belang van Limburg*. Aan de andere kant van het spectrum springen traditioneel kranten als *De Tijd*, *De Standaard* en *De Morgen* in het oog.

Over het algemeen berichten de kwaliteitskranten over moeilijkere, complexe en ingrijpende nieuwsgebeurtenissen.⁹⁴ Deze kranten geven daarom veelal de voorkeur aan buitenlands, politiek en economisch nieuws in hun berichtgeving.⁹⁵ Journalisten van dergelijke kranten moeten daarin telkens een neutrale houding proberen aan te nemen ten opzichte van de actualiteit. Deze onpartijdigheid wordt in kwaliteitskranten zowel inhoudelijk als stilistisch

⁹¹ MATTHEWS, L. & ANWAR, D., 'Social Media and Sports Journalism', FOWLER-WATT K. & ALLAN, S., (Red.), *Journalism: New Challenges*, Bournemouth, 2013, 303-323.

⁹² Eigen steekproef, *Het Laatste Nieuws*, 10/02/2016.

⁹³ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 7-8.

⁹⁴ MANSSENS, J. & Walgrave, S., *Populair en/of Kwaliteit? De Vlaamse pers over de zaak Dutroux*. Antwerpen, 1998, 3-27.

⁹⁵ VAN HOOFF, A. M. J., *Kranten met karakter: identiteit van kranten vanuit kwaliteitsperspectief*, Amsterdam, 2000, 23.

weergegeven. Ze worden daarom niet zelden gekenmerkt door een sobere opmaak en zakelijke titels.⁹⁶ In de literatuur benoemt onder andere Reinemann (2012) het nieuws in kwaliteitskranten als *hard news*. Reinemann stelt dat ‘hard nieuws’ een belangrijke en dwingende relevantie heeft voor de lezer. Daarin is het belangrijk zo objectief mogelijk te blijven en emoties zoveel mogelijk te bannen.⁹⁷

Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich de populaire kranten. Zij gaan uit van een andere kijk op het nieuws. Die andere blik laat zich in volgend citaat van Manssens en Walgrave samenvatten: “[Populaire kranten brengen] persoonlijke verhalen als ingang om de complexe realiteit begripbaar te maken.”⁹⁸ De populaire pers houdt zich in tegenstelling tot de kwaliteitskranten dan ook minder bezig met complexe nieuwsfeiten. De voorkeur ligt eerder bij *human interest*-bijdrages, lokaal en direct nieuws. Populaire kranten proberen op die manier een zo breed mogelijk publiek aan te spreken en focussen daarom vooral op *infotainment*, een eenvoudige nieuwsvorm die de gemiddelde lezer snel kan consumeren. Het verklaart meteen ook waarom een populaire krant als *Het Laatste Nieuws* zoveel aandacht besteedt aan haar sportpagina’s. Reinemann gebruikt voor het nieuws in populaire kranten de term *soft news*. Het zijn berichten die episodisch zijn van aard, inspelen op de emoties van de bevolking en weinig maatschappelijk belang hebben. Het is precies wat de lezer wil lezen en in tegenstelling tot *hard news* niet móet lezen.⁹⁹

Toch vertelt de opsplitsing tussen het ‘harde’ nieuws uit kwaliteitskranten en het ‘zachte’ nieuws uit populaire kranten niet alles. Schaap en Pleijter (2012) stellen dat de duidelijk afgebakende grenzen tussen populaire en kwaliteitskranten vandaag steeds diffuser worden. Om met de moordende concurrentie van digitale media om te gaan, zouden kranten steeds meer aandacht schenken aan hybride nieuwsartikelen (een mengvorm van populair en kwalitatief nieuws). De kwaliteitskranten beginnen dus steeds meer op hun populaire tegenhangers te lijken. Provocerend gesteld, zijn de kwaliteitskranten met ‘hard’ nieuws

⁹⁶ MANSSENS, J. & WALGRAVE, S., *Populair en/of Kwaliteit? De Vlaamse pers over de zaak Dutroux*. Antwerpen, 1998, 3-27.

⁹⁷ REINEMANN, C., ‘Hard and soft news: a review of concepts, operationalization and key concepts’, *Journalism Studies*, 13 (2002), 221-239.

⁹⁸ MANSSENS, J. & Walgrave, S., *Populair en/of Kwaliteit? De Vlaamse pers over de zaak Dutroux*. Antwerpen, 1998, 9.

⁹⁹ REINEMANN, C., ‘Hard and soft news: a review of concepts, operationalization and key concepts’, *Journalism Studies*, 13 (2002), 221-239.

eigenlijk aan het uitsterven. Ze bestaan enkel nog voor een publiek dat graag gespecialiseerd en objectief nieuws wil.¹⁰⁰

Vandaag zijn sport- en cultuurverslaggeving misschien wel de belangrijkste thema's waarin de evolutie van kwaliteitskranten naar steeds meer hybride nieuwskranten tot uiting komt. Op andere domeinen als politiek en economisch nieuws heeft deze evolutie zich nog niet zo sterk doorgezet. Het heeft dus wel degelijk zin om beide soorten kranten met elkaar te vergelijken. Op die manier kunnen we nagaan of er toch nog verschillen te vinden zijn tussen populaire en kwaliteitskranten in hun berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst.

¹⁰⁰ SCHAAP, G. & PLEIJTER, A., 'Het sensatiegehalte van voorpagina foto's: een inhoudsanalyse van populaire en kwaliteitskranten in Nederland', *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 40 (2009), 71-86.

Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethode

1. Methodologie

1.1. De framinganalyse

In navolging van de bevindingen uit het theoretisch kader kiezen we om het volledige corpus van deze thesis te onderwerpen aan een analyse die zowel de deductieve als de inductieve framinganalyse omhelst.¹⁰¹ Volgens Van Gorp is een combinatie van deze beide methodes aangewezen om systematisch en objectief te kunnen werken.¹⁰²

In het deductieve luik van de analyse gaan we op zoek naar reeds bestaande framebundels rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014. Hiervoor verwijzen we concreet naar de bundels die in het onderzoek van Lamontagne zijn opgelijst (zie infra Hoofdstuk 2: 1.1.1. *Deductief: lijst met mogelijke frames*). Het is heel waarschijnlijk dat de framing rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst in bepaalde punten overeenstemt met de framebundels die voor alle Rode Duivels worden gebruikt. Dit vormt een eerste aanzet voor ons onderzoek en stelt ons in staat om enerzijds de bevindingen van Lamontagne aan te scherpen en anderzijds om de framebundels vanuit zijn onderzoek toe te passen op de berichtgeving rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst.

Daarnaast moet het inductieve luik van de analyse ons helpen niet uitsluitend te vertrouwen op de framebundels van Lamontagne. Via de inductieve methode sluiten we een mogelijke tunnelvisie uit en kunnen we zelf nieuwe framebundels in de beeldvorming rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst bepalen. Dit deel van de analyse gebeurt niet door reeds opgestelde frames toe te passen op de berichtgeving, maar door concreet gebruik te maken van een framematrix. Deze matrix houdt rekening met de beschreven *reasoning* en *framing devices* in nieuwsberichten om bijkomende framebundels te reconstrueren.

Zoals Tankard stelde, is deze manier van werken eerder subjectief. Om de objectiviteit echter nog meer te waarborgen, volgt voor het eerste afgebakend deel van het corpus (het WK 2002) een intersubjectiviteitstoets. Dit betekent dat beide onderzoekers van deze thesis los van elkaar de artikels uit het corpus via een framematrix gaan analyseren op

¹⁰¹ Voor een explicitering van dit corpus, zie infra.

¹⁰² VAN GORP, B., 'Van Frankenstein tot de goede moeder: de inzet van frames in de strategische communicatie over duurzaamheid', *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 39 (2009), 303-316.

framebundels. De vastgestelde bundels krijgen op die manier meer validiteit, aangezien ze door twee onafhankelijke onderzoekers worden vastgesteld. De kans op subjectieve framebundels wordt op deze manier weer een stuk kleiner.

1.1.1. *Deductief: Lijst met mogelijke framebundels*

Met het oog op de deductieve kant van onze framinganalyse, is het noodzakelijk eerst nog even de framebundels op te lijsten die Lamontagne in zijn onderzoek terugvond.

- Frame 1: Het nationale frame

Onder het nationale frame verstaan we het toeschrijven van kenmerken van een natiestaat aan een speler, om zo de band tussen voetballer en het land waarvoor hij speelt te intensifiëren. Voetballers worden door het gebruik van dit frame omarmd en gezien als uitdragers van de waarden van hun vaderland. Tot dit frame behoren de subframes ‘heterotypificatie’ en ‘het nationaal verleden’ die de band tussen speler en natie versterken. Daartegenover staat een versterking van het ‘wij versus zij’-gevoel, met als doel niet de gelijkenissen, maar wel de verschillen te benadrukken.

o Subframe 1: Heterotypificatie

Wanneer sportverslaggevers het over de speelstijl van nationale ploegen hebben, leggen ze vaak linken met de stereotiepe kenmerken van hun natie, alsof de spelers de vaderlandse waarden in hun speelstijl overnemen. Zo wordt er wel eens verwezen naar de Franse reuk, de Nieuw-Zeelandse onvoorspelbaarheid, de Duitse fysieke kracht of de Braziliaanse schoonheid. Het verspreiden van nationale stereotiepen door journalisten ligt binnen het verwachtingspatroon van het publiek, maar kan door overdrijving wel de kwaliteit van de verslaggeving doen afnemen.¹⁰³

o Subframe 2: Het nationaal verleden

Het nationale frame kan ook worden opgeroepen door te refereren naar het glorieuze sportieve verleden van een natie en de topprestaties van voormalige nationale helden. Dit is een veelvoorkomend fenomeen binnen de voetbalsport en draagt bij tot de positieve zelfidentificatie van een volk. Door bijvoorbeeld Rode Duivels met een migratieachtergrond te gaan vergelijken

¹⁰³ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 11-12.

met Belgische voetbalsterren uit het verleden, worden zij onderdeel van een collectieve, nationale cultuur, wat gezien kan worden als een inclusiemechanisme. Dit effect treedt ook op wanneer 'oude helden' zich positief uitlaten over een nieuwe generatie Rode Duivels waarmee ze zich kunnen identificeren. Wanneer echter spelers als Van Himst, Gerets of Meeuws zich negatief opstellen ten aanzien van voetballende landgenoten met een migratieachtergrond ontstaat er evenwel een breuk.¹⁰⁴

o Subframe 3: 'Wij versus zij'-gevoel

Journalisten kunnen Rode Duivels van vreemde origine ook buitensluiten door deze voetballers in hun berichtgeving niet als onderdeel van de gemeenschap te beschouwen. Door in een wedstrijdverslag steevast te verwijzen naar de afkomst van een speler in kwestie of hem door zijn speelstijl te linken aan een ander land, zet hij de voetballer per definitie buitenspel. Het taalgebruik van de reporter neemt dan een exclusief karakter aan.¹⁰⁵

- Frame 2: Catharsis

Uitmuntende sportprestaties zijn in sommige gevallen psychologische katalysatoren die kunnen helpen om de pijn van een volk te genezen. Zo zorgden positieve resultaten van het voetbalteam van New Orleans er in 2006 voor dat de schade, die orkaan Katrina in de stad had aangericht, voor even werd vergeten. Het gaf de inwoners van New Orleans kracht en moed om het trauma te verwerken en de hoop op een goede toekomst niet op te geven.

Naar het voorbeeld van New Orleans in 2006 zouden goede resultaten van een multiculturele nationale Belgische voetbalploeg geleid kunnen hebben tot het niet langer in vraag stellen van de slaagkansen van een multiculturele samenleving. Het zou een bevestiging kunnen zijn van het feit dat integratie en niet uitsluiting het pad is dat in de toekomst bewandeld moet worden.¹⁰⁶

We kunnen uit de frames van Lamontagne concluderen dat binnen de sportjournalistiek een obsessie heerst om bij wedstrijden van de nationale ploeg het patriottisme onder de

¹⁰⁴ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 12.

¹⁰⁵ IBIDEM, 12.

¹⁰⁶ IBIDEM, 13.

bevolking aan te wakkeren. Matchverslagen geven niet zelden de indruk dat de wereld is opgebouwd uit verzuilde natiestaten met een eigen cultuur, mentaliteit en intrinsieke waarden.

In deze masterscriptie willen wij onder andere via een framinganalyse en bijhorende framebundels nagaan in hoeverre Rode Duivels met een migratieachtergrond deel uitmaken van dit patriottisch proces, of dat de geschreven pers juist nadruk legt op de vreemde origine van Rode Duivels met een migratieachtergrond. In dat opzicht zullen we ons in de analyse toespitsen op het catharsisframe en de verschillende subframes die Lamontagne definieerde bij het nationale frame.¹⁰⁷

1.1.2. Inductief: de framematrix

Nu de framebundels uit het deductieve luik zijn opgelijst, zullen we in dit stuk een blik werpen op de framematrix en het inductieve onderdeel van de analyse. Ruwweg zijn de framematrices tabellen waarin de zogenaamde framebundels worden gereconstrueerd. Dit gebeurt enerzijds via de *reasoning devices* van Entman en anderzijds via de *framing devices* die in het eerste hoofdstuk 'Theoretisch kader' zijn besproken. Op pagina 48 volgt een voorbeeldmatrix die ons moet tonen hoe we de inductieve analyse van het corpus zullen aanpakken.

Na het lezen van elk artikel, vullen we de voorbeeldmatrix in. Het eerste deel van de matrix (1a) houdt zoals gezegd rekening met de *reasoning devices* van de framebundel. In navolging van de theorie die Entman vooropstelde, proberen we in de eerste kolom van de matrix van elk artikel een mogelijk probleem te definiëren. Dit is nodig aangezien frames een bepaalde probleemstelling promoten om zich zo bij de lezer kenbaar te maken. Bij de afwezigheid van een probleem in een nieuwsbericht is de kans daarom ook groot dat een frame in de tekst ontbreekt. Na de (mogelijke) probleemstelling, komt in een volgende kolom de oorzaak van het probleem. In een derde stap wordt het achterliggend moreel oordeel gegeven en in de laatste kolom wordt gekeken of ook een mogelijke oplossing voor het vastgestelde probleem in het stuk terug te vinden is.

Het tweede deel van elke matrix (1b) concentreert zich op de eventuele aanwezigheid van tekstuele en visuele *framing devices*.. Zoals in de theorie van Pan en Kosicki naar voor kwam,

¹⁰⁷ LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels*, 13-14.

onderscheiden we vijf structuren binnen een framebundel. Deze vijf structuren delen we nog eens elk afzonderlijk op in *framing devices*. Het doel is om voor elk artikel uit het corpus de matrix in te vullen.

- (1) De syntactische structuur: - visueel wordt gekeken naar de lay-out, de titels en de afbeeldingen die bij de tekst komen kijken.
- tekstueel wordt gezocht naar benamingen van de actoren in de nieuwstekst. Bovendien gaan we ook na waar de focus ligt: het collectief (de Rode Duivels) of het individu (een bepaalde speler)?
- (2) De verhaalstructuur: In deze kolom wordt gekeken naar interactie binnen de tekst.
Hebben we te maken met *agens of patiens*?
- (3) De retorische structuur: Hier kijken we welke retorische kenmerken in het nieuwsbericht voorkomen. Is er sprake van metaforen, hyperbolen, vergelijkingen, eufemismen, contrast, voorbeelden of cijfers?
- (4) De thematische structuur: Wanneer een frame dominant wordt, gebeurt dit (meestal) aan de hand van lexicale keuzes of afbeeldingen. In deze kolom wordt per artikel gekeken welke dit juist zijn.
- (5) De intertekstuele structuur: Hier wordt nagegaan welke intertekstuele elementen worden aangehaald om de impact van het frame nog te vergroten.

Nadat alle artikels uit het corpus op deze manier systematisch zijn behandeld, voegen we in de bijlage telkens een voorbeeldmatrix van elk herkend frame. Dit om het aantal matrices in de bijlage te beperken en om met de frappantste voorbeelden een idee te kunnen geven hoe de frames tijdens onze inductieve analyse herkend zijn. Via een frequentietabel (ook in de bijlage) kunnen we dan uiteindelijk nagaan welke frames het dominantst voorkomen in de berichtgeving rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014.

Framematrix 1a	Reasoning devices			
	Probleemstelling	Oorzaak probleem	Moreel oordeel	Aangereikte oplossing
<u>Frame</u>				
<u>Frame x</u>				

Framematrix 1b	Framing devices (tekstueel en visueel)					
	Syntactische structuur		Verhaalstructuur	Retorische structuur	Thematische structuur	Intertekstuele structuur
<u>Frame</u>	Visueel: afbeeldingen en titels	Tekstueel: namen en preposities (individueel of collectief?)	Interacties tussen participanten in tekst? (<i>agens of patiens</i> ?)	Retorische kenmerken (metaforen, vergelijkingen, hyperbolen, contrast, eufemisme, cliché, voorbeelden, cijfers)	Legitimatie thema via afbeeldingen en lexicale keuzes	Verwijzingen naar intertekstuele thema's
<u>Frame x</u>						

2. Het corpus

2.1. Bespreking

Het uitvoeren en tijdig afwerken van een representatieve framinganalyse is een moeilijke evenwichtsoefening en daarom hebben wij gekozen om het corpus van onze studie duidelijk af te bakenen. Het corpus bestaat uit 726 artikels samengesteld uit een Nederlandstalige kwaliteitskrant (*De Standaard*) en een Nederlandstalige populaire krant (*Het Laatste Nieuws*). Het gaat telkens om artikels die verschenen in de aanloop of de nasleep van wedstrijden tijdens een WK-kwalificatiecampagne (aangevuld met een eventueel eindtoernooi) tussen 2002 en 2014. Vanzelfsprekend ligt de nadruk van deze artikels op de Rode Duivels en meer bepaald op de spelers van buitenlandse afkomst. Hieronder illustreert een tabel in absolute cijfers het volledige corpus aan krantenartikels. Tussen haakjes vinden we het relatieve cijfer ten opzichte van het geheel.

Kwalificatiecampagne (eventueel aangevuld met eindtoernooi)	Aantal artikels uit <i>De Standaard</i>	Aantal artikels uit <i>Het Laatste Nieuws</i>	Aantal artikels per kwalificatiecampagne of eindtoernooi
WK 2002	92 (11,1%)	178 (24,5%)	260 (35,6%)
- Kwalificatie	55 (7,5%)	140 (19,2%)	195 (26,7%)
- Eindronde	27 (3,6%)	38 (5,3%)	65 (8,9%)
WK 2006	42 (5,8%)	49 (6,7%)	91 (12,5%)
WK 2010	39 (5,5%)	97 (13,4%)	136 (18,9%)
WK 2014	87 (12,1%)	152 (20,9%)	239 (33%)
- Kwalificatie	47 (6,5%)	97 (13,4%)	144 (19,9%)
- Eindronde	40 (5,6%)	55 (7,5%)	95 (13,1%)
Totaal	250 (34,5%)	476 (65,5%)	726 (100%)

Uit de bovenstaande tabel kunnen we meteen afleiden dat de sportverslaggeving prominenter aanwezig is in een populaire krant als *Het Laatste Nieuws*. Het aandeel van *De Standaard* is met 34,5% een stuk kleiner. Dit bevestigt de stelling uit het eerste hoofdstuk 'Theoretisch kader' dat kwaliteitskranten zich, in tegenstelling tot populaire kranten, voornamelijk toeleggen op 'hard nieuws'. Sport leunt meer aan bij het 'zachte nieuws' waarin vooral populaire kranten geïnteresseerd zijn.

2.2. Selectiecriteria

2.2.1. *Periodisering*

Het WK voetbal van 2014 in Brazilië was voor de Rode Duivels het eerste grote toernooi in twaalf jaar tijd. Het was van 2002 en het wereldkampioenschap in Japan en Zuid-Korea geleden dat onze nationale voetbalploeg zich nog eens wist te plaatsen voor een eindronde van dit vierjaarlijkse prestigieuze evenement. In de kwalificatiecampagnes van 2006 en 2010 eindigden de Belgen telkens als vierde in hun poule.

Tussen 2002 en 2014 onderging de samenstelling van de nationale voetbalploeg een ware metamorfose. Wanneer we de vergelijking maken tussen de WK-selecties van 2002 en die van Brazilië in 2014, stellen we vast dat er in 2002 bijna geen sprake was van een allochtone invloed binnen de nationale voetbalploeg. Het aandeel voetballers met buitenlandse *roots* binnen de Rode Duivels beperkte zich in 2002 tot twee spelers: Mbo Mpenza en Branko Strupar. Ook voordien maakten Belgen met een migratieachtergrond weinig tot nooit de dienst uit bij de Rode Duivels.

In de periode daarna kende de Belgische nationale voetbalploeg met spelers als Kompany, Dembélé, Chadli, Fellaini, Lukaku en nog vele anderen een ware explosie aan spelers van buitenlandse afkomst. Op die manier ontstond een multiculturele ploeg die in 2014 onder leiding van Marc Wilmots de kwartfinales bereikte op het WK in Brazilië.

De opvallende toename aan spelers van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014 is een eerste reden om te kiezen voor 2002 en 2014 als cesuren binnen dit onderzoek. Een tweede beweegreden is de opmerkelijke sportieve ommekeer die de Rode Duivels meemaakten in deze twaalf jaar en de grote hoeveelheid spelers van vreemde origine die daar mee verantwoordelijk voor waren.

Naast de berichtgeving over de wedstrijden van de nationale ploeg op de WK's van 2002 en 2014, zijn ook de mislukte kwalificatiecampagnes voor de wereldkampioenschappen van 2006 en 2010 sleuteldata binnen dit onderzoek. Het lijkt ons relevant om ook bij slechte resultaten de verslaggeving te bestuderen en te verkennen in hoeverre negatieve prestaties de framing van Rode Duivels met een migratieachtergrond in de geschreven pers beïnvloedden. Met de berichtgeving over de WK's van 2002, 2006, 2010 en 2014 zullen

achtereenvolgens vier grote toernooien worden besproken aan de hand van artikels uit zowel populaire dagbladen als kwaliteitskranten.

2.2.2. *Wedstrijd- en spelersselectie*

Wat betreft de kwalificatiecampagnes voor de wereldkampioenschappen behandelen we enkel artikels die zijn verschenen tot drie dagen voor en drie dagen na de wedstrijden. Voor de WK's van 2002 en 2014, waarvoor België zich ook effectief wist te plaatsen, onderzoeken we de berichtgeving over de Rode Duivels vanaf het begin van het toernooi tot drie dagen na de uitschakeling. Dit om de droge wedstrijdverslagen te vermijden en ook de gebeurtenissen in de aanloop en de nasleep van de wedstrijden in ons onderzoek te plaatsen. Tot slot worden enkel de spelers die minstens 10 keer voor de Belgische nationale ploeg uitkwamen, in het corpus opgenomen. In dat opzicht valt een Rode Duivel als Roland Lamah buiten de analyse. Bovendien beperken we het aantal spelers tot de voetballers met een buitenlandse afkomst in de eerste en tweede generatie. Dit om duidelijk de link met de buitenlandse roots te behouden. Een overzicht van de geselecteerde wedstrijden en de bijhorende spelers is terug te vinden in Bijlage 1.

2.2.3. *Krantenselectie*

Het doel van dit onderzoek is om in de framinganalyse zowel populaire dagbladen als kwaliteitskranten aan bod te laten komen. Om praktische redenen opteren we voor artikels uit Nederlandstalige kranten. In de eerste plaats omdat de moedertaal van beide onderzoekers Nederlands is en in de tweede plaats omdat GoPress geen toegang geeft tot Franstalige artikels.

Concreet kiezen we voor artikels uit de sportkaternen van *Het Laatste Nieuws* (HLN) en *De Standaard* (DS). *Het Laatste Nieuws* werd in de eerste plaats geselecteerd omwille van zijn uitgebreide sportkatern. Bovendien is HLN als populaire krant een onderdeel van mediabedrijf 'De Persgroep'.¹⁰⁸ *De Standaard* is dan weer een Nederlandstalige kwaliteitskrant die verbonden is aan het 'Mediahuis'.¹⁰⁹ Met de keuze van deze kranten, beantwoorden we aan de tegenstellingsvoorwaarde van een populaire krant versus een kwaliteitskrant. Bovendien hebben we met HLN en DS twee kranten van de twee grootste

¹⁰⁸ 'Historiek', *De Persgroep*, (<http://www.werkenbijdepersgroep.be/historiek>), Laatst geraadpleegd op 20/4/2016.

¹⁰⁹ 'Over', *De Standaard Online*, (<http://www.standaard.be/over>), Laatst geraadpleegd op 20/4/2016.

mediabedrijven in Vlaanderen. Een laatste bijkomend argument zijn de oplagecijfers van beide kranten. Uit onderzoek van het Centrum voor Informatie over de Media (CIM) blijkt dat HLN de grootste Nederlandstalige krant is in het populaire genre. In 2014-2015 waren hun 2 420 600 lezers goed voor 27,2% van het marktaandeel.¹¹⁰ Hetzelfde geldt voor DS, dat met 1 035 000 lezers goed was voor 10,8% van het marktaandeel. Daarmee is *De Standaard* aan Nederlandstalige zijde de meest gelezen kwaliteitskrant.¹¹¹

Via zoekmachine GoPress is het mogelijk om voor een afgebakende periode alle artikels over een bepaald onderwerp te verkrijgen. Het biedt daarenboven de mogelijkheid om via de knop 'Zoekopties' met selectiecriteria te werken. Concreet betekent dit dat we bijvoorbeeld voor de kwartfinale Argentinië-België op het WK 2014 (5 juli 2014) de zoekopties aanpasten naar 'van 2 juli 2014 tot en met 8 juli 2014' en we met *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* onmiddellijk de juiste kranten konden selecteren. Door cross-reference en het gebruik van gerichte trefwoorden als 'Rode Duivels' en 'Emile Mpenza' was het risico op vergeten artikels daarbij zo goed als onbestaande.

2.3. Bijstellen van onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag van deze thesis werd in de inleiding als volgt opgesteld:

Hoe representeerden Belgische Nederlandstalige kranten Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014?

Nu de onderzoeksmethode is geëxpliciteerd en beargumenteerd, splitsen we deze onderzoeksvraag nog eens op in een aantal deelvragen:

- *Welke framebundels domineerden binnen de Nederlandstalige populaire kranten in de berichtgeving rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014?*
- *Welke framebundels domineerden binnen de Nederlandstalige kwaliteitskranten in de berichtgeving rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014?*
- *Zijn nog steeds verschillen merkbaar in framing tussen kwaliteits- en populaire kranten?*
- *Past de beeldvorming rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014 in de opgestelde lijst framebundels van Lamontagne?*

¹¹⁰ CIM, 'Het Laatste Nieuws', readership survey 2014-2015), (<http://www.cim.be/nl/pers/bereik-resultaten>), Laatst geraadpleegd op 20/4/2016.

¹¹¹ CIM, 'De Standaard', readership survey 2014-2015), (<http://www.cim.be/nl/pers/bereik-resultaten>), Laatst geraadpleegd op 20/4/2016.

Hoofdstuk 3: Context¹¹²

1. WK 2002

Na een teleurstellend Europees kampioenschap in eigen land in 2000, wilde België zich herpakken in de kwalificatiecampagne voor het wereldkampioenschap van 2002 in Japan en Zuid-Korea. De Rode Duivels wilden zich bewijzen en voor de zesde opeenvolgende keer naar de eindronde van een wereldbeker gaan. Het zou een unieke prestatie zijn waarmee ons land terecht zou komen in een rijtje van echte grootmachten in het internationale voetbal als Duitsland en Argentinië.

De selectie die voor de kwalificatie moest zorgen bestond hoofdzakelijk uit 'rasechte' Belgen als Gert Verheyen, Marc Wilmots, Geert De Vlieger en Eric Van Meir, aangevuld met de tot Belg genaturaliseerde Branko Strupar en de gebroeders Emile en Mbo Mpenza. Zij waren toen nog de enige drie Rode Duivels met een buitenlandse achtergrond binnen de spelersgroep.

België begon zijn kwalificatiecampagne in het eigen Koning Boudewijnstadion met een gelijkspel tegen groepsfavoriet Kroatië, gevolgd door een eenvoudige overwinning in Letland en een klinkende zege thuis tegen voetbaldwerg San Marino. In zowel *De Standaard* als *Het Laatste Nieuws* leek iedereen te geloven in de kwalificatie, al lieten sommige stemmen zich ook negatief uit over de 'mentaal instabiele' Strupar en de wisselvallige Emile Mpenza. Na een 2-2-gelijkspel in het Schotse Hampden Park, waar Daniël Van Buyten in de allerlaatste minuut voor de verlossing zorgde, en opnieuw twee gemakkelijke overwinningen tegen Letland en San Marino, hadden de Rode Duivels voldoende aan een winstpartij thuis tegen Schotland en een gelijkspel in Kroatië om zich te plaatsen voor de wereldbeker in het Verre Oosten. De Belgen slaagden evenwel niet in hun opdracht. Na een overwinning in Schotland faalden de Rode Duivels van bondscoach Robert Waseige tegen de Kroaten. Een goal van Boksic veroordeelde België tot het spelen van barrageduels om alsnog een plaats af te dwingen voor de eindronde in Japan en Zuid-Korea.

¹¹² De context rond de kwalificatiecampagnes en de eindrondes van de WK's zijn geschreven op basis van de 727 artikels uit het corpus. Dit is belangrijk om een idee te hebben over de evolutie die de Belgische nationale ploeg heeft doorgemaakt tussen 2002 en 2014. Belangrijke gebeurtenissen en de rol van Rode Duivels van buitenlandse afkomst volgens de berichtgeving van *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* komen hierin aan bod.

Met een goal van Verheyen in de heenwedstrijd en een treffer van kapitein Wilmots in het Letna stadion in Praag, plaatsten de Belgen zich tegen Tsjechië uiteindelijk toch voor het WK van 2002. De euforie in de berichtgeving nam na dit huzarenstukje uiteraard de bovenhand, al greep François Colin dit moment wel aan om in *De Standaard* te pleiten voor een vernieuwing en verjonging van de spelerskern. Over een 'falende' Strupar, een gebrek aan scorend vermogen of de flamboyante levensstijl van Mpenza werd evenwel met geen woord meer gerept.

De Rode Duivels werden voor de eindronde ingedeeld in een poule met gastland Japan, het zwakkere Tunesië en het sterker geachte Rusland. In de eerste wedstrijd tegen Japan sleepten de Belgen een gelijkspel uit de brand, om vervolgens hetzelfde resultaat neer te zetten tegen Tunesië. Vooral deze laatste prestatie kon maar op weinig bijval rekenen in de pers. In *Het Laatste Nieuws* werd Mbo Mpenza als 'niet bijzonder rendabel' beschouwd doordat hij 'nauwelijks iets aan het spelbeeld wist te veranderen'. Ook de voetbalkwaliteiten van Strupar werden al dan niet terecht in twijfel getrokken.

Doorstoten naar de volgende ronde zou volgens *De Standaard* dan ook 'een klein mirakel' zijn. In de wedstrijd van de laatste kans tegen Rusland ontbond de nationale ploeg evenwel zijn Duivels. Bevrijd van alle druk na een persstop, werd met 3-2 gewonnen, na onder meer een prachtige vrije trap van Johan Walem. Op deze manier plaatste België zich voor de tweede ronde tegen Brazilië, al verstomde daarmee niet alle kritiek. In *De Standaard* werd een antwoord gezocht op de vraag of de Rode Duivels die tweede ronde wel verdienden op basis van het voetbal dat ze gebracht hadden. Strupar en Mbo Mpenza werden in ieder geval niet beschouwd als de uitblinkers van het team.

In de achtste finale speelden de Belgen een verdienstelijke partij tegen de latere wereldkampioen Brazilië. Een onterecht afgekeurde kopbalgoal van Wilmots en een geniale flits van de Braziliaan Rivaldo bezegelden het lot van de fris voetballende Rode Duivels. Met het halen van de tweede ronde was het toernooi van de Belgen evenwel geslaagd. Ook *Het Laatste Nieuws* en *De Standaard* blikten positief terug op het WK van 2002 en waren hoopvol voor de toekomst, al zou het nog meer dan tien jaar duren alvorens de Belgische nationale voetbalploeg opnieuw op een WK zou aantreden.

2. WK 2006

Nadat België met nieuwbakken bondscoach Aimé Antheunis ternauwernood het Europees kampioenschap had mislopen, vatten de Rode Duivels in het najaar van 2004 vol goede moed de kwalificatie aan voor het WK van 2006 in Duitsland. Dit gebeurde evenwel zonder Emile Mpenza. De spits van Congolese afkomst had om persoonlijke redenen zijn selectie voor de Rode Duivels geweigerd. In de aanvalslinie deed bondscoach Antheunis daarom een beroep op de Italo-Belg Luigi Pieroni. Ook opkomend talent Vincent Kompany begon voor het eerst deel uit te maken van de nationale selectie. Voorts beef de garde 'rasechte' Belgen als Timmy Simons, Yves Vanderhaeghe, Bart Goor en Wesley Sonck de dienst uitmaken.

De kwalificatiecampagne begon met één punt uit drie wedstrijden dramatisch voor de Rode Duivels. In de eerste wedstrijd speelde België verrassend gelijk tegen het kleinere Litouwen en enkele dagen later volgde een nieuwe teleurstelling in Santander. België ging er met 2-0 onderuit tegen Spanje. Kapitein Bart Goor en rechtsachter Eric Deflandre speelden de bewuste wedstrijd zelfs niet uit, want beide spelers verdwenen vroegtijdig van het veld na terechte rode kaarten. De twee Duivels werden in *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* stevig op de korrel genomen voor hun acties. Toch was er in de sportkaternen nog ruimte voor hoop en positiviteit, onder meer door de knappe prestaties van de toen 17-jarige Vincent Kompany. Een kleine maand later verdween het optimisme echter als sneeuw voor de zon. De Belgische desillusie was compleet met een nederlaag in de derde kwalificatiewedstrijd tegen Servië & Montenegro.

Onder impuls van een sterke Thomas Buffel en een teruggekeerde Emile Mpenza deden de Rode Duivels eindelijk terug van zich spreken met overwinningen tegen Bosnië-Herzegovina en San-Marino. *Het Laatste Nieuws* stelde voor de rest van de campagne alle hoop in de kwaliteiten van een 'herboren' Mpenza. Mits een reeks goede resultaten was een tweede plaats en bijhorende barragewedstrijd nog steeds mogelijk.

De thuiswedstrijd tegen Servië & Montenegro zou daarin cruciaal worden. Als België die match niet won, kon het WK in Duitsland vergeten worden. Althans zo was de algemene teneur in zowel *Het Laatste Nieuws* als *De Standaard*. Een scoreloos gelijkspel bleek dan ook opnieuw een grote teleurstelling. Bovendien was het vooral de Belgische keeper van

Italiaanse afkomst, Silvio Proto, die de brilscore op het bord hield. Het WK in Duitsland was na deze wedstrijd verder weg dan ooit, desalniettemin bleef bondscoach Aimé Antheunis optimistisch.

Halverwege oktober 2005 was het dan ook opnieuw halsreikend uitkijken naar een volgende wedstrijd van de waarheid in en tegen Bosnië-Herzegovina. Antheunis koos daarin voor drie verdedigende middenvelders en stelde met Anthony Vanden Borre en Vincent Kompany twee talentvolle, maar onervaren jongeren op. De gevolgen waren navenant: België ging in Sarajevo met 1-0 de boot in. Hoewel *Het Laatste Nieuws* de keuzes van de bondscoach stevig op de korrel nam, richtte *De Standaard* zijn vizier vooral op de spelers. De Rode Duivels werden smalend de 'bikkembergsgeneratie' genoemd en anekdotes over Louis-Vuitton-rugzakjes werden sterk uitvergroot. De spelers hadden in vergelijking met de ploeg die in 2002 nog nipt had verloren van wereldkampioen Brazilië onvoldoende professionalisme en ontbeerden een strijdersmentaliteit om hetzelfde sterke voetbal op de mat te leggen.

Dit gegeven werd in de laatste twee wedstrijden geïllustreerd met een nieuwe nederlaag tegen Spanje en een gelijkspel tegen Litouwen waarin linksachter Olivier Deschacht pijnlijk zijn eigen doelman vloerde. *Het Laatste Nieuws* beschreef de Duivelse prestatie in Litouwen licht satirisch en *De Standaard* kopte 'Het is eindelijk voorbij'. De teleurstelling in de berichtgeving was compleet. De Rode Duivels eindigden na twaalf wedstrijden op een ontgoochelende vierde plaats in hun kwalificatiepoule. Bondscoach Aimé Antheunis stapte na de mislukte kwalificatiecampagne op. René Vandereycken volgde hem op.

3. WK 2010

België wist zich in 2006 dus niet te plaatsen voor de eindronde van het WK in Duitsland. Een tweede opeenvolgende keer de eindfase van een wereldbeker missen, zou opnieuw een blamage betekenen. De verwachtingen voor het WK van 2010 in Zuid-Afrika waren hoopvol, want met een vierde plaats op de Olympische Spelen van Peking in 2008 diende zich een nieuwe, talentvolle jonge generatie aan met daarbij ook heel wat Belgen van vreemde origine. Zo maakte het Belgische publiek onder meer kennis met de kopbalsterke Fellaini, de dribbelvaardige Dembélé en de kwieke Mirallas.

Om zich te plaatsten voor de eindronde van het WK in het land van Nelson Mandela moesten de Rode Duivels vooral hopen op de tweede plaats, want met Europees kampioen Spanje in de groep leek de eerste plaats al van bij het begin onbereikbaar. De concurrentie voor die felbegeerde tweede positie zou vooral van Turkije en Bosnië-Herzegovina komen. Met Armenië en Estland werd minder rekening gehouden.

De Belgen begonnen goed aan de campagne met een overwinning thuis tegen Estland, gevolgd door een gelijkspel in Turkije en opnieuw een zege, ditmaal tegen Armenië. Rond de nationale ploeg hing op deze manier opnieuw een positieve sfeer, zeker nadat in Brussel een verdienstelijke wedstrijd tegen Spanje maar nipt verloren werd met 1-2. In de dubbele confrontatie met Bosnië-Herzegovina lieten de Rode Duivels het evenwel afweten, waardoor de kansen op een deelname aan het WK een flinke knauw kregen. Bondscoach René Vandereycken werd ontslagen en opgevolgd door assistent Franky Vercauteren, al kon ook deze ingreep niets aan de malaise veranderen. In Spanje volgde een nieuwe afstraffing (5-0), maar vooral de nederlaag in Armenië kwam heel hard aan en nam de laatste hoop op een eventuele kwalificatie weg.

Vercauteren hield na de afgang in Armenië de eer aan zichzelf en werd opgevolgd door de Nederlander Dick Advocaat die bekend stond om zijn discipline en werkethiek. Het leidde tot een kortstondige heropleving in de voorlaatste kwalificatiewedstrijd tegen Turkije die de Duivels eenvoudig wonnen met 2-0. Toch slaagden de Belgen er niet in dit niveau vast te houden, want in de laatste wedstrijd op bezoek bij Estland leverde de nationale ploeg opnieuw een beschamende prestatie af door met 2-0 te verliezen van het zwakste land van de groep.

4. WK 2014

Nadat ook het Europees kampioenschap in 2012 werd misgelopen, blonken de Rode Duivels al vijf opeenvolgende internationale voetbaltoernooien uit in afwezigheid. Kwalificatie voor de eindronde van het WK in Brazilië was dus een absolute must. Te meer omdat een 'gouden voetbalgeneratie' met spelers als Dembélé, Witsel en Fellaini steeds beter werd. Hiervoor waren Belgische spelers als Christian Benteke en Kevin De Bruyne naar grote buitenlandse competities getrokken om hun talent verder te ontwikkelen. Naast de ploeg waren de voortekenen ook gunstig. De Belgische selectie had met ex-speler Marc Wilmots eindelijk

een sterke motivator als bondscoach en Dame Fortuna had België in kwalificatiegroep zonder absolute toplanden ingedeeld.

De campagne begon in het najaar van 2012 met een uitwedstrijd in Wales. België won de wedstrijd gemakkelijk en had voor het eerst in jaren zijn start eens niet gemist. Met groeiend vertrouwen werd daarom uitgekeken naar de wedstrijden tegen grote concurrenten Kroatië en Servië. In een vol Koning Boudewijnstadion speelde België, dankzij een doelpunt van Guillaume Gillet, 1-1 gelijk tegen Kroatië. Servië werd op zijn beurt met 0-3 verslagen door de Rode Duivels en ondertussen werd ook Schotland met 2-0 terug naar Groot-Brittannië gestuurd. Het enthousiasme was terug rond de nationale voetbalploeg en kapitein Vincent Kompany, steeds meer de verpersoonlijking van de Rode Duivels, liet zich zelfs verleiden tot een politiek statement: *'België is van iedereen, maar vanavond toch vooral van ons!'* De publieke opinie en de Nederlandstalige dagbladpers smulden ervan.

De Rode Duivels bleven onder impuls van de sterke prestaties van Kevin De Bruyne, Christian Benteke en Vincent Kompany ook in de volgende wedstrijden foutloos. Eerst werd tweemaal gewonnen van Macedonië en daarna ging ook Servië voor de bijl. Grote concurrent Kroatië verspeelde daartegenover verrassend kostbare punten in hun kwalificatiewedstrijden. Toen België in september 2013 ook nog eens won van Schotland, was de kwalificatie voor het WK plots dichtbij. België had genoeg aan een gelijkspel in en tegen Kroatië om zich te plaatsen voor de eindronde in Brazilië. De verwachtingen waren uiteraard hooggespannen en de ontlading was dan ook bijzonder groot toen Romelu Lukaku de kwalificatie met twee doelpunten veilig stelde. Dat België in zijn laatste wedstrijd 1-1 gelijk speelde tegen Wales was voor de pers slechts een voetnoot in een geslaagde kwalificatiecampagne.

België had zich als reekshoofd voor de eindronde in Brazilië geplaatst en mocht daarom dromen van een haalbare poule. Met tegenstanders Algerije, Rusland en Zuid-Korea werd deze wens ook bewaarheid. Maandenlang werd met groot enthousiasme uitgekeken naar Brazilië 2014. De Rode Duivelsgekte bereikte ongekende hoogtes en aangezien bijna alle Belgische spelers voor Europese topclubs in actie kwamen, heerste de algemene verwachting dat de Rode Duivels de poulefase zouden overleven. Dit gebeurde ook na drie simpele overwinningen zonder groots voetbalspel. Tekenend was de kritiek voor spits Romelu Lukaku die 'te onbeholpen' de Belgische aanvalslinie droeg. Met de volgende ronde

van het toernooi in het verschiet, schreef *De Standaard* zelfs dat de jonge Divock Origi in de spits moest.

In een beklijvende wedstrijd wisten de Rode Duivels met een 2-1-score de Verenigde Staten te verslaan. In de verlengingen was het uitgerekend Lukaku die België met een doelpunt en een assist naar een kwartfinale tegen Argentinië loodste. In die kwartfinale verloor België met het kleinste verschil van de latere finalist. Hoewel België tevreden mocht zijn met de prestaties van de Rode Duivels in Brazilië, was er ook sprake van ontgoocheling. Het besef dat België had kunnen winnen van Argentinië, zorgde in *Het Laatste Nieuws* voor een slotbeschouwing waarin werd gesproken over een gemiste kans.

Hoofdstuk 4: Onderzoeksresultaten

1. Intersubjectiviteitstest WK 2002 (pilotstudie)¹¹³

Zoals al werd besproken in 'Hoofdstuk 2: 1. Methodologie', is het van groot belang om bij het uitvoeren van een framinganalyse en het detecteren van bijhorende framebundels een subjectieve houding tot een minimum te beperken. Daarom kozen wij ervoor om, met het oog op een zo objectief mogelijke studie, eerst een intersubjectiviteitstest uit te voeren met de artikels die betrekking hebben op het WK van 2002 in Japan en Zuid-Korea. Hiervoor analyseerden we elk afzonderlijk 260 krantenartikels uit *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws*, waarin we op zoek gingen naar hoe Rode Duivels met een migratieachtergrond in de berichtgeving van deze dagbladen aan bod kwamen. Naast de vooropgestelde frames van Lamontagne (zie supra Hoofdstuk 2: 1.1.1. *Deductief: Lijst met mogelijke framebundels*), ontdekten we ook nog heel wat andere frames: 'raciale stereotypering', 'enfant terrible', 'volwaardige Belg', 'voetbalkwaliteiten' en 'geen framing'.

Omwille van de lage frequentiegraad van het 'raciale stereotypering'-frame, hebben we besloten dit frame niet als een apart onderdeel op te nemen in ons framingonderzoek. Tot het 'raciale stereotypering'-frame behoren artikels waarin Rode Duivels met een migratieachtergrond in een slecht daglicht worden geplaatst op basis van hun ras of huidskleur. Zo deinst schrijver Herman Brusselmans er bijvoorbeeld niet voor terug om in zijn columns zwarte voetballers, alsook andere topsporters, te stigmatiseren met het denigrerende 'neger'. Om gelijkaardige casussen in de toekomst evenwel niet te hoeven uitsluiten, besloten wij deze artikels te plaatsen onder het meer algemene en vaker voorkomende 'wij versus zij'-frame.

Het 'enfant terrible'-frame omvat alle artikels waarin het nonchalante karakter van sommige Rode Duivels en de vele fratsen die ze uithaalden werden besproken. Zo kreeg Emile Mpenza het zowel in *Het Laatste Nieuws* als *De Standaard* wel eens hard te verduren omwille van zijn wisselvallige mentale toestand en irriterende gedrag. Daarnaast identificeerden we ook het 'volwaardige Belg'-frame dat staat voor het gelijkwaardig berichten over spelers van de nationale ploeg met een migratieachtergrond en 'rasechte (ex-) Rode Duivels' als Marc

¹¹³ Voor de framematrixes en frequentietabel, zie 'Bijlagen: 2.1. WK 2002 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)'.

Degryse, Gert Verheyen en Marc Wilmots. Dit leunt sterk aan bij het 'wij versus zij'-frame van Lamontagne, maar verschilt van elkaar in die zin dat het laatste vooral leidt tot exclusie terwijl 'het volwaardige Belg'-frame uitsluitend een inclusiemechanisme is.

Toch werden spelers, zoals verwacht, voornamelijk beoordeeld op basis van hun voetbalkwaliteiten, met als gevolg dat het frame 'voetbalkwaliteiten' dan ook het meest frequente is. Hierbij wordt er stil gestaan bij de techniek van een voetballer in kwestie of het gebrek eraan. Soms was er ook geen vorm van framing terug te vinden. Dat is bijvoorbeeld zo bij artikels die de opstelling van de Belgische ploeg aankondigden en in de meeste wedstrijdverslagen. Deze plaatsten we dan ook onder het frame met de voor de hand liggende naam 'geen framing'.

Globaal gezien is in de berichtgeving van beide kranten over het WK 2002 niet echt sprake van een duidelijke negatieve framing van Rode Duivels omwille van hun migratieachtergrond. Slechts in 4 van de 260 of 1,5% van de geanalyseerde artikels ('Wij versus zij'-frame) vonden we een duidelijke verwijzing naar de migratieachtergrond van een speler. Daarin werd gerefereerd naar de naturalisatieprocedure van de 'ex-Kroaat' Branko Strupar. Deze 'mentaal instabiele' spits was bij slechte prestaties wel vaker het kind van de rekening, al vond Marc Degryse hem dan weer een te makkelijke schietschijf. Van 'heterotypificatie', naast het 'wij versus zij'-frame, het tweede frame dat ingaat op de vreemde roots van een speler is zelfs helemaal geen sprake.

Met 85% zijn 'geen framing', gevolgd door 'voetbalkwaliteiten' met 7,3% de dominante frames in de berichtgeving over Rode Duivels met een migratieachtergrond in de aanloop naar en tijdens het WK van 2002. De inclusieframes 'volwaardige Belg' en 'nationale helden' bengelen met respectievelijk 0,8% en 3,4% achteraan de lijst. Ook het ietwat aparte 'enfant terrible'-frame waarin het onaanvaardbare gedrag van sommige spelers aan de kaak wordt gesteld, komt met 1,9% niet in de buurt van de twee dominante frames.

Een reden voor de afwezigheid van bepaalde frames in deze periode zou te wijten kunnen zijn aan het op dat moment nog beperkte aantal spelers van buitenlandse afkomst. Voor het WK van 2002 maakten slechts drie Rode Duivels van vreemde origine deel uit van de nationale selectie. In de jaren na 2002 steeg dit aantal met onder meer Kompany, Fellaini, Dembélé en Witsel gevoelig.

2. Resultaten 2006-2014

2.1. WK 2006¹¹⁴

Dit betekent echter niet dat de framebundels sterk veranderden naarmate steeds meer Rode Duivels van buitenlandse afkomst voor de nationale ploeg gingen spelen. Het 'nationale helden'-frame valt met 3,3% te verwaarlozen. Een voorbeeld hiervan is 'nationale held' Marc Wilmots die in een artikel uit *Het Laatste Nieuws* zijn licht liet schijnen op de prestaties van de Rode Duivels. Hij vergeleek de huidige ploeg met vorige generaties en ging dieper in op de kwaliteiten van Emile Mpenza. Opvallend daarbij is de latente aanwezigheid van intertekstuele structuren. Zo verwees Wilmots steevast naar het verleden, waarin vooral zijn eigen deelname met de Rode Duivels aan het WK 2002 aan bod kwam.

Met Branko Strupar was dé gecontesteerde figuur uit de selectie verdwenen, al nam Emile Mpenza in de berichtgeving tijdens de kwalificatiecampagne voor het WK 2006 met veel overtuiging zijn rol als 'enfant terrible' over. We zien in de analyse dan ook duidelijk dat Mpenza meermaals wordt geframed als een probleemgeval voor de ploeg. Zowel in de berichtgeving van kwaliteitskrant *De Standaard*, als de populaire krant *Het Laatste Nieuws* is dit het geval. Mpenza wordt daarin sterk op de korrel genomen voor zijn beslissing zich niet meer beschikbaar te stellen voor de nationale ploeg. Verder wordt in mindere mate ook aandacht besteed aan de mentale stabiliteit van opkomend talent Anthony Vanden Borre. Het is weinig verwonderlijk dat bewoordingen als 'pubers' en 'fratsen' geregeld terugkomen. Wanneer de prestaties van de ploeg verzwakken, wordt dit alles ook geëxtrapoleerd naar de rest van de ploeg. Zo laakt *De Standaard* het gebrek aan professionalisme en schrijft *Het Laatste Nieuws* niet meer over een 'gouden generatie', maar wel over een 'bikkembergsgeneratie'. Desalniettemin blijft het 'enfant terrible'-frame met 6 artikels, samen goed voor 6,6% van het geheel, eerder een randverschijnsel.

Naast het 'enfant terrible'-frame, dat zich vooral ent op Emile Mpenza en Anthony Vanden Borre, stellen we vast dat de berichtgeving rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst zich qua frame het sterkst concentreert rond de framebundel 'voetbalkwaliteiten'. Zo worden spelers als Luigi Pieroni, Roberto Bisconti en Mbo Mpenza in 34% van de gevallen vooral

¹¹⁴ Voor de framematrixes en frequentietabel, zie 'Bijlagen: 2.2. WK 2006 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)'.

beschreven in functie van hun voetballende kwaliteiten. Dit gebeurt veel meer in vergelijking met de kwalificatiecampagne voor het WK 2002. Een simpele reden hiervoor kan de toename aan Rode Duivels met een migratieachtergrond zijn. De Rode Duivels van buitenlandse afkomst worden zowel in de populaire als kwaliteitskrant dan ook 'objectief' beschreven aan de hand van hun prestaties.

Bij voorbeschouwingen of het overlopen van blessures is framing als dusdanig afwezig. Met 40,7% blijft het overduidelijk dat de afwezigheid van frames de verslaggeving nog steeds domineert. Toch heeft de sterke stijging van het 'voetbalkwaliteiten'-frame gevolgen, want de frame-afwezigheid daalt in de kwalificatiecampagne voor het WK 2006 met maar liefst 45%.

In tegenstelling tot de voetbalkwaliteiten speelt afkomst in de berichtgeving dus geen grote rol. Artikels over spelers met een migratieachtergrond passen steeds meer in de 'volwaardige Belg'-framebundel. Dit is zeker zo als we de frequentietabellen van de kwalificaties voor het WK 2002 en het WK 2006 met elkaar vergelijken. Dan zien we voor deze framebundel een stijging van 7%.

Dit betekent ook dat het 'wij-versus-zij'-frame in de sportverslaggeving over de Rode Duivels tijdens deze kwalificatiecampagne niet echt is terug te vinden. Geen enkele speler van buitenlandse afkomst wordt nog herleid tot een niet-Belg. Verwijzingen naar bijvoorbeeld de Congolese afkomst van Emile Mpenza zijn dan ook moeilijk terug te vinden in de berichtgeving. Hetzelfde geldt voor spelers met een Italiaanse achtergrond, in casu Roberto Biscanti, Luigi Pieroni en Silvio Proto. Dit heeft mogelijk te maken met de Europese achtergrond van hun migratie, als blanken valt hun buitenlandse afkomst immers minder op. Bovendien zijn dit spelers met een buitenlandse afkomst in de tweede generatie, we merken dus dat de berichtgeving deze spelers al sneller tot volwaardige Belgen beschouwt.

Heterotypificatie komt in deze kwalificatiecampagne dan weer wel voor. Dit frame situeert zich vooral rond de figuur Vincent Kompany. Als hét grote talent van zijn generatie wordt Kompany veelal beschreven als het toonbeeld van de ideale Belg en Rode Duivel. Zijn excuses voor de belabberde prestaties in Servië & Montenegro en Bosnië-Herzegovina worden in de berichtgeving dan ook als grootmoedig gezien. Kompany is met zijn 'klasse' het rolmodel voor alle Rode Duivels en alle Belgen. Bovendien brengt Kompany volgens de

berichtgeving in *Het Laatste Nieuws* het beste van de Afrikaanse wereld en de Belgische wereld samen. Hij is dan ook veelal het Belgische 'lichtpunt' bij mindere prestaties. Het is daarom des te opvallender dat vooral één speler verantwoordelijk is voor 5,5% van de 91 frames.

Tenslotte zien we bij het verzwakken van de prestaties voor het eerst, zij het minimaal met 1,1%, een vorm van catharsis terugkomen. Zo stellen we vast dat dat de 4-1-overwinning tegen Bosnië in de berichtgeving gebruikt wordt om de teleurstellingen uit de voorgaande wedstrijden door te spoelen. Ook de Rode Duivels van buitenlandse afkomst worden hierin omwille van hun prestaties ingeschakeld. Zo roemden *Het Laatste Nieuws* en *De Standaard* Emile Mpenza voor zijn rol in de klinkende en deugddoende zege. Dit wordt ook duidelijk in de bewoordingen die beide kranten gebruiken: 'opsteker', 'verrijzenis' en 'deugddoend'.

2.2. WK 2010¹¹⁵

Net zoals voor het WK van 2002 en 2006 is er van een expliciete gekleurde berichtgeving over Rode Duivels met een migratieachtergrond niet echt sprake. Hoewel het aandeel spelers van vreemde origine met onder andere Fellaini, Mirallas, Dembélé en Witsel gevoelig steeg, werd in amper 8 van de 136 ofwel 5,6% van de geanalyseerde artikels een verwijzing gemaakt naar het land van herkomst van een speler in kwestie. Vier van die acht artikels, evenredig verdeeld tussen *Het Laatste Nieuws* en *De Standaard*, vallen onder het 'heterotypificatie'-frame waarin de link wordt gelegd tussen de speelstijl van de voetballer en zijn roots. Zo gleed Moussa Dembélé volgens Koen Van Uytvange in *De Standaard* 'bijwijken als een fluwelen panter over het veld' en schreef *Het Laatste Nieuws* dat we met Rode Duivels Kompany, Witsel, Dembélé en Vanden Borre eindelijk weer spelers hebben die 'de Afrikaanse souplesse in zich dragen'.

Een ander artikel uit *De Standaard* heeft betrekking op Igor De Camargo en kan onder het 'wij versus zij'-frame geplaatst worden. Voor het cruciale tweeluik met Bosnië en Herzegovina zoomde *Het Laatste Nieuws* nog eens in op de Braziliaanse afkomst van deze veelbelovende spits.

¹¹⁵ Voor de framematrixes en frequentietabel, zie 'Bijlagen: 2.3. WK 2010 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)'.

Opvallend is dat in een aantal gevallen de spelers of geïnterviewden zelf het ‘wij versus zij’-frame in de hand werken door naar een migratieachtergrond te verwijzen. Zo haalt een misnoegde Fellaini in aanloop naar de eerste kwalificatie-interland tegen Estland in *Het Laatste Nieuws* zélf zijn Marokkaanse roots aan en verklaarde de vader van Emile Mpenza in diezelfde krant dat ze zijn vreugde-uitbarsting bij de twee goals van zijn zoon tot in Congo gehoord moeten hebben.

Verder zien we dat het ‘enfant terrible’-frame met 15 artikels of 11% goed vertegenwoordigd is. Naast Fellaini, Mirallas en Witsel zijn ook oude bekenden Vanden Borre en Mpenza opnieuw van de partij. Hun ‘je m’en fous’-gedrag bestaande uit onder andere het niet respecteren van kledijvoorschriften, het vroegtijdig verlaten van het oefenveld en het doen van arrogante of ‘blasé’ uitspraken, schoot zowel bij journalisten als ex-Rode Duivels in het verkeerde keelgat. Doordat ook een aantal coryfeeën van het Belgische voetbal zich negatief uitlieten over dit ontoelaatbare gedrag, zouden ook deze artikels, die oorspronkelijk onder het ‘nationale helden’-frame gecategoriseerd werden, hieraan kunnen worden toegevoegd. Zo konden Franky Van der Elst, Paul Van Himst, Georges Grün en Erwin Vandenbergh de nonchalance binnen de nationale ploeg maar matig appreciëren.

De procentuele stijging van het ‘enfant terrible’-frame zou te wijten kunnen zijn aan het wederom missen van de eindronde van een wereldbeker. Journalisten zochten naar verklaringen voor het falen van de nationale ploeg en legden de oorzaak daarvoor niet alleen bij de gebrekkige voetbalkwaliteiten van sommige Rode Duivels, maar ook bij hun onprofessionele gedrag. Toch blijven de frames ‘voetbalkwaliteiten’ en ‘geen framing’ met voorsprong de frequentietabel domineren. Met respectievelijk 18,6% en 59,6% van de geanalyseerde artikels zijn het wederom de twee meest voorkomende frames.

Het ‘catharsis’-frame dat voor het eerst kwam bovendrijven in de berichtgeving over het WK van 2006, keert eenmalig terug in *Het Laatste Nieuws* bij het begin van deze kwalificatiecampagne. De Rode Duivels worden er voorgesteld als een bindmiddel dat België samenhoudt ‘in een tijd waarin een sporticoon als Justine Henin het voor bekeken houdt en de koopkracht in ons land een duik neemt’. In het overgrote deel van de artikels is evenwel opnieuw geen framing terug te vinden of wordt er zuiver en alleen ingegaan op de

voetbalkwaliteiten van de spelers in kwestie. Voor de spitspositie ontstond er bijvoorbeeld in beide kranten een discussie over het gebrek aan snelheid van Emile Mpenza.

2.3. WK 2014¹¹⁶

Ook in de berichtgeving over de kwalificatiecampagne en het eindtoernooi van het WK 2014 werd in grote mate (40,1%) gefocust op de kwaliteiten van de spelers met een buitenlandse achtergrond. Zo waren in zowel *Het Laatste Nieuws* als *De Standaard* artikels terug te vinden waarin spitsen Romelu Lukaku, Christian Benteke en Divock Origi met elkaar werden vergeleken op basis van hun kwaliteiten. Ook middenvelders Moussa Dembélé en Marouane Fellaini werden heel vaak op hun voetballende talenten beoordeeld. Telkens wanneer een belangrijke positie in de ploeg ter discussie stond, focuste de berichtgeving op de kwaliteiten van de voetballer in kwestie. Een sterke *agens* binnen de plotstructuur is hier niet vreemd aan. Zo schreef *Het Laatste Nieuws* bijvoorbeeld dat Origi voor de WK-wedstrijd tegen de Verenigde Staten ten voordele van Romelu Lukaku in de basis moest. Na de wedstrijden koppelde de berichtgeving vaak terug en beoordeelden journalisten de spelers op de afgeleverde kwaliteit. Ook hierin schuilde meestal een vorm van *agens* om een bepaalde speler op basis van zijn talent op een bepaalde positie te laten spelen.

Gezien de goede resultaten en het geleverde spel ging de berichtgeving zich ook steeds minder focussen op het 'enfant terrible'-frame. Het frame kent tegenover de voorgaande frequentietabel dan ook een procentuele daling van 8%. Kleine opstootjes werden gemeld, maar met de mantel der liefde bedekt. Zo verdienden een boze Lukaku of Januzaj op het WK 2014 volgens de *reasoning devices* in de berichtgeving van *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws* wat meer geduld. Zelf *usual suspect* Anthony Vanden Borre werd minder neergesabeld als een probleemgeval. Dit valt deels te verklaren door de betere resultaten, maar ook door de positieve framing van spelers van buitenlandse afkomst.

In dat opzicht bleef Vincent Kompany een belangrijke factor. Emblematisch was de manier waarop hij tegen Servië de wedstrijd uitspeelde met een gebroken neus. De tomeloze inzet en het doorzettingsvermogen van 'Vince The Prince' werden gezien als kwaliteiten die elke Belg in zich zou moeten dragen. Kompany, een speler van buitenlandse afkomst, was

¹¹⁶ Voor de framematrixes en frequentietabel, zie 'Bijlagen: 2.4. WK 2014 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)'.

daarom opvallend genoeg de enige speler die beschreven werd via een heterotypificatieframe in relatie tot België. De andere spelers met een migratieachtergrond viel deze eer niet te beurt. Opvallend is dat deze voetballers niet meer gelinkt werden aan vreemde roots. Dembélé was geen zwarte panter meer met Afrikaanse roots, maar gewoon een sierlijke Belgische speler. Kompany is opvallend genoeg weer goed voor 3% van de frames (nl. alle heterotypificatieframes) in alle artikels.

Ook in het catharsisframe (2,1% van het geheel) komt Kompany als enige speler voor, dit naar aanleiding van de verkiezingsoverwinning van de N-VA in oktober 2012 en de groeiende zorgen omtrent het confederalisme. Kompany had na de overwinning in Bosnië-Herzegovina gezegd dat *België van iedereen was, maar vanavond vooral van ons*. Daarmee tackelde hij de uitspraken van N-VA-voorzitter Bart De Wever. In de berichtgeving over deze gebeurtenissen kwam de slagzin 'politiek verdeelt en sport verenigt' sterk terug. Vincent Kompany en bij uitbreiding de Rode Duivels werden dus gezien als diegenen die het verdeelde België terug verenigden.

Door deze vorm van berichtgeving over Kompany (die met het heterotypificatie-frame en het catharsisframe goed is voor 5,1% van alle frames) leek de publieke opinie spelers van buitenlandse afkomst steeds vaker te zien als volwaardige Belgen, met als gevolg dat de frequentiegraad van dit frame steeg naar 18,8%. Een verklaring hiervoor is het WK 2014. Tijdens zo'n toernooi groeit de bevolking naar bepaalde spelers toe en wil het zich met die spelers identificeren. Zo werd Divock Origi door *De Standaard* een Limburger genoemd. Dit is uiteraard koren op de molen van elke supporter uit Hasselt, Genk of Sint-Truiden. Het multiculturele aspect van de Rode Duivels werd in de berichtgeving niet als negatief bestempeld, maar eerder geframed als een essentieel onderdeel van een 'volwaardige Belg'.

De buitenlandse afkomst werd nog maar weinig negatief geframed in de berichtgeving, met een beperkt percentage artikels (2,1%) van het 'wij-versus-zij'-frame tot gevolg. Adnan Januzaj en zijn uiteindelijke keuze voor de Belgische nationale ploeg is voor deze framebundel evenwel een tekenend voorbeeld. Bovendien is het een perfecte illustratie van de nationaliteitsmogelijkheden van een voetballer. De jonge Belg van Kosovaarse afkomst kon op basis van de nationale en internationale reglementen lange tijd kiezen tussen verschillende nationale ploegen (België, Kosovo, Bosnië, Servië, Albanië en Engeland) en

stelde zijn keuze voor één nationale ploeg lange tijd uit. Dit werkte zowel journalisten van *Het Laatste Nieuws* als *De Standaard* op de zenuwen waardoor ze Januzaj stevast omschreven als ‘nog steeds niet-Belg’. Daarin kwam binnen de plotstructuur een sterke vorm van *agens* naar voor waarin constant aangedrongen werd op duidelijkheid omtrent zijn nationaliteit.

Verder vonden we enkel in artikels die zijn geschreven door *Het Laatste Nieuws*-columnist Herman Brusselmans expliciet woorden en verwijzingen terug naar het land van herkomst. Zo beschreef Brusselmans Marouane Fellaini als ‘een Marokkaan die je in het donker maar beter niet tegenkomt’. Toch zijn deze ‘wij-versus-zij’-frames eerder uitzonderingen die vooral terug te vinden zijn in polemische artikels of satirische opiniestukken van columnisten.

Hoofdstuk 5: Besluit

In deze masterscriptie ‘Rode Duivel of voetballer zonder land?’ onderzochten wij via een framinganalyse op welke manier Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014 in de Nederlandstalige geschreven sportpers aan bod kwamen. De wedstrijden tijdens de kwalificatiecampagnes en eindtoernooien van de verschillende WK’s tussen 2002 en 2014 vormden een ideale leidraad om het corpus en het onderzoek aan op te hangen. De analyse werd uitgevoerd op een geheel van 726 artikels, bestaande uit nieuwsberichten van kwaliteitskrant *De Standaard* en populaire krant *Het Laatste Nieuws*.

Om de subjectiviteit van ons onderzoek tot een minimum te beperken, kozen we voor een deductief en een inductief luik binnen onze framinganalyse. Deductief vertrokken we van een aantal framebundels die in eerder onderzoek al werden opgesteld. In 2014 detecteerde Raphaël Lamontagne in zijn framingonderzoek al het ‘catharsis-frame’ en het ‘nationale frame’. Dat laatste frame deelde hij op in drie subframes: het ‘heterotypificatie’-, het ‘nationale helden’- en het ‘wij versus zij’-frame. Ons doel was om na te gaan of Lamontagnes hypothese wel klopt. Daarin wordt gesteld dat binnen de sportverslaggeving een behoefte heerst om kenmerken van een natiestaat toe te schrijven aan een speler of zijn speelstijl. Op deze manier willen journalisten de band tussen het land en de voetballer in kwestie intensifiëren. Daarbij wordt vooral ingespeeld op de patriottistische gevoelens van de lezer. Via een deductieve analyse wilden wij nagaan of dit ook het geval was voor de berichtgeving (de 726 artikels uit ons corpus) over Rode Duivels met een migratieachtergrond tussen 2002-2014.

In het inductieve luik legden we ons toe op het opmaken van framebundels en framematrices. Daarin werd rekening gehouden met *reasoning* en *framing devices* zoals die al in ‘Hoofdstuk 2: Onderzoeksmethode’ uitvoerig werden besproken. Vanuit het deductief luik konden we al vier framebundels (catharsis, heterotypificatie, nationaal verleden en ‘wij versus zij’) in het corpus onderscheiden. Om een subjectieve houding bij het bepalen van de frames te vermijden, gebeurde voor de berichtgeving over de kwalificatiecampagne en het eindtoernooi van het WK 2002 een intersubjectiviteitstoets. Deze toets stelde ons in staat om na overleg nog eens drie extra framebundels op te stellen die zowel in *De Standaard* als *Het Laatste Nieuws* duidelijk naar voren kwamen: het ‘volwaardige Belg’-frame, het ‘enfant

terrible'-frame en het 'voetbalkwaliteiten'-frame. Bovendien bleek een groot aandeel artikels uit het corpus geen duidelijke framebundels te bevatten. Daarom werd ook de framebundel 'geen framing' aan de analyse toegevoegd. Aangezien deze framebundels in zowel *De Standaard* als *Het Laatste Nieuws* duidelijk naar voor kwamen, lijkt er weinig verschil te bestaan in de manier waarop een kwaliteitskrant en een populaire krant Rode Duivels met een migratieachtergrond framen.

Om de dominante framebundels te bepalen, stelden we voor elk WK frequentietabellen op waarin met absolute en relatieve cijfers aangetoond werd hoeveel keer elk frame voorkwam. Uiteindelijk stelde dit ons in staat om een algemene framematrix en frequentietabel op te stellen voor de volledige berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014 in *De Standaard* en *Het Laatste Nieuws*.¹¹⁷

In de algemene matrix wordt duidelijk dat de 'enfant terrible'-framebundel (goed voor 4,5% van het corpus) zich vooral toespitst op akkefietjes met bepaalde spelers van buitenlandse afkomst. Concreet wordt hun mentaliteit in vraag gesteld en ligt hun plaats binnen de nationale voetbalselectie hierdoor onder vuur. Voor de periode 2002-2014 zijn vooral Emile Mpenza en Anthony Vanden Borre het onderwerp van gesprek. Opvallend is dat deze framebundel zich uitsluitend richt op spelers met een buitenlandse afkomst. Opmerkelijk is ook dat deze bundel bij goede prestaties minder dominant wordt. Wanneer de resultaten beter zijn (WK 2014), worden in de berichtgeving de verschillende fratsen van bepaalde spelers van buitenlandse afkomst sneller met de mantel der liefde bedekt. Zijn de prestaties minder (WK-kwalificatie 2006 en 2010), dan komt het 'enfant terrible'-frame procentueel gezien weer meer voor in de berichtgeving.

In het 'heterotypificatie'-frame worden linken gelegd tussen de speelstijl van een Rode Duivel met een migratieachtergrond en zijn land van herkomst of het land waarvoor hij speelt. Concreet betekent dit dat ofwel wordt verwezen naar Belgische stereotiepen als doorzettingsvermogen en werklust, of naar buitenlandse karaktertrekken als sierlijkheid en soepelheid. Het is markant dat er, op enkele uitschieters na, vrij weinig wordt verwezen naar de natie van herkomst (2,2%). Frappant is ook dat Vincent Kompany haast de enige speler van buitenlandse afkomst is die gezien wordt als de verpersoonlijking van de Belgische

¹¹⁷ Voor de algemene framematrices (1a en 1b) en frequentietabel, zie bijlage 3.

karaktertrekken. Zijn rol als kapitein en vaandeldrager van deze generatie multiculturele Rode Duivels is hier misschien niet vreemd aan. Bovendien zorgde vooral het uitspelen van de wedstrijd tegen Servië met een bloedneus (juni 2013) ervoor dat de geschreven pers Kompany door zijn onverzettelijkheid neerzette als de ideale Belg.

Ook het 'nationale helden'-frame van Lamontagne komt in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst maar weinig aan bod (4%). In deze framebundel laten zowel *Het Laatste Nieuws* als *De Standaard* ex-Rode Duivels als Paul Van Himst, Marc Degryse of Marc Wilmots aan het woord over de prestaties van de Rode Duivels. Dit gebeurt echter veelal in de rand van de berichtgeving, vandaar ook het geringe aandeel van deze framebundel in het gehele corpus. De context speelt hierin een belangrijke rol. In de eerste plaats wordt meestal gefocust op de ploeg en pas daarna op het individu.

Een gelijkaardig verhaal vinden we terug voor het derde subframe uit het onderzoek van Lamontagne. Het 'wij versus zij'-frame komt met 1,8% net als het 'nationale helden'-frame maar weinig in de berichtgeving voor. Dit frame focust op de verschillen tussen de Belgische nationaliteit van een speler en zijn buitenlandse roots. Op enkele keren na, en dan vooral in polemische opinieteksten van schrijvers als Herman Brusselmans, worden Rode Duivels van buitenlandse afkomst altijd beschreven als Belgen. Herkomst en nationaliteit worden in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst dus niet echt als negatief ervaren.

Het 'catharsis'-frame is andermaal een frame van Lamontagne en zou moeten inspelen op de identificatie van de lezer met de nationale voetbalploeg. Positieve prestaties van de nationale ploeg worden hierbij gebruikt als een soort geneesmiddel dat de malaise in het land kortstondig moet verhelpen. Hierin worden spelers van vreemde origine maar zelden betrokken (0,9%). Enkel Vincent Kompany maakt hier af en toe deel van uit. Als kapitein van de nationale ploeg zette hij zich (op Twitter) af tegen de vorming van een confederale staat zoals die door separatistische partijen als de N-VA wordt verdedigd. Dat Kompany dit in de berichtgeving kan doen, toont aan dat zijn buitenlandse afkomst weinig of niet ter zake doet. Hij is het uithangbord van het échte België, waarin het multiculturele aspect van de samenleving al lang aanvaard is.

Om dit te illustreren vonden we met 'volwaardige Belg' een framebundel die het multiculturele aspect van de Belgische samenleving in de verf zet. Niet alleen voetballers van

buitenlandse afkomst zijn ‘volwaardige Belgen’. Ook Stromae, die in 2014 het WK-lied componeerde, is overduidelijk iemand waarmee de Belgische bevolking zich graag identificeert. In het corpus wordt zelden op een negatieve manier gerefereerd naar de buitenlandse afkomst van Rode Duivels met een migratieachtergrond (3,3%). Vincent Kompany speelt hier door zijn functie als kapitein van een multiculturele nationale ploeg en zijn persoonlijkheid een belangrijke rol in. Zijn uitstraling bij de pers zorgde ervoor dat ook andere Rode Duivels met een migratieachtergrond nooit in een slecht daglicht werden geplaatst op basis van hun afkomst.

We stellen dus vast dat frames met betrekking tot nationaliteit en buitenlandse afkomst eigenlijk weinig aan bod komen in de Belgische Nederlandstalige geschreven sportjournalistiek. De algemene frequentietabel leert ons dat zowel populaire kranten als kwaliteitskranten zich toespitsen op de voetbalkwaliteiten van de spelers in kwestie. Het is dan ook geen wonder dat Rode Duivels van buitenlandse afkomst het meest op die manier worden geframed (23,5%). De kwaliteiten van de spelers worden tegen elkaar afgewogen en herkomst is daarbij van geen belang.

Nog dominanter is het ontbreken van framing in de berichtgeving (58,8%). Dit is mogelijk toe te schrijven aan de vele korte berichten omtrent blessures en opstellingen. Ze zijn essentieel in de berichtgeving, maar in de meeste gevallen droog en zakelijk.

Nu we alle framebundels aan de hand van de algemene framematrix hebben besproken en via de frequentietabellen ook uitsluitsel kunnen geven over de concrete cijfers van elke bundel, is het belangrijk om nog even terug te koppelen naar de onderzoeksvragen.

Welke framebundels domineerden binnen de Nederlandstalige populaire kranten in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014?

Aan de hand van de frequentietabellen zien we dat de afwezigheid van een framebundel in 62% van de gevallen overheerst. Ten tweede focust *Het Laatste Nieuws* vooral op de voetbalkwaliteiten (22,2%) van Rode Duivels van buitenlandse afkomst. De rest van de besproken framebundels wordt in de berichtgeving procentueel gezien ongeveer evenredig

onder elkaar verdeeld. Daarin is de 'enfant terrible'-bundel met 4,0% het sterkst vertegenwoordigd.

Welke framebundels domineerden binnen de Nederlandstalige kwaliteitskranten in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014?

Ook hier zien we in de frequentietabellen de afwezigheid van framebundels domineren (55,2%). *De Standaard* zoomt het meest in op de kwaliteiten van de spelers van buitenlandse afkomst (26,0%). De andere framebundels worden procentueel gezien opnieuw min of meer evenredig onder elkaar verdeeld. Daarbij is eveneens het 'enfant terrible'-frame met 5,6% het best in de berichtgeving vertegenwoordigd.

Zijn er nog steeds verschillen merkbaar in framing tussen kwaliteits- en populaire kranten?

In de eerste plaats is het aandeel van de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst in populaire kranten met 65,5% het grootst. De kwaliteitskranten lijken zich nog steeds te oriënteren op 'hard nieuws', al is ook hun aandeel met 34,5% zeker niet gering te noemen. In de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst stellen we vast dat er nog steeds verschillen zijn in framing tussen kwaliteitskranten en populaire kranten, zij het uiterst miniem. Kwaliteitskranten lijken procentueel meer de voetbalkwaliteiten- en de 'enfant terrible'-framebundel te hanteren, tegenover populaire kranten die zich in hun berichtgeving opvallend genoeg minder zouden focussen op framing. Dit beeld moet echter genuanceerd worden en is waarschijnlijk een gevolg van het grotere percentage artikels dat *Het Laatste Nieuws* in de totale berichtgeving heeft tegenover *De Standaard*.

De gelijkenissen in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst zijn dus groot, met uitzondering van een aantal kleine occasionele verschillen die niet van doorslaggevend belang zijn.

Past de beeldvorming rond Rode Duivels van buitenlandse afkomst tussen 2002 en 2014 in de opgestelde lijst framebundels van Lamontagne?

Aangezien de framebundels 'voetbalkwaliteiten' en 'enfant terrible' in de berichtgeving over Rode Duivels van buitenlandse afkomst overheersen, valt te beargumenteren dat dit niet het geval is. De spelers van buitenlandse afkomst worden weinig ingeschakeld in nationale framebundels (de 'heterotypificatie'-, 'nationale helden'-, 'wij versus zij'-, 'catharsis'- en 'volwaardige Belgen'-bundels zijn samen slechts goed voor 13,3% van alle framebundels in de berichtgeving). Wanneer ze toch worden ingeschakeld, gebeurt dit haast uitsluitend op een positieve manier (met uitzondering van het 'wij versus zij'-frame). Bovendien is Vincent Kompany de enige speler die hierin frequent geframed wordt. Door zijn uitstraling lijkt hij deze framebundels haast te monopoliseren, waardoor er voor de andere spelers van buitenlandse afkomst weinig of geen plaats is.

Het lijkt ons dan ook relevant om in toekomstig framingonderzoek over de Rode Duivels Vincent Kompany als uitgangspunt te nemen. Een dergelijke studie zou niet alleen de bevindingen uit ons onderzoek verder kunnen staven of ontkrachten, maar ook nieuwe inzichten kunnen leveren over de rol van Kompany als uithangbord van een multiculturele nationale voetbalploeg en rolmodel voor de Belgische bevolking en samenleving.

Tot dan kunnen wij met recht en rede stellen dat in Belgische Nederlandstalige kranten Rode Duivels met een migratieachtergrond, mede dankzij Vincent Kompany, niet afgerekend worden op hun afkomst.

Het zijn echte Rode Duivels en geen voetballers zonder land.

Literatuurlijst

Bronnen

Kranten

De Standaard, 2000-2014.

Het Laatste Nieuws, 2000-2014.

Wetenschappelijke literatuur

BLOMMAERT, J. & VERSCHUEREN, J., *Debating Diversity*, London, 1998.

CAESTECKER, F. & REA, A., 'De Belgische nationaliteitswetgeving gedurende de 20ste eeuw. Een terugkeer naar de zelfbewuste natie of het koesteren van het wantrouwen?', FOBLETS, M. C., FOCQUET, R. & VERWILGHEN, M., (Red.) *Naar de Belgische nationaliteit/Devenir Belge*. Brussel, 2002, 59-118.

DURHAM, F.D., 'Breaching Powerful Boundaries: A Postmodern Critique of Framing', REESE, S.D., GANDY, O.H. & GRANT A. E., (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*, Lawrence Erlbaum Associates, London, 2001.

EGGERINCKX, T., KESTELOOT, C., et al., 'De allochtone bevolking in België', *Algemene volks- en woningtelling in België*, Leuven, 1991.

ENSINK, T., 'Transformational frames: interpretative consequences of frame shifts and frame embeddings', *Framing and Perspectivising in Discourse*, 2003, 63-91.

ENSINK, T. & SAUER, C., 'Social-functional and cognitive approaches to discourse interpretation: the role of frame and perspective', *Framing and Perspectivising in Discourse*, 2003, 1-23.

ENTMAN, R., 'Framing US coverage of international news: Contrasts in the narratives of the KAL and Iran air incidents', *Journal of Communication*, 41 (1991), 6-12.

ENTMAN, R., 'Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm', *Journal of Communication*, 43 (1993), 47-65.

HANSEEUW, L., *Belgie, immigratienatie: statistieken en evoluties*, Brussel, 2012, 1.

JUKES, S., 'A perfect storm', FOWLER-WATT, K. & ALLEN, S., (Red.), *Journalism: New Challenges*, Bournemouth, 2013, 1-19.

KRUMA, K., *EU Citizenship, Nationality and Migrant Status: An ongoing Challenge*, Leiden, 2014.

LESSER, J., *Immigration, ethnicity and national identity in Brazil, 1808 to the present*, Cambridge, 2013, 190-194.

MATTHEWS, L. & ANWAR, D., 'Social Media and Sports Journalism', FOWLER-WATT K. & ALLAN, S., (Red.), *Journalism: New Challenges*, Bournemouth, 2013, 303-323.

MANSSSENS, J. & Walgrave, S., *Populair en/of Kwaliteit? De Vlaamse pers over de zaak Dutroux*. Antwerpen, 1998, 3-27.

MCCOMBS, M. & GHANEM, S.I., 'The Convergence of Agenda Setting and Framing', *Framing Public Life*, 2001, 67-83.

MICHIELS, K., *Wereldbekerdromen*, Houtekiet, Antwerpen, 2014.

REESE, S.D., GANDY, O.H. & GRANT A. E., (Red.), *Framing Public Life. Perspectives on Media and Our Understanding of the Social World*, Lawrence Erlbaum Associates, London, 2001.

REINEMANN, C., 'Hard and soft news: a review of concepts, operationalization and key concepts', *Journalism Studies*, 13 (2002), 221-239.

SCHAAP, G. & PLEIJTER, A., 'Het sensatiegehalte van voorpagina foto's: een inhoudsanalyse van populaire en kwaliteitskranten in Nederland', *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 40 (2009), 71-86.

SEMETKO, H. & VALKENBURG, P., 'Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News,' *Journal of Communication* 50 (2000) 93-109.

STERK, G., *Media en allochtonen. Journalistiek in de multiculturele samenleving*, Den Haag, 2000.

STEENVELD, L. en STRELITZ, L., 'The 1995 Rugby World Cup and the politics of nation building in South Africa', *Media, Culture & Society*, 20 (1998), 609-612.

STIBBE, A., *Ecolinguistics. Language, ecology and the stories we live by*, Routledge, Gloucestershire, 2015.

TANKARD, J.W., 'The Empirical Approach to the Study of Media Framing', *Framing Public Life*, 2001, 95-107.

VAN GORP, B., *Framing Asiel. Indringers en slachtoffers in de pers*, Van Gorp, B. Leuven, 2006.

VAN GORP, B., *Framing en het interpreteren van nieuws – een experimenteel onderzoek naar de effecten van frames*, Anwerpen, 2004.

VAN GORP, B., 'Van Frankenstein tot de goede moeder: de inzet van frames in de strategische communicatie over duurzaamheid', *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 39 (2009), 303-316.

VAN HOOF, A. M. J., *Kranten met karakter: identiteit van kranten vanuit kwaliteitsperspectief*, Amsterdam, 2000.

VAN LEEUWEN, T., 'A multimodal perspective on composition', in ENSINK, T. & SAUER, C. (red), *Framing and Perspectivising in discourse*, Amsterdam, 2003, 23-63.

VAN REYBROUCK, D., *Congo: een geschiedenis*, Amsterdam, 2010.

VERHAEGHE, P., *De discursieve kracht van het begrip allochtoon*, s.l., 2010.

Onuitgegeven licentiaatsverhandelingen

DEBUSSCHE, S., *Voetbalverslaggeving: een onderzoek naar taalgebruik in functie van het type verslag of medium*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling KU Leuven, promotor An Van Linden, 2014.

MIKKI, N., *De Morgen stops using the word 'allochtoon': a study of the opinions of 'allochtone' youngsters*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling HO Gent, promotor Ellen Van Praet, 2013.

LAMONTAGNE, R., *Framing de Rode Duivels: Hoe wordt de nationale voetbalploeg in de Belgische media gepercipieerd?*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling KU Leuven, promotor Sara Verbrugge, 2014.

PERTZ, E., *Framing van de berichtgeving over de Minister van Cultuur*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Erasmushogeschool Brussel, promotor Martina Temmerman, 2011.

ROELANT, G., *Belg in buitenspel. De opkomst van genaturaliseerde voetbalspelers in de Belgische nationale voetbalploeg en de beeldvorming daaromtrent in de media (1994-2002)*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Universiteit Gent, promotor Torsten Feys, 2015.

Websites

'Centrum voor Informatie over de Media (CIM)', www.cim.be/nl/pers/bereik-resultaten

'De Persgroep', www.werkenbijdepersgroep.be

'De Standaard', www.destandaard.be/over

'FOD justitie', www.justitie.belgium.be

'Fifa', www.fifa.com

'GoPress', www.GoPress.be

Bijlagen

1. Oplijsting geanalyseerde WK-wedstrijden tussen 2000 en 2014

<u>Nummer</u>	<u>Toernooi</u>	<u>Datum</u>	<u>Wedstrijd</u>	<u>Uitslag</u>	<u>Selectie spelers met migratieachtergrond</u>
1)	Kwal. WK 2002	02/09/2000	België – Kroatië	0 – 0	Branko Strupar, Mbo Mpenza,
2)	Kwal. WK 2002	07/10/2000	Letland – België	0 – 4	/
3)	Kwal. WK 2002	28/02/2001	België – San Marino	10 – 1	Mbo Mpenza
4)	Kwal. WK 2002	24/03/2001	Schotland – België	2 – 2	Mbo Mpenza
5)	Kwal. WK 2002	02/06/2001	België – Letland	3 – 1	Mbo Mpenza
6)	Kwal. WK 2002	06/06/2001	San Marino – België	1 – 4	/
7)	Kwal. WK 2002	05/09/2001	België – Schotland	2 – 0	/
8)	Kwal. WK 2002	06/10/2001	Kroatië – België	1 – 0	Mbo Mpenza
9)	Barrage WK 2002	10/11/2001	België – Tsjechië	1 – 0	/
10)	Barrage WK 2002	14/11/2001	Tsjechië – België	0 – 1	/
11)	Poule WK 2002	04/06/2002	Japan – België	2 – 2	Branko Strupar
12)	Poule WK 2002	10/06/2002	Tunesië – België	1 – 1	Branko Strupar, Mbo Mpenza
13)	Poule WK 2002	14/06/2002	België – Rusland	3 – 2	Mbo Mpenza
14)	Tweede ronde WK 2002	17/06/2002	Brazilië – België	2 – 0	Mbo Mpenza
15)	Kwal. WK 2006	04/09/2004	België – Litouwen	1 – 1	Mbo Mpenza, Vincent Kompany, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti

16)	Kwal. WK 2006	09/10/2004	Spanje – België	2 – 0	Mbo Mpenza, Emile Mpenza, Vincent Kompany, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti
17)	Kwal. WK 2006	17/11/2004	België – Servië en Montenegro	0 – 2	Mbo Mpenza, Emile Mpenza, Vincent Kompany, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Vincent Kompany, Silvio Proto
18)	Kwal. WK 2006	26/03/2005	België – Bosnië en Herzegovina	4 – 1	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Vincent Kompany, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto
19)	Kwal. WK 2006	30/03/2005	San Marino – België	1 – 2	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Vincent Kompany, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto
20)	Kwal. WK 2006	04/06/2005	Servië en Montenegro – België	0 – 0	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto
21)	Kwal. WK 2006	03/09/2005	Bosnië en Herzegovina – België	1 – 0	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Vincent Kompany, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto, Anthony Vanden Borre
22)	Kwal. WK 2006	07/09/2005	België – San Marino	8 – 0	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Vincent Kompany Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto, Anthony Vanden Borre
23)	Kwal. WK 2006	08/10/2005	België – Spanje	0 – 2	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto, Anthony Vanden Borre

24)	Kwal. WK 2006	12/10/2005	Litouwen – België	1 – 1	Emile Mpenza, Mbo Mpenza, Luigi Pieroni, Roberto Bisconti, Silvio Proto, Anthony Vanden Borre
25)	Kwal. WK 2010	06/09/2008	België – Estland	3 – 2	Marouane Fellaini, Witsel, Kevin Mirallas
26)	Kwal. WK 2010	10/09/2008	Turkije – België	1 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Gaby Mudingayi, Axel Witsel, Moussa Dembélé
27)	Kwal. WK 2010	11/10/2008	België – Armenië	2 – 0	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé
28)	Kwal. WK 2010	15/10/2008	België – Spanje	1 – 2	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel
29)	Kwal. WK 2010	28/03/2009	België – Bosnië en Herzegovina	2 – 4	Marouane Fellaini, Gaby Mudingayi, Moussa Dembélé, Igor De Camargo
30)	Kwal. WK 2010	01/04/2009	Bosnië en Herzegovina – België	2 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Gaby Mudingayi, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas
31)	Kwal. WK 2010	05/09/2009	Spanje – België	5 – 0	Marouane Fellaini, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Igor De Camargo
32)	Kwal. WK 2010	09/09/2009	Armenië – België	2 – 1	Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Igor De Camargo
33)	Kwal. WK 2010	10/10/2009	België – Turkije	2 – 0	Marouane Fellaini, Gaby Mudingayi, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Emile Mpenza
34)	Kwal. WK 2010	14/10/2009	Estland – België	2 – 0	Gaby Mudingayi, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Emile Mpenza

35)	Kwal. WK 2014	07/09/2012	Wales – België	0 – 2	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
36)	Kwal. WK 2014	11/09/2012	België – Kroatië	1 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
37)	Kwal. WK 2014	12/10/2012	Servië – België	0 – 3	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
38)	Kwal. WK 2014	16/10/2012	België – Schotland	2 – 0	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
39)	Kwal. WK 2014	22/03/2013	Macedonië – België	0 – 2	Marouane Fellaini, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas,, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
40)	Kwal. WK 2014	26/03/2013	België – Macedonië	1 – 0	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli,

41)	Kwal. WK 2014	07/06/2013	België – Servië	2 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
42)	Kwal. WK 2014	06/09/2013	Schotland – België	0 – 2	Marouane Fellaini, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
43)	Kwal. WK 2014	11/10/2013	Kroatië – België	1 – 2	Marouane Fellaini, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli,
44)	Kwal. WK 2014	15/10/2013	België – Wales	1 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli
45)	WK 2014	17/06/2014	België – Algerije	2 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Divock Origi, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli, Adnan Januzaj, Anthony Vanden Borre
46)	WK 2014	22/06/2014	België – Rusland	1 – 0	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Divock Origi,

47)	WK 2014	26/06/2014	Zuid-Korea – België	0 - 1	Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli, Adnan Januzaj, Anthony Vanden Borre Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Divock Origi, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli, Adnan Januzaj, Anthony Vanden Borre
48)	1/8 ^{ste} finale WK 2014	01/07/2014	België – USA	2 – 1	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Divock Origi, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli, Adnan Januzaj, Anthony Vanden Borre
49)	1/4 ^{de} finale WK 2014	05/07/2014	Argentinië – België	1 – 0	Marouane Fellaini, Vincent Kompany, Axel Witsel, Moussa Dembélé, Kevin Mirallas, Divock Origi, Romelu Lukaku, Christian Benteke, Nacer Chadli, Adnan Januzaj, Anthony Vanden Borre

2. Framingmatrices

2.1. WK 2002 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)

<u>Framematrix 1a</u>	<u>Reasoning devices</u>			
<u>Frame</u>	Probleemstelling	Oorzaak probleem	Moreel oordeel	Aangereikte oplossing
<u>Enfant terrible</u>	1) Door zijn nonchalante karakter en wisselende mentale toestand wordt Emile Mpenza gezien als een 'enfant terrible' (05/06/2001, <i>De Standaard</i> ; 17/11/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	/	1) Is zijn positie als spits nummer 1 nog houdbaar? Sommigen vinden het flamboyante karakter van de spits wel een troef.	1) Uit de ploeg voor Wesley Sonck? Of toch laten staan in de basis?
<u>Heterotypificatie</u>	/	/	/	/
<u>Nationale helden</u>	1) Paul Van Himst vergelijkt de 10-1-overwinning van Rode Duivels met de eenvoudige 9-0-zege van België tegen Zambia in 1994 (02/03/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Het gebrek aan kwaliteit bij San Marino.	1) Vooral goede spirit binnen de ploeg onthouden.	1) Niet te veel waarde hechten aan de overwinning.

	2) Ex-bondscoaches Guy Thys, Walter Meeuws, Wilfried Van Moer en Georges Leekens zijn blij met het resultaat tegen Letland (uit) en de manier waarop (09/10/2000, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	2) De Rode Duivels wonnen overtuigend met 0-4.	2) 'De beste groep van de laatste 15 jaar.	2) /
<u>'Wij versus zij'-gevoel</u>	1) Branko Strupar is het kind van de rekening voor slechte resultaat Rode Duivels tegen Kroatië (04/09/2000, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 02/09/2000, <i>De Standaard</i> ; 05/10/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Mentaal zit Branko Strupar niet goed in zijn vel, genaturaliseerde Belg kan niet brengen wat van hem verwacht wordt.	1) Is deze genaturaliseerde Rode Duivel wel goed genoeg voor de nationale ploeg?	1) Overwegen om uit de kern te laten.
<u>Catharsis</u>	/	/	/	/
<u>Volwaardige Belg</u>	1) Waseige moet op zoek naar scorend vermogen (08/10/2001, <i>De Standaard</i>).	1) De Rode Duivels scoren te weinig.	1) Oliveira en Degryse worden in één adem genoemd. Er wordt geen onderscheid gemaakt. Ze worden allebei gezien als 'volwaardige Belgen'.	1) Overwegen om zowel de oude Marc Degryse alsook de genaturaliseerde Luis Oliveira terug in de ploeg te halen.
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) Rode Duivels in het algemeen en Strupar en Mpenza in het bijzonder hebben niet voldoende kwaliteit (26/03/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 27/03/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 04/09/2000, <i>De Standaard</i> ; 08/10/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Het ontbreekt Mpenza en Strupar aan scherpte voor doel, alsook aan de nodige wil en durf. Ze kunnen offensief nauwelijks een kans afdwingen.	1) Hebben ze nog wel een plaats in de nationale ploeg?	1) Uit de selectie laten?

	2) De spitsen zijn een te makkelijk doelwit om de slechte resultaten op af te schuiven (05/09/2000, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 05/06/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 05/06/2001, <i>De Standaard</i>).	2) In thuismatchen ligt het probleem op de flanken.	2) Emile Mpenza en Branko Strupar zijn te makkelijke schietschijven. Ze stonden tegen een overmacht.	2) Ze verdienen nog kansen.
<u>Geen framing</u>	1) Bij aankondiging van opstelling is er van framing geen sprake (08/06/2002, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) /	1) /	1) /

Framematrix 1b	Framing devices (tekstueel en visueel)					
	Syntactische structuur		Verhaalstructuur	Retorische structuur	Thematische structuur	Intertekstuele structuur
Frame	Visueel: afbeeldingen en titels	Tekstueel: namen en preposities (individ. of collect.?)	Interacties tussen participanten in tekst? (<i>agens of patiens</i>)	Retorische kenmerken (metaforen, vergelijkingen, hyperbolen, contrast, eufemisme, cliché, voorbeelden, cijfers)	Legitimatie thema via afbeeldingen en lexicale keuzes	Verwijzingen naar intertekstuele thema's
Enfant Terrible	1)/	1) Hier toegespitst op Emile Mpenza.	1) <i>Patiens</i> : we doen er (voorlopig) niets aan.	1) 'Laat hem maar eens met een Ferrari rijden en naar een disco in Luik gaan. Het mag niet allemaal eenheidsworst wezen.'	'donkere woelwater'; 'flamboyant'	1)/
Heterotypificatie	/	/	/	/	/	/
Nationale helden	1) 'San Marino zwakste team van Europa' (02/03/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>); 'Ex-bondscoaches blij met resultaat en de manier waarop' (09/10/2000, <i>Het Laatste Nieuws</i>). 2) /	1) Collectieve beoordeling. 2) Collectieve beoordeling.	1) Geen interactie 2) Interactie tussen verschillende bondscoaches.	1) 'San Marino is verreweg het slechtste elftal van Europa'; 'We onthouden vooral goede spirit binnen de groep'. 2) 'Agressief, gedreven en geconcentreerd elftal'; 'Beste groep in laatste 15 jaar'.	1) / 2) 'dominant', 'gedreven'	1) / 2) /

<u>'Wij versus zij'- gevoel</u>	1) 'De Rode Duivels begonnen zaterdag aan hun kwalificatiecampagne met een ontgoochelende 0-0' (04/09/2000, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Individuele beoordeling.	1) <i>Agens</i> : Strupar is niet zeker meer van zijn plaats. Waseige is het gemekker en Calimero-gedrag beu.	1) 'eenzaam strijdend'; 'het droomduo laat ons niet meer dromen'; 'het hakbijlcomité kan zijn werk doen'.	1) 'ex-Kroaat'; 'geboren in Kroatië'; 'gevaarlijkste Kroatische spits in het Koning Boudewijnstadi on zou Branko Strupar moeten zijn'	1) Verwijzing naar de historie van Josip Weber, 'half Belg, half Kroaat', die in 1994 ook mentale problemen had en niet goed in de groep lag. Het kwam hierbij zelfs tot een kortstondig afscheid van de nationale ploeg voor Marc Wilmots, die zich niet kon vinden in de naturalisatiepolitiek van de voetbalbond.
<u>Catharsis</u>	/	/	/	/	/	/
<u>Volwaardige Belg</u>	1) /	1) Individueel stuk, geen interactie in het verhaal.	1) <i>Agens</i> : polsen of deze twee spelers geïnteresseerd zijn in een terugkeer.	1)'Kan Marc Degryse ons nog diensten bewijzen?'; 'Is Luis Oliveira nog een aanwinst?'	1) /	1) /

<p>Voetbalkwaliteiten</p>	<p>1) 'Emile Mpenza: scoren is niet mijn sterkste punt' (24/03/2001, <i>De Standaard</i>); 'Peeters rekt steeds meer op basisplaats' (26/03/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>); 'Bondscoach Robert Waseige streng voor spitsen Emile Mpenza en Branko Strupar' (04/09/2000, <i>De Standaard</i>); 'We waren een ploeg met twee gedachten' (08/10/2001, <i>Het Laatste Nieuws</i>).</p> <p>2) 'Marc Degryse: in thuismatchen ligt het probleem op de flanken. Waseige moet op zoek naar spelers met een individuele actie' (05/09/2000, <i>Het Laatste Nieuws</i>).</p>	<p>1) Het gebrek aan kwaliteit wordt vooral toegespitst op de aanval, al heerst er onvrede over de hele ploeg.</p> <p>2) Degryse neemt het op voor de verguisde spitsen.</p>	<p>1) Vooral bondscoach Waseige, samen met columnist François Colin geven harde kritiek.</p> <p>2) <i>Agens en patiens</i>: op zoek gaan naar spelers met een individuele actie, in plaats van spitsen af te schrijven.</p>	<p>1) 'Mpenza speelt als een kip zonder kop'; 'falende Mpenza'; 'Mpenza bleek slechts bij momenten wakker'; 'het aanvalsduo Strupar-Mpenza sloeg geen gensters'.</p> <p>2) 'Strupar heeft wel alle kwaliteiten': 'Mpenza is Europese klasse'.</p>	<p>1) /</p> <p>2) 'te makkelijke schietschijven'</p>	<p>1)/</p> <p>2) /</p>
<p>Geen framing</p>	<p>1) /</p>	<p>1) Collectieve berichtgeving</p>	<p>1) /</p>	<p>1) 'Wesley Sonck en Mbo Mpenza waren er van bij de aftrap bij'.</p>	<p>1) /</p>	<p>1) /</p>

Frequentietabel (WK 2002)

Frame	Enfant terrible	Volwaardige Belg	Hetero-typificatie	Nationale helden	'Wij versus zij'	Catharsis	Voetbal-kwaliteiten	Geen framing	Totaal
Aantal <i>Het Laatste Nieuws</i>	3 (1,7%)	1 (0,6%)	0 (0%)	5 (2,8%)	3 (1,7%)	0 (0%)	10 (5,6%)	156 (87,6%)	178 (100%)
Aantal <i>De Standaard</i>	1 (1,2%)	1 (1,2%)	0 (0%)	4 (4,6%)	1 (1,2%)	0 (0%)	9 (10,9%)	66 (79,9%)	82 (100%)
Totaal	4 (1,9%)	2 (0,8%)	0 (0%)	9 (3,4%)	4 (1,5%)	0 (0%)	19 (7,3%)	222 (85%)	260 (100%)

2.2. WK 2006 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)

Framematrix 1a	Reasoning devices			
Frame	Probleemstelling	Oorzaak probleem	Moreel oordeel	Aangereikte oplossing
<u>Enfant terrible</u>	1) België kon in de eerste kwalificatiewedstrijden voor het WK 2006 niet rekenen op de diensten van Emile Mpenza. (09/10/2004, <i>De Standaard</i>).	1) Mpenza weigerde om persoonlijke redenen nog voor België te spelen.	1) Mpenza laat zijn ploeg in de steek en wordt gezien als mentaal instabiel. Heeft de nationale ploeg wel nog baat bij zo'n speler?	/
<u>Heterotypificatie</u>	1) Vincent Kompany moet excuses aanbieden tegenover supporters. (19/11/2004, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) De dramatische start voor de Rode Duivels.	1) Kompany neemt zijn verantwoordelijkheid en toont zich door zijn voetbalkwaliteiten en leiderschap een 'voorbeeld-Belg'.	1) Kompany moet het lot van het Belgische voetbal dragen.
<u>Nationale helden</u>	1) Ex-Rode Duivel Marc Wilmots vreest dat de Rode Duivels het WK niet zullen halen. (03/09/2005, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Gebrek aan winnaarsmentaliteit en durf.	1) Het is zonde dat de Rode Duivels het WK zouden missen. Zeker gezien de tegenstand, Bosnië is Italië of Duitsland niet.	1) Met overgave en durf voetballen in de volgende wedstrijden.
<u>'Wij versus zij'-gevoel</u>	/	/	/	/

<u>Catharsis</u>	1) De Rode Duivels verspelen alle kansen op een nieuwe kwalificatie. (29/03/2005, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) De smadelijke prestaties tegen Litouwen, Spanje en Servië.	1) Het geloof in de Belgische nationale voetbalploeg is helemaal verdwenen.	1) De klinkende zege tegen Bosnië is goed voor het moraal.
<u>Volwaardige Belg</u>	1) België moet winnen in Bosnië om de kansen op het WK gaaf te houden. (25/03/2005, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) De Rode Duivels hebben te weinig punten om door te stoten.	1) België rekt op de offensieve kwaliteiten van Luigi Pieroni, Thomas Buffel en Emile Mpenza.	1) Het aanvalstrio Buffel-Mpenza-Pieroni moet voor doelpunten en een overwinning zorgen.
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) België is te afhankelijk van de prestaties van de broers Mpenza. (10/06/2005, <i>De Standaard</i>)	1) Zonder de Mpenza's verspeelt België teveel punten.	1) De voetbalkwaliteiten van de Mpenza's zijn broodnodig om de Belgische kwalificatie veilig te stellen.	1) Beide broers opstellen.
<u>Geen framing</u>	1) Geen framing bij bespreken van blessures. (15/11/2004, <i>De Standaard</i>)	/	1) /	1) /

Framematrix 1b	Framing devices (tekstueel en visueel)					
	Syntactische structuur		Verhaalstructuur	Retorische structuur	Thematische structuur	Intertekstuele structuur
Frame	Visueel: afbeeldingen en titels	Tekstueel: namen en preposities (individ. of collect.?)	Interacties tussen participanten in tekst? (<i>agens of patiens</i>)	Retorische kenmerken (metaforen, vergelijkingen, hyperbolen, contrast, eufemisme, cliché, voorbeelden, cijfers)	Legitimatie thema via afbeeldingen en lexicale keuzes	Verwijzingen naar intertekstuele thema's
Enfant Terrible	/	1) Emile Mpenza en zijn broze mentaliteit.	1) <i>Patiens</i> . Er is geen aangereikte oplossing.	1) 'Spits Emile Mpenza imiteerde met verve een verwerde puber en weigerde naar huis terug te keren.'	'puber', 'nukkig'	Verwijzing naar 1988 waar Guy Thys om diverse redenen ook een paar sleutelspelers miste. Uitspraken ex-trainer Robert Waseige
Heterotypificatie	/	1) Kompany als voorbeeld. Als mens en als voetballer.	1) <i>Agens</i> . Kompany biedt zijn excuses aan en wordt erom geprezen.	1) 'Hij heeft flair en naturel, een mengeling tussen zuiderse, Afrikaanse souplesse en Europese scholing en ontwikkeling.'	'leider', 'klasse', 'lichtpunt in de duisternis'	Verwijzing naar Enzo Scifo en Frank Vandembroucke.
Nationale helden	1) 'Mijn vrees? Dat de Rode Duivels niet durven!' (03/09/2005, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Collectieve beoordeling Rode Duivels.	1) <i>Agens</i> . Wilmots wil de spelers aansporen om beter te spelen.	1) 'Mocht elke speler er maar zijn kop voor leggen zoals Vanderhaeghe.'	1) /	1) 'Ik word ruim drie jaar later nog altijd aangesproken over onze match tegen Brazilië en dat onterecht afgekeurde doelpunt.'
'Wij versus zij'-gevoel	/	/	/	/	/	/

<u>Catharsis</u>	1) 'Opsteker' (29/03/2005, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Eindelijk nog eens een sterke prestatie van de ploeg en Emile Mpenza in de 4-1-zege tegen Bosnië-Herzegovina.	1) <i>Agens</i> . Er is hoop dat de prestatie wordt doorgetrokken.	1) Statistiek: 4 doelpunten is een record onder Aimé Anthuenis.	1) 'verrijzenis, 'opsteker', 'eindelijk'.	1)/
<u>Volwaardige Belg</u>	1) 'Pieroni moet de natie redden'. (25/03/2005, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Pieroni, Mpenza en Buffel worden in één adem genoemd als de speerpunten van de ploeg.	1) <i>Agens</i> . Verwachtingen voor de Belgische aanvallers.	1) Vergelijking kwaliteiten Pieroni en Wesley Sonck, 'Mpenza en Pieroni zijn complementair.'	1) /	1) /
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) 'België mag niet afhankelijk zijn van de Mpenza's.' (10/06/2005, <i>De Standaard</i>)	1) Focus op de broers Mpenza.	1) <i>Patiens</i> . Vaststelling van de kwaliteiten.	1) Cijfers om de stelling te bewijzen, spelersbeoordelingen, 'Emile Mpenza op kruissnelheid'.	1) 'Met Mbo erbij zijn we sterker.'	1)/
<u>Geen framing</u>	1) 'Na Mbo haakt ook Emile af'. (15/11/2004, <i>De Standaard</i>)	1) Collectieve bespreking ploeg.	1) <i>Patiens</i> .	1) /	1) /	1) /

Frequentietabel (WK 2006)

Frame	Enfant terrible	Volwaardige Belg	Hetero- typificatie	Nationale helden	'Wij versus zij'	Catharsis	Voetbal- kwaliteiten	Geen framing	Totaal
Aantal <i>Het Laatste Nieuws</i>	4 (8,1%)	5 (10,2%)	4 (8,1%)	2 (4,1%)	0 (0%)	1 (2%)	16 (32,9%)	17 (34,6%)	49 (100%)
Aantal <i>De Standaard</i>	2 (4,8%)	3 (7,1%)	1 (2,4%)	1 (2,4%)	0 (0%)	0 (0%)	15 (35,7%)	20 (47,6%)	42 (100%)
Totaal	6 (6,6%)	7 (7,8%)	5 (5,5%)	3 (3,3%)	0 (0%)	1 (1,1%)	31 (34%)	37 (40,7%)	91 (100%)

2.3. WK 2010 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)

<u>Framematrix 1a</u>	<u>Reasoning devices</u>			
<u>Frame</u>	Probleemstelling	Oorzaak probleem	Moreel oordeel	Aangereikte oplossing
<u>Enfant terrible</u>	1) Fellaini, Mpenza, Mirallas, Vanden Borre en Witsel vertonen arrogant gedrag. (04/09/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 12/09/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 03/04/2009, <i>De Standaard</i> ; 04/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 07/09/2009, <i>De Standaard</i> ; 08/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 11/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i> en <i>De Standaard</i> ; 12/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Jonge leeftijd	1) Kan niet meer blijven duren.	1) Overwegen om bij herhaaldelijk slecht gedrag deze spelers uit de selectie te laten.
<u>Heterotypificatie</u>	1) Met Kompany, Dembélé, Witsel en Vanden Borre hebben we spelers die de souplesse van Afrika in zich dragen (17/10/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Buitenlandse afkomst	1) We beschikken over een talentrijke generatie.	1) Het maximum uit deze spelersgroep halen.

<u>Heterotypificatie</u>	2) Koen Van Uytvange vergelijkt de speelstijl van Moussa Dembélé met een fluwelen panter (02/04/2009, <i>De Standaard</i>).	2) Buitenlandse afkomst	2) Hij is de beste Rode Duivel.	2) /
<u>Nationale helden</u>	1) Ex-Rode Duivels Franky Van Der Elst, Paul Van Himst, Georges Grün en Erwin Vandenbergh leggen de oorzaken van de malaise bij de nationale ploeg bloot (07/09/2000, <i>De Standaard</i> ; 09/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Te weinig mentaliteit, te hoge eigendunk, te weinig eergevoel, te veel conflicten en te laat nieuwe bondscoach.	1) Grün: 'Veel Belgen denken dat ze spelers zijn die ze eigenlijk niet zijn'.	1) Opnieuw 'truitje nat maken voor de nationale ploeg' en voor elkaar werken.
<u>'Wij versus zij'-gevoel</u>	1) Door de verwijzing naar het land van herkomst van een speler wordt er afstand gecreëerd (03/09/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 26/03/2009, <i>De Standaard</i> ; 13/10/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 13/10/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Fellaini is misnoegd door een gebrek aan erkenning en verwijst daarom naar zijn Marokkaanse roots die hem wel de Ebbenhouten schoen heeft opgeleverd. In het geval van Dembélé heerst er ongeloof over het feit dat hij een Belg is omdat hij zo goed is. Bij Mpenza en de genaturaliseerde De Camargo verwijzen ze naar het land van herkomst.	1) Fellaini wil meer waardering. Dembélé wordt daarentegen opgehemeld. De vader van Mpenza is zo blij dat zijn vreugdeuitbarsting bij het doelpunt van zijn zoon tot in Congo hoorbaar moet zijn geweest.	1) Vertrekt naar een buitenlandse competitie en gaat bij Everton spelen. Mpenza is nog niet afgeschreven.
<u>Catharsis</u>	1) In een tijd waarin een sporticoon als Justine Henin het voor bekeken houdt en de koopkracht in ons land een duik neemt, overstijgen de Rode Duivels het allemaal (09/10/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) De Rode Duivels overstijgen taalgrenzen, landsgrenzen, de bancaire barrière alsook de huidskleur.	1) De multiculturele samenleving heeft een kans op slagen.	1) We moeten geloven in de toekomst van een multiculturele samenleving.

<u>Volwaardige Belg</u>	1) Door Kompany en Dembélé te linken aan hun (Vlaamse) stad van herkomst, draagt de pers bij aan hun 'Belgische uitstraling', met als gevolg dat de bevolking zich nog meer verbonden zal voelen met deze spelers (16/10/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 28/03/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 03/04/2009, <i>De Standaard</i>).	1) /	1) Kompany en Dembélé zijn 'echte' Belgen.	1) /
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) Spelers worden vaak geprezen of afgekraakt op basis van hun kwaliteiten (02/04/2009, <i>De Standaard</i> ; 13/10/2009, <i>De Standaard</i> ; 14/10/2009, <i>De Standaard</i> ; 15/10/2009, <i>De Standaard</i>).	1) Mpenza mist voldoende kwaliteit, terwijl Mirallas goed voetbal brengt.	1) Bij Mpenza is het alles of niets.	1) Mpenza nog in selectie?
<u>Geen framing</u>	1) Bij het meedelen van de opstelling komt vaak geen framing terug. (10/10/2009, <i>De Standaard</i>).	1) /	1) /	1) /

Framematrix 1b	Framing devices (tekstueel en visueel)					
	Syntactische structuur		Verhaalstructuur	Retorische structuur	Thematische structuur	Intertekstuele structuur
Frame	Visueel: afbeeldingen en titels	Tekstueel: namen en preposities (individ. of collect.?)	Interacties tussen participanten in tekst? (<i>agens of patiens</i>)	Retorische kenmerken (metaforen, vergelijkingen, hyperbolen, contrast, eufemisme, cliché, voorbeelden, cijfers)	Legitimatie thema via afbeeldingen en lexicale keuzes	Verwijzingen naar intertekstuele thema's
Enfant Terrible	1) 'Fellaini' (04/09/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i>); 'Wie er niet vol voor gaat...' (08/09/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i>); 'Mpenza: "We zijn te braaf"' (04/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i>); 'Etterbuil staat op barsten' (07/09/2009, <i>De Standaard</i>); 'Ik heb mezelf in de tribune gezet' (11/09/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i>); 'Over nachtraven en slechte tafelmanieren' (11/09/2009, <i>De Standaard</i>); 'Discipline tot in het absurde' (12/09/2009).	1) Fellaini, Mpenza, Mirallas, Witsel en Vanden Borre in het bijzonder, vertonen arrogant en nonchalant gedrag.	1) <i>Agens</i> : er moet iets aan veranderen. Dat vinden zowel journalisten als oud-internationals.	1) 'gebrek aan respect'; 'Fellaini is arrogante beenhouwer'; 'Is Emile Mpenza eindelijk volwassen geworden?'; 'Ze zijn er met hun hoofd niet bij'; 'Het gedrag van Vanden Borre stoort steeds meer spelers'; 'De groep zit vol pseudo-persoonlijkheden: veel vorm, maar weinig inhoud'; 'Alles wekt irritatie op: Mirallas die z'n hemd uit zijn broek laat, Fellaini die geen das draagt...'; 'De das van Mirallas'; 'Witsel luidt een tikkeltje blasé'	1) 'respect'; 'beenhouwer'; 'volwassen'; 'werkethiek'; 'je m'en fous-gedrag'; 'etterbuil'; 'kapotte voetbalschoenen'; 'hemd uit broek': 'geen das'; 'nachtleven'; 'blasé'.	1) /
Heterotypificatie	1) 'Het volk hoopt weer' (17/10/2008, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Verwijzingen naar Kompany, Witsel, Dembélé en Vanden Borre.	1) Geen interactie	1) 'Eindelijk spelers die de Afrikaanse souplesse in zich dragen	1) 'Afrikaanse souplesse'	1) Verwijzing naar Nederland die al profiteert van koloniale spelers uit Suriname.

Heterotypificatie	2) 'Moussa Dembélé, de fluwelen panter' (02/04/2009, <i>De Standaard</i>).	2) Focus ligt op Moussa Dembélé.	2) Geen interactie	2) 'Hij gleed bijwijlen als een fluwelen panter over het veld'	2) 'fluwelen panter'	2) /
Nationale helden	1) 'België is geen blok meer' (07/09/2009, <i>De Standaard</i>).	1) Mentaliteitsprobleem is collectief.	1) <i>Agens</i> : er moet iets veranderen, daar zijn alle coryfeeën van de nationale ploeg het over eens.	1) 'Grün: "Veel Belgen denken dat ze spelers zijn die ze eigenlijk niet zijn"'; 'Van Himst: "De spirit rond de nationale ploeg is niet positief"'; 'Vandenbergh: "De spelers hebben een te hoge eigendunk"'.	1) 'eigendunk'	1) In de vorige generaties was er een groter eergevoel.
'Wij versus zij'-gevoel	1) 'In België kreeg ik te weinig waardering' (03/09/2008); 'Igor De Camargo aan de aftrap tegen Bosnië' (26/03/2009, <i>De Standaard</i>); 'Emile heeft zijn trots' (13/10/2009, <i>Het Laatste Nieuws</i>).	1) Focus ligt op Fellaini, Dembélé, De Camargo en Mpenza (vooral dan zijn vader).	1) <i>Agens</i> : papa Mpenza vindt dat we meer in zijn zoon moeten geloven.	1) 'Nog een geluk dat ik van Marokkaanse afkomst ben, zodat ik toch de Ebbenhouten Schoen kon winnen'; 'Heb te weinig waardering gekregen'; 'Dat Moussa Dembélé een Belg is, kun je nauwelijks geloven'; 'Igor De Camargo, de tot Belg genaturaliseerde Braziliaan'; 'Ik denk dat ze het tot in Congo hebben gehoord'.	1) 'Marokkaans'; 'tot Belg genaturaliseerd'; 'weinig waardering'; 'Congo'.	1) /
Catharsis	1) /	1) Vooral Kompany wordt gezien als de verpersoonlijking van het 'nieuwe' België.	1) Geen interactie	1) 'We hebben echt alles op de schaal 'Simons – Mudingayi', van geitenmelk tot zwarte koffie'; 'Mijn missie? Kompany'.	1) 'zwarte koffie'; 'geitenmelk'; 'landsgrenzen'; 'huidskleur'.	1) /

<u>Volwaardige Belg</u>	1) /	1) Toegespitst op Dembélé en Kompany.	1) Geen interactie	1) 'De Antwerpenaar Moussa Dembélé'; Vincent Kompany, de eerste jonge Belg en Brusselaar'.	1) /	1) /
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) /	1) Focus op Mpenza en Mirallas.	1) Geen interactie	1) 'Mirallas vinnig en flitsend'; 'Mpenza is koning van de one shots'; 'Mpenza weer onzichtbaar'.	1) /	1) /
<u>Geen framing</u>	1) 'Emile Mpenza in de spits' (10/10/2009, <i>De Standaard</i>).	1) Collectieve benadering.	1) Geen interactie	1) 'Emile Mpenza speelt vanavond in de spits. Thomas Vermaelen bezet de linksback en Nicolas Lombaerts staat net al bij zijn club Zenit Sint-Petersburg centraal in de defensie'.	1) /	1) /

Frequentietabel (WK 2010)

Frame	Enfant terrible	Volwaardige Belg	Hetero- typificatie	Nationale helden	'Wij versus zij'	Catharsis	Voetbal- kwaliteiten	Geen framing	Totaal
Aantal <i>Het Laatste Nieuws</i>	8 (8,2%)	2 (2,1%)	2 (2,1%)	2 (2,1%)	2 (2,1%)	1 (1,0%)	14 (14,4%)	66 (68,0%)	97 (100%)
Aantal <i>De Standaard</i>	7 (17,9%)	1 (2,6%)	2 (5,1%)	1 (2,6%)	2 (5,1%)	0 (0%)	11 (28,2%)	15 (38,5%)	39 (100%)
Totaal	15 (11,0%)	3 (2,2%)	4 (2,8%)	3 (2,2%)	4 (2,8%)	1 (0,8%)	25 (18,6%)	81 (59,6%)	136 (100%)

2.4. WK 2014 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)

<u>Framematrix 1a</u>	<u>Reasoning devices</u>			
<u>Frame</u>	Probleemstelling	Oorzaak probleem	Moreel oordeel	Aangereikte oplossing
<u>Enfant terrible</u>	<p>1) Januzaj en Lukaku weigeren de hand van Wilmots (08/07/2014, <i>De Standaard</i>; 23/06/2014, <i>De Standaard</i>)</p> <p>2) Anthony Vanden Borre steelt de show in de WK-wedstrijd tegen Zuid-Korea. (26/06/2014, <i>Het Laatste Nieuws</i>)</p>	<p>1) Slechte invalbeurt of wedstrijd.</p> <p>2) Een trucje aan het eind van de wedstrijd om tijd te rekken.</p>	<p>1) Januzaj en Lukaku gaan in tegen hun bondscoach.</p> <p>2) Arrogant en onnodig.</p>	<p>1) Meer geduld hebben met Januzaj en Lukaku.</p> <p>2) Niet meer doen.</p>
<u>Heterotypificatie</u>	<p>1) Vincent Kompany moet spelen met een gebroken neus. (10/06/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i>)</p>	<p>1) Kompany breekt zijn neus na een duel met een Serviër.</p>	<p>1) Vincent Kompany toont zich een symbool voor het Belgische doorzettingsvermogen.</p>	<p>1) Kompany speelt met volle overgave en een gebroken neus verder.</p>

<u>Nationale helden</u>	1) Ex-Rode Duivels Franky Van Der Elst, Wilfried Van Moer, Hugo Broos en Marc Degryse praten over de succesvolle start en wat nog beter kan. (13/09/2012, <i>De Standaard</i> ; 17/10/2012, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 27/03/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i> ; 28/03/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Er moet nog meer venijn in de ploeg.	1) Van Moer: 'We hebben de ploeg om naar Brazilië te gaan, maar we zijn er nog niet.'	1) Geen polemieken starten, vertrouwen hebben in bondscoach Marc Wilmots en zijn spelers.
<u>'Wij versus zij'-gevoel</u>	1) Adnan Januzaj is nog steeds geen officiële Rode Duivel. (19/06/2014, <i>Het Laatste Nieuws</i>) 2) Fellaini is een over het paard getilde speler, stelt Herman Brusselmans. (07/09/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Buitenlandse afkomst. 2) Fellaini is als speler getransfereerd voor 30 miljoen euro naar Manchester United.	1) Er moet zo snel mogelijk uitsluitel komen over de (voetbal)nationaliteit van Adnan Januzaj. 2) Brusselmans laat Fellaini's afkomst vallen alsof dit de reden is van zijn minder voetbalkwaliteiten.	1) Januzaj laten spelen in een officiële wedstrijd. 2)/
<u>Catharsis</u>	1) Kompany doet politieke uitspraken omtrent België. (18/10/2012, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Na de verkiezingsoverwinning van N-VA in oktober 2012 heerst de vrees voor meer confederalisme.	1) Politiek verdeelt, sport verenigt.	1) Een figuur als Kompany en bij uitbreiding de prestaties van de Rode Duivels moeten de confederale wonden helen.
<u>Volwaardige Belg</u>	1) Divock Origi wordt gelinkt aan de provincie Limburg. (24/06/2014, <i>De Standaard</i>)	1) /	1) Origi wordt als Limburger beschouwd als een echte Belg.	1) /

<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) Positie Marouane Fellaini (19/06/2016, <i>De Standaard</i>)	1) Fellaini heeft heel specifieke kwaliteiten.	1) Ondanks zijn sterktes is het moeilijk Fellaini een bepaalde plaats in de ploeg te geven.	1) Welke plaats in de ploeg doet het best recht aan de voetbalkwaliteiten van Marouane Fellaini?
<u>Geen framing</u>	1) Bij het meedelen van de opstelling of blessures komt vaak geen duidelijk frame aan bod. (10/10/2012, <i>De Standaard</i>).	1) /	1) /	1) /

Framematrix 1b	Framing devices (tekstueel en visueel)					
	Syntactische structuur		Verhaalstructuur	Retorische structuur	Thematische structuur	Intertekstuele structuur
Frame	Visueel: afbeeldingen en titels	Tekstueel: namen en preposities (individ. of collect.?)	Interacties tussen participanten in tekst? (<i>agens of patiens</i>)	Retorische kenmerken (metaforen, vergelijkingen, hyperbolen, contrast, eufemisme, cliché, voorbeelden, cijfers)	Legitimatie thema via afbeeldingen en lexicale keuzes	Verwijzingen naar intertekstuele thema's
Enfant Terrible	1) 'De Duivel met het engelengezicht heeft meer tijd nodig' (08/07/2014, <i>De Standaard</i>) 2) 'Vanden Borre debuteert met show' (27/06/2014, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Focus op Adnan Januzaj en Romelu Lukaku 2) Focus op Anthony Vanden Borre.	1) <i>Agens</i> . Er wordt opgeroepen tot geduld. 2) <i>Patiens</i> . Vanden Borre wordt er niet echt op afgerekend.	1) 'De Duivel met het engelengezicht', 'een blik als een donderwolk', 'het probleem Lukaku' 2) 'WK-debuut naar het beeld van zijn carrière'	1) 'concurrent', 'meer tijd nodig', 'weigeren', 'af te zonderen' 2) 'treiterig', 'grillig', 'onnodig'	1) / 2) /
Heterotypificatie	1) 'Kompany was niet te stoppen' (10/06/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Focus op Vincent Kompany.	1) <i>Agens</i> . Meer dan 60.000 mensen liken op Facebook de pagina 'Kompany is een held'.	1) 'Kompany is een symbool voor het Belgisch doorzettingsvermogen', 'Vince The Prince'	1) 'symbool', 'toonbeeld', 'volksheld'	1) /

<u>Nationale helden</u>	1) 'Er moet meer venijn in de ploeg' (13/09/2012, <i>De Standaard</i>). 'Marc Degryse en Johan Boskamp niet bezorgd om minpuntjes' (28/03/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i>), 'Sfeer van Mexico '86' (27/03/2013, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Collectieve bespreking Rode Duivels en bondscoach.	1) <i>Patiens</i> . De Rode Duivels zijn op de goede weg.	1) 'Geen stappen overslaan'.	1) 'minpuntjes', 'geen zorgen'	1) Verwijzing naar 'killer' uit hun generatie: Erwin Vandenberg, Mexico '86
<u>'Wij versus zij'-gevoel</u>	1) 'Adnan Januzaj officieel nog steeds niet van België' (19/06/2014, <i>Het Laatste Nieuws</i>) 2) /	1) Focus op Adnan Januzaj. 2) Focus op Fellaini en zijn Marokkaanse afkomst.	1) <i>Agens</i> . Er moet zo snel mogelijk uitsluitel zijn. 2) <i>Patiens</i> . Eerder satirisch stuk.	1) 'meervoudige nationaliteit', FIFA-statuten ter illustratie. 2) 'er bestaan heus wel leuke Marokkanen'	1) 'meervoudige nationaliteit, 'Kosovaar' 2) 'Marokkanen'	1) Vergelijking met Nacer Chadli. 2)/
<u>Catharsis</u>	1) 'Kompany tackelt De Wever' (18/10/2012, <i>Het Laatste Nieuws</i>)	1) Kompany en de Rode Duivels worden gezien als figuren die België verenigen.	1) <i>Agens</i> . De Wever en de N-VA voelen zich bedreigd door de uitspraak van Kompany.	1) 'België is van iedereen, maar vandaag vooral van ons'	1) 'tackle', 'verenigen'	1) Verwijzing naar de overwinningsspeech van Bart De Wever
<u>Volwaardige Belg</u>	1) 'Limburger, wereldburger' (24/06/2014, <i>De Standaard</i>)	1) Divock Origi en zijn Limburgse jeugd.	1) <i>Patiens</i> . Achtergrondinformatie rond Origi.	1) 'KFC De Zwaluw Wiemismeer'	1) /	1) /

<u>Voetbalkwaliteiten</u>	1) 'De nummer 10 die een nummer 8 wil zijn. (19/06/2014, <i>De Standaard</i>)	1) Focus Marouane Fellaini.	1) <i>Agens</i> . Er wordt suggestief op zoek gegaan naar Fellaini's beste positie.	1) 'kopbalsterk', 'box-to-box', 'tweede aanvaller'.	1) 'Big Fella'	1) /
<u>Geen framing</u>	1) 'Fellaini haakt af met knieblesure' (10/10/2012, <i>De Standaard</i>).	1) Benadering altijd in functie van de ploeg.	1) Geen duidelijke interactie.	1) 'Fellaini valt geblesseerd uit, zijn vervanger wordt Dembélé of Chadli.'	1) /	1) /

Frequentietabel (WK 2014)

Frame	Enfant terrible	Volwaardige Belg	Heterotypificatie	Nationale helden	'Wij versus zij'	Catharsis	Voetbal-kwaliteiten	Geen framing	Totaal
Aantal <i>Het Laatste Nieuws</i>	4 (2,6%)	6 (4,0%)	5 (3,4%)	8 (5,2%)	4 (2,6%)	3 (2%)	66 (43,4%)	56 (36,8%)	152 (100%)
Aantal <i>De Standaard</i>	4 (4,6%)	5 (5,7%)	2 (2,3%)	6 (6,8%)	1 (1,1%)	2 (2,3%)	30 (34,6%)	37 (42,6%)	87 (100%)
Totaal	8 (3,3%)	11 (18,8%)	7 (3%)	14 (5,7%)	5 (2,1%)	5 (2,1%)	96 (40,1%)	93 (38,9%)	239 (100%)

3. Besluit 2002-2014 (framematrix 1a, 1b en frequentietabel)

<u>Framematrix 1a</u>	<u>Reasoning devices</u>			
<u>Frame</u>	Probleemstelling	Oorzaak probleem	Moreel oordeel	Aangereikte oplossing
<u>Enfant terrible</u>	Gedrag Rode Duivel van buitenlandse afkomst	Mentaliteit	Plaats binnen de Rode Duivels staat ter discussie	Mentaliteitswijziging of uit de nationale selectie weren
<u>Heterotypificatie</u> (op basis van Lamontagne)	Te specifieke kwaliteiten speler van buitenlandse afkomst	Buitenlandse afkomst	Die specifieke kwaliteiten behoren tot dat land van herkomst	Kwaliteiten aanwenden bij de Rode Duivels
<u>Nationale helden</u> (op basis van Lamontagne)	Variabel	Variabel	Ex-Rode Duivels hebben autoriteit binnen de voetbalwereld	Al dan niet gehoor geven aan wat de ex-Rode Duivel in kwestie zegt
<u>'Wij versus zij'-gevoel</u> (op basis van Lamontagne)	Variabel, maar altijd met betrekking tot een speler van buitenlandse afkomst	Buitenlandse achtergrond van een Rode Duivel	De speler van buitenlandse afkomst is geen echte Belg	Speler niet langer opnemen in de nationale selectie

<u>Catharsis</u> (op basis van Lamontagne)	Belangrijke negatieve gebeurtenis in België	Afhankelijk van de gebeurtenis	De natie is gekwetst	Rode Duivels en voetbal verenigen de Belgen terug en helen de wonden van de natie
<u>Volwaardige Belg</u>	Variabel, maar altijd met betrekking tot een speler van buitenlandse afkomst	Buitenlandse achtergrond van een Rode Duivel	De speler is ondanks zijn afkomst een echte Belg	Speler blijven opnemen in de nationale selectie
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	Variabel, meestal bij winst of verlies Rode Duivels	Beschikken over of gebrek aan bepaalde voetbalkwaliteit	De speler in kwestie heeft misschien de kwaliteiten maar moet nog verbeteren	Voetbalkwaliteiten tot het maximum aanwenden
<u>Geen framing</u>	/	/	/	/

Framematrix 1b	Framing devices (tekstueel en visueel)					
	Syntactische structuur		Verhaalstructuur	Retorische structuur	Thematische structuur	Intertekstuele structuur
Frame	Visueel: afbeeldingen en titels	Tekstueel: namen en preposities (individ. of collect.?)	Interacties tussen participanten in tekst? (<i>agens of patiens</i>)	Retorische kenmerken (metaforen, vergelijkingen, hyperbolen, contrast, eufemisme, cliché, voorbeelden, cijfers)	Legitimatie thema via afbeeldingen en lexicale keuzes	Verwijzingen naar intertekstuele thema's
Enfant Terrible	Bv.: 'Lukaku weigert hand Wilmots'	Vooral individueel (Vanden Borre en Emile Mpenza)	Bij negatieve resultaten <i>agens</i> , bij positieve resultaten (<i>patiens</i>)	Veel gebruik van clichés en metaforen	'fratsen', 'arrogant', 'bikkembergsgeneratie'	Meestal niet
Heterotypificatie (op basis van Lamontagne)	Bv.: 'Kompany was niet te stoppen'	Individueel (Vincent Kompany)	<i>Agens</i> en <i>patiens</i> , afhankelijk van de context	Veel gebruik contrasten en vergelijkingen	'toonbeeld', 'Afrikaanse souplesse', 'fluwelen panter'	Soms vergelijking met andere landen
Nationale helden (op basis van Lamontagne)	Bv.: 'België is geen blok meer'	Zowel individueel (speler) als collectief (Rode Duivels)	Oproep tot <i>agens</i> , maar veelal <i>patiens</i>	Vooral vergelijkingen	'ex-Rode Duivel', 'oud-spits'	Verwijzing naar het eigen verleden
'Wij versus zij'-gevoel (op basis van Lamontagne)	Bv.: 'In België kreeg ik te weinig erkenning'	Individueel (altijd speler van buitenlandse afkomst)	<i>Agens</i> : speler van buitenlandse afkomst zien als niet-Belg	Vooral contrasten	'Marokkaan', 'ex-Kroaat', 'genaturaliseerde Belg'	Vergelijking met andere speler

<u>Catharsis</u> (op basis van Lamontagne)	Bv.: 'Kompany tackelt De Wever'	Individueel én enkel Vincent Kompany	<i>Agens</i> : negatieve gebeurtenis verwerken	Veel gebruik contrasten en vergelijkingen	'Vince the Prince', 'verenigen', 'helen'	Verwijzing naar de negatieve gebeurtenis
<u>Volwaardige Belg</u>	Bv.: 'Limburger wereldburger'	Individueel	<i>Agens</i> : speler van buitenlandse afkomst zien als echte Belg	Vooraf inspelend op nationale en regionale clichés.	'Limburger', 'Belg', 'nationale trots'	Soms verwijzing met iemand als Stromae
<u>Voetbalkwaliteiten</u>	Bv.: 'Mpenza in versnelling'	Individueel (speler) en collectief (de hele ploeg)	Zowel <i>agens</i> als <i>patiens</i>	Veel clichés en hyperbolen	'vinnig', 'aavlug', 'kopbalsterk', 'Big Fella'	Komt weinig voor
<u>Geen framing</u>	/	/	/	/	/	/

	Frequentietabel (Algemeen)								
Frame	Enfant terrible	Hetero- typificatie	Nationale helden	Wij versus zij	Catharsis	Volwaardige Belg	Voetbal- kwaliteiten	Geen framing	Totaal
Aantal <i>Het Laatste Nieuws</i>	19 (4,0%)	11 (2,3%)	17 (3,6%)	9 (1,9%)	5 (1,0%)	14 (3,0%)	106 (22,2%)	295 (62%)	476 (100%)
Aantal <i>De Standaard</i>	14 (5,6%)	5 (2,0%)	12 (4,8%)	4 (1,6%)	2 (0,8%)	10 (4,0%)	65 (26,0%)	138 (55,2%)	250 (100%)
Totaal	33 (4,5%)	16 (2,2%)	29 (4,0%)	13 (1,8%)	7 (0,9%)	24 (3,3%)	171 (23,5%)	427 (58,8%)	726 (100%)